

Universitetet
i Stavanger

LINDA HØYLAND

VEILEDER: MARKUS ELDEGARD MINDREBØ

Historiebevissthet knyttet til konflikt og digitale læringsressurser

En case-studie på ungdomskoleelever

Masteroppgave 2024

Lektorutdanning for trinn 8-13 – Historie

Institutt for kultur- og språkvitenskap

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

Antall ord: 29770

Sammendrag

I denne case-studien har jeg kartlagt graden av historiebevissthet knyttet til dagens konflikter, blant en A-klasse og en B-klasse på 10. trinn ved en ungdomsskole i Rogaland Fylkeskommune. Videre har jeg undersøkt om det er en forskjell på utvikling av historiebevissthet ved bruk av digital og analog læringsressurs. For å undersøke dette har jeg gjennomført to historiefaglige undervisningsopplegg. Undervisningsoppleggene omhandler dagens konflikter, Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Forskningsobjektene fikk utdelt en historiefaglig læringsressurs og oppgaver som de brukte for å jobbe med fortidsfortolkningen, samtidsforståelsen og fremtidsperspektiver knyttet til konfliktene. Innleveringsoppgaver og intervjuer ble tatt i bruk for å måle forskningsobjektene grad av historiebevissthet knyttet til konfliktene. Begge klassene hadde et undervisningsopplegg som var heldigitalt og et undervisningsopplegg som var på papirform. På denne måten kunne jeg intervju forskningsobjektene for å kartlegge eventuelle forskjeller i tilegningen av historiebevissthet ved bruk av digitale læringsressurser. Ved bruk av en intervjuguide har jeg intervjuet tjue forskningsobjekter og tatt i bruk innleveringsoppgavene og intervjuene for å analysere funnene. Funnene viser et flertall av forskningsobjektene har tilegnet seg en viss grad av historiebevissthet knyttet til dagens konflikter, og det er ingen tydelig forskjell på denne tilegningen ved bruk av digital og analog læringsressurs. Som et eksternt tillegg har jeg undersøkt hvorvidt negative konsekvenser knyttet til digitale læringsressurser samsvarer med tidligere forskning. Funnene viser tydelige negative konsekvenser, og kan påvirke et høyere utbytte av historielæring.

Abstract

In this case study, I have mapped the degree of historical awareness linked to today's conflicts in an A-class and a B-class in the 10th grade. Furthermore, I have investigated whether there is a difference in the development of historical awareness when using digital and analogue learning resource. To investigate this, I have carried out two history teaching programs. The teaching programs dealt with today's conflicts, the Russia-Ukraine conflict and the Israel-Palestine conflict. The research subjects were given a history-related learning resource and tasks which they used to work on the interpretation of the past, contemporary understanding and future perspectives related to the conflicts. Assignments and interviews were used to measure the research subjects' degree of historical awareness related to the conflicts. Both classes had a teaching plan that was fully digital and a teaching plan that was in paper form. In this way, I could interview the research subjects to map any differences when using digital learning resources. Using an interview guide, I have interviewed twenty research subjects and use the submission tasks and interviews to analyze the findings. The findings show a majority of the research subjects have acquired a certain degree of historical awareness linked to today's conflicts, and there is no clear difference in this acquisition when using digital and analogue learning resources. As an external addition, I have examined whether negative consequences related to digital learning resources correspond to previous research. The findings show clear negative consequences and can influence a higher yield of history learning.

Forord

Et år med planlegging, gjennomføring, analysering og mye redigering er unnagjort. Denne masteroppgaven har vært et interessant prosjekt der jeg har fått undersøkt et felt jeg interesserer meg for. Arbeidet med planlegging og gjennomføring av intervju og undervisningsopplegg for å kartlegge funnene, har gitt meg kunnskaper som jeg tar med meg videre i læreryrket. I forbindelse med masteroppgaven vil jeg takke min veileder, Markus Eldegard Mindrebø, for raske og gode tilbakemeldinger som har hjulpet meg i en krevende periode.

Jeg vil også takke min samboer, familie og venner for god støtte, motivasjon og god tro på meg og prosjektet.

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET	5
1.2 PROBLEMSTILLING, FORSKNINGSSPØRSMÅL OG AVGRENSING	7
1.3 CASE-STUDIENS EMPIRIOPPSETT	10
2 TEORI	11
2.1 HISTORIEDIDAKTIKK	11
2.2 HISTORIEBEVISSTHET	13
2.3 TIDLIGERE FORSKNING	17
2.4 OPPSUMMERING	22
3 METODE	22
3.1 METODEVALG	23
3.2 UTVALG, FORSKNINGSETIKK OG SAMTYKKE	25
3.3 UNDERVISNINGSSOPPLEGGENE.....	27
3.3.1 <i>Det første undervisningsopplegget</i>	30
3.3.2 <i>Det andre undervisningsopplegget</i>	32
3.3.3 <i>Innleveringsoppgavene</i>	33
3.4 INTERVJUGUIDEN	34
3.5 ANALYSEMETODE	34
3.6 OPPSUMMERING	36
4 EMPIRI	37
4.1 EMPIRI FRA INTERVJUENE	37
5 ANALYSE- OG DRØFTINGSKAPITTEL	72
5.1 SPØRSMÅL KNYTTET DIREKTE TIL HISTORIEBEVISSTHET	73
5.2 SPØRSMÅL OM HISTORIEBEVISSTHET KNYTTET TIL METODENE SKJERM OG PAPIR	92
5.3 SPØRSMÅL OM DISTRAKSJON, KONSENTRASJON, HODEPINE OG TRETTHET KNYTTET TIL HISTORIEFAGLIGE DIGITALE LÆRINGSRESSURSER I HISTORIEUNDERVISNINGEN	99
5.4 OPPSUMMERING	105
6 KONKLUSJON	106
7 LITTERATURLISTE	109
8 VEDLEGG	115
8.1 INTERVJUGUIDEN	115
8.2 SAMTYKKESKJEMA ELEVER	119
8.3 SAMTYKKESKJEMA FORELDRE.....	120
8.4 INNLEVERINGSOPPGAVENE	122

Oversikt over illustrasjoner

Figur 1 Case-studiens empirioppsett	10
--	----

Figur 2 Historiebevidsthedens dannelses- og brugssteder	13
--	----

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Denne masteroppgaven er en historiedidaktisk oppgave. Jeg skal i en case-studie ved hjelp av en fokusgruppe som går i 10. trinn ved en ungdomsskole, finne ut hvor sterk deres historiebevissthet er knyttet til dagens konflikter, og undersøke om det er forskjell i utvikling av historiebevissthet når forskningsobjektene jobber med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og papir. Det som gjør oppgavens undersøkelser verdifulle for det historiedidaktiske fagfeltet, er at det ikke finnes tidligere forskning på historiebevissthet koblet til læringsressurs på skjerm og papir. Selv en studie med begrenset omfang vil dermed kunne bidra til ny kunnskap rundt emnet. Det finnes studier som viser bedre leseforståelse når man leser på skjerm, og studier som viser bedre leseforståelse når man leser på papir (Ackerman & Lauterman, 2012; Kong et al., 2018; Ivic, 2019; Rasmusson, 2015; Delgado et al., 2018; Støle et al., 2020). Tidligere studier har undersøkt grad av historiebevissthet hos videregående og ungdomsskoleelever (Skotnes, 2014; Angvik & Borries, 1997). Jeg finner ingen studier der historiebevissthet og digitale læringsressurser har blitt koblet sammen. Funnene i denne case-studien vil dermed være et bidrag for videre forskning i det historiedidaktiske fagfeltet, og det vil kunne påvirke fremtidige avgjørelser hos historie- og samfunnsfaglærere når de skal undervise i historie og historiske temaer.

Motivasjonen min for oppgaven kom når jeg var ute i praksis på en ungdomsskole i Rogaland Fylkeskommune. På denne ungdomsskolen hadde elevene som gikk i 9. klasse digital lærebok i alle fagene, inkludert samfunnsfag. Jeg observerte stadig utfordringer hvor datamaskinen var en sentral årsak til disse utfordringene. Dette fikk meg til å undre på om digitaliseringen går utover elevens læring av historie i samfunnsfag. Jeg ville derfor undersøke dette nærmere ved å gå ut i felten og utføre to historiefaglige undervisningsopplegg på den samme klassen, som nå går på 10. trinn, og etterpå utføre intervjuer med dem for å finne svar på det. Dette gjør at denne oppgaven er en case-studie der jeg skal gå i dybden på en begrenset gruppe forskningsobjekter for å hente ut kvalitativ informasjon for å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene i denne enkelstudien. Denne case-studien har en fokusgruppe på en 10. klasse, som er delt opp i en A-klasse og en B-klasse. Jeg skal utføre to historiefaglige undervisningsopplegg i begge klassene hvor fokuset er historiebevissthet. I denne enkelstudien har jeg valgt å sette fokuset på historiebevissthet fordi det er et sentralt begrep i

læreplanen for historiekunnskap i samfunnsfag (Utdanningsdirektoratet, 2019). I begge klassene vil jeg utføre to historiefaglige undervisningsopplegg som omhandler dagens konflikter, Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Jeg skal utføre et historiefaglig undervisningsopplegg der forskningsobjektene skal jobbe med en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på papir, og et historiefaglig undervisningsopplegg der forskningsobjektene skal jobbe med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm. Det vil si at jeg skal i det første undervisningsopplegget ha det på papirform i A-klassen og heldigitalt i B-klassen, mens i det andre undervisningsopplegget skal jeg ha det heldigitalt i A-klassen og på papirform i B-klassen. Dette gjør jeg for å ha et best mulig sammenligningsgrunnlag. Å gjøre case-studien på denne måten vil bidra til at begge klassene får et opplegg som er både heldigitalt og på papirform. Det gir meg bedre grunnlag for å stille gode spørsmål til forskningsobjektene i intervjuene, og hente ut kvalitativ informasjon som kan gi meg svarene på hvor sterk forskningsobjektens historiebevissthet knyttet til dagens konflikter er, og i hvilken grad en historisk læringsressurs på skjerm og papir har å si for utvikling av historiebevissthet.

Jeg skal i delkapitlet under utdype mer om problemstilling og forskningsspørsmål. Jeg skal ved hjelp av en figur, vise hvordan oppgavens empiri er bygget opp, og vil gi en god oversikt over hva jeg har gjennomført ute i felten. Etterpå kommer teorikapitlet hvor begrepet historiedidaktikk og historiebevissthet blir forklart, samt tidligere forskning knyttet til lesing på skjerm og papir. I metodekapitlet redegjør jeg for metodevalget mitt, redegjør om valg av fokusgruppen, hvorfor de er anonyme i denne studien og hvordan samtykket til intervjuene ble gitt. Undervisningsoppleggene vil bli beskrevet hvor det kommer tre underkapitler som viser det første og det andre undervisningsopplegget, samt innleveringsoppgavene knyttet til disse undervisningsoppleggene. I disse kapitlene redegjøres det for hva Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020 sier om kompetansemålene og læringsutbyttene knyttet til måloppnåelsen for historiebevissthet for 10. trinn i samfunnsfag. Til slutt kommer en beskrivelse av utforming med intervjuguiden og en beskrivelse av analysemetoden jeg har valgt å bruke i denne historiedidaktiske oppgaven. I empirikapitlet vil empirien som er hentet fra fokusgruppens intervjusvar bli presentert i oppsummerende avsnitter og i tabeller for å gi en strukturert oversikt. I analyse og drøftingskapitlet vil jeg sette funnene fra empirien opp mot teorien, og drøfte funnene denne case-studien gir.

1.2 Problemstilling, forskningsspørsmål og avgrensing

For å avgrense oppgaven, har jeg hovedfokuset på historiebevissthet. Historiebevissthet er et sentralt begrep innen historiedidaktikk (Hatlen, 2020), og et sentralt tema i kompetansemålene i den nye læreplanen for samfunnsfag (Utdanningsdirektoratet, 2019), og dermed i historie. Valget om historiebevissthet er også av personlige grunner fordi jeg vurderer det som et grunnleggende konsept for elevers historielæring og historieforståelse. For å knytte historiebevissthet til et tema som dekker opplæring for 10. trinn i samfunnsfag (Utdanningsdirektoratet, 2019), har jeg valgt dagens to største konflikter, Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Gjennom medieoppslag (Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023) blir det stadig dannet et bilde av de negative konsekvensene ved bruk av skjerm i skole og undervisning. Jeg skal av den grunn også undersøke om bruk av digital læringsressurs har en negativ påvirkning på historieforståelse. Formuleringen av problemstillingen er derfor «Hvor sterk er ungdomsskoleelevers historiebevissthet knyttet til bakgrunnen for dagens konflikter, og i hvilken grad kan utvikling av slik historiebevissthet knyttes til bruk av digitale læringsressurser?»

I tillegg har jeg noen forskningsspørsmål knyttet til denne problemstillingen som jeg ønsker å få svar på. Disse spørsmålene er

- Hva gir best læringsutbytte av skjerm og papir når fokusgruppen skal utvikle historiebevissthet?
- Hva synes fokusgruppen gir det beste læringsutbyttet når de skal utvikle historiebevissthet ved bruk av en historiefaglig læringsressurs på skjerm og papir?
- Hvor mye har skjermbruk å si for utvikling av historiebevissthet? En hypotese der digitale læringsressurser påvirker utbytte av historieforståelse på en negativ måte.

Denne case-studien vil hjelpe med å dekke et kunnskapshull fordi det finnes lite forskning som er blitt utført på den problemstillingen jeg har. Mye av den forskningen som finnes fra før, handler for det meste om forskning på barn og unges leseforståelse på skjerm og papir (Ackerman & Lauterman, 2012; Kong et al., 2018; Ivic, 2019; Støle et al., 2020). Det finnes mye litteratur om begrepene historiedidaktikk og historiebevissthet, (Kvande & Naastad, 2020; Knutsen, 2023; Bøe & Knutsen, 2013; Jensen, 2003; Stugu, 2008), og noe forskning på

historiebevissthet i klasserommet (Skotnes, 2014; Angvik & Borries, 1997). Denne enkelstudien vil derfor bidra på det historiedidaktiske forskningsfeltet der det blir undersøkt hvilken grad av historiebevissthet en 10. klasse har tilknyttet dagens konflikter ved bruk av en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og papir, samt undersøke om digital læringsressurs har en påvirkning i denne utviklingen. Hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte blir også undersøkt for å avdekke eventuelle konsekvenser ved bruk av digitale læringsressurser knyttet til historieundervisningen. På slutten av oppgaven blir det presentert et eksternt tillegg, som undersøker hvilke konsekvenser digitale læringsressurser i historieundervisningen har på fokusgruppen brukt i denne enkelstudien.

I en forskningsundersøkelse fra 2014 (Skotnes, 2014) er det blitt utført en kvantitativ spørreundersøkelse hos fem Vg1-klasser som er fordelt på tre videregående skoler. De utvalgte elevene ble spurt om hva de regner historie er, deres forståelse om historiekunnskap, og hvorvidt elevene hadde historiebevissthet rundt historiefaget. Resultatet fra undersøkelsen var at flere elever mente historiefaget var viktig for å kunne forstå nåtiden, men elevene klarte ikke å se koplingen mellom relevansen for historiefaget, og det å kunne mestre sine egne liv. Fra denne forskningsundersøkelsen står det i sammendraget: *"Resultat fra undersøkelsen viser at elevene i første rekke forstår faktakunnskap som beskrivende for hva man kan når man kan historie. På spørsmål om hvorfor det undervises i historie, uttrykker flest elever derimot at det er fordi kunnskap om fortiden gir en bedre forståelse av nåtiden. ... De viser liten tiltro til at historiekunnskap er noe de kan bruke i sitt eget liv, til å forstå det og til å mestre det. ... Elevene mener en kan lære mye historie utenom skolen. De stiller seg derimot mer nøytrale til påstanden om at historiekunnskap er viktig for å kunne drøfte og være kritiske til historiebruk utenom skolen."* (Skotnes, 2014, s. IV). Videre viser det funn *"..., hvor flest elever trekker frem nettopp at historie undervises for å få en bedre forståelse av nåtiden. Også her viser elevene til at denne forståelse bygger på kunnskap om fortiden, faktakunnskap. Forståelse av nåtid på bakgrunn av kunnskap om fortiden kjennetegner da så vel deres forståelse av historiekunnskap, som deres forståelse av formålet med skolefaget historie i den videregående skolen."* (Skotnes, 2014, s. 86). Undersøkelsen viser at et utvalg av elever på Vg1 har en viss refleksjon rundt historiebevissthet (Skotnes, 2014). I et annet forskningsprosjekt, *Youth and History* (Angvik & Borries, 1997), ble det undersøkt om blant annet 15årige skoleelevers historiebevissthet. Forskningsprosjektet gjaldt Norden og Europa. Det ble konkludert med

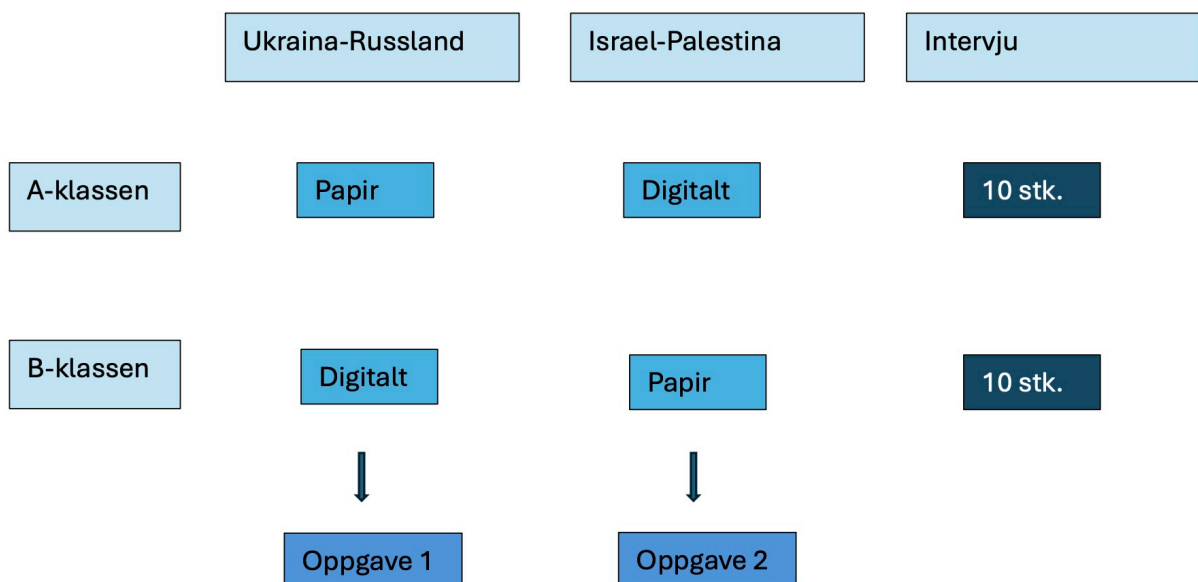
blant annet *’T alle de nordiske lande har et klart flertal af eleverne den opfattelse, at historie har betydning for forståelse af nutiden. De finske og islandske elever ligger i toppen, mens eleverne fra Danmark og Sverige er mindre sikre på sagen, og Norge placerer sig omkring et nordisk gennemsnit, som også er tæt på gennemsnittet for alle deltagende europæiske elever. Når det drejer sig om opfattelsen af histories betydning for orientering mod fremtiden, ligger Island og Finland over det nordiske og europæiske gennemsnit, mens Sverige, Norge og Danmark i den nævnte rækkefølge placerer sig lavere. Men det skal understreges, at i alle de nordiske lande svarer et flertal af eleverne bekræftende på histories betydning, især for nutiden, men også for fremtiden. ... Et flertal af de nordiske elever oppfatter historie som noget, der har med deres egen tid at gøre, mens de er mere usikre på, at det også vedkommer deres eget liv direkte, og tillige lidt usikre på, hvad faget har med fremtiden at gøre,*” (Nielsen, 1999, s. 109). Begge studiene viser funn hvor elevene har forståelse for å lære historiekunnskaper for å kunne forstå nåtiden, men elevene ser ikke relevansen for historie knyttet til sitt eget liv. Case-studien jeg skal utføre på et begrenset utvalg tiendeklassinger, vil kunne gi informasjon om forskningsobjektene har like oppfatninger av historiefaget som elevene i de to nevnte forskningsundersøkelsene. I tillegg skal jeg knytte forskningsobjektene historiebevissthet til digitale og analoge læringsressurser for å undersøke om forskningsobjektene tilegner seg like god historieforståelse på begge metodene. Ved å intervjuene fokusgruppen, skal jeg undersøke intervjuvarene og knytte dem opp mot forskningsundersøkelsene (Skotnes, 2014; Angvik & Borries, 1997), samt annen teori (Kvande & Naastad, 2020; Knutsen, 2023; Bøe & Knutsen, 2013; Jensen, 2003; Stugu, 2008; Kjellervold, 2011; Nielsen, 1999; Angvik, 1999), for å vurdere grad av historiebevissthet.

Det har i tidligere år vært diskutert om bruk av digitale læringsressurser og læringsmidler i skolen, da spesielt knyttet til om skjerm gjør undervisningen bedre eller dårligere, og diskusjonen rundt barn og unges skjermtid. Disse diskusjonene pågår den dag i dag hvor artikler om dette teamet stadig dukker opp i media (Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023). Diskusjonene om skjermtid og skole vil med stor sannsynlighet være svært aktuell i fremtiden og. Mine feltundersøkelser som ser på i hvilken grad det er noe forskjell på utvikling av historiebevissthet ved å jobbe med en historisk læringsressurs på skjerm og papir, vil kunne gi en sammenligning til bruk av digital og analog lærebok. Begrunnelsen for det, er når fokusgruppen skal jobbe med den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm vil det tilsvare en historisk læringsressurs på digital lærebok, og når

fokusgruppen skal jobbe med den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på papir, vil det tilsvare en historisk læringsressurs i analog lærebok. I tillegg vil hypotesen om digitale læringsressursers negative påvirkning på elevens utvikling av historieforståelse bli undersøkt. Derfor er denne case-studien relevant for skolene, elevene og lærere. Oppgavens funn er også relevant for kunnskapsdepartementet fordi Regjeringen har satt ned et utvalg som skal undersøke skjermbruken i skolen (Fjellanger, 2023). Alle disse instansene er opptatt av læringsutbyttet hos barn og unge, og alle vil at elever skal få den beste læringsmetoden som vil gi dem høyst mulig oppnåelse av kompetansemålene. Samfunnsfag i grunnskolen er tredelt, den består av historie, samfunnskunnskap og geografi. Dette gjør at historie får mindre plass på ungdomsskolen enn på videregående, hvor historie er et eget fag (Knutsen, 2023, s. 14). Fordi historie får mindre plass på ungdomsskolen, er det desto viktigere at elevene får størst mulig læringsutbytte av historieundervisningen.

1.3 Case-studiens empirioppsett

I dette delkapitlet har jeg laget en figur (Figur 1) som viser oversikten over oppgavens empiri. Denne figuren gir en oversikt over empirioppbyggingen, og gjør det lettere å forstå hvordan jeg har utført min forskning.

Figur 1 Case-studiens empirioppsett.

Som figur 1 viser, har A-klassen hatt et historiefaglig undervisningsopplegg om Russland-Ukraina på papir, og et historiefaglig undervisningsopplegg om Israel-Palestina på skjerm. B-klassen har hatt det motsatte av A-klassen. I alle undervisningsoppleggene har fokusgruppen lest en historisk læringsressurs om konfliktene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b), og svart på oppgaver knyttet til læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b). Etter utførelse av de to historiefaglige undervisningsoppleggene, er ti forskningsobjekter fra hver klasse blitt intervjuet hvor intervju spørsmålene knyttes til undervisningsoppleggene. Mer om hvordan og hvorfor jeg har laget undervisningsoppleggene og innleveringsoppgavene, og informasjon rundt utformingen av metode og intervjuguide, vil bli utdypet i metodekapitlet. På grunn av oppgavens omfang, vil hovedfokuset i denne studien være utvalgte intervju spørsmål og -svar. Begrunnelse for valgene knyttet til empirien vil bli utdypet i empirikapitlet. Der vil også den utvalgte empirien brukt i analyse og drøftingskapitlet bli presentert.

2 Teori

I teorikapitlet blir begrepet historiedidaktikk forklart, deretter tar jeg for meg begrepet historiebevissthet. I delkapitlet etterpå redegjør jeg for den tidligere forskningen utført rundt lesing på skjerm og papir, og til slutt er det avsluttende delkapittel som oppsummerer teori og oppgavens tematikk.

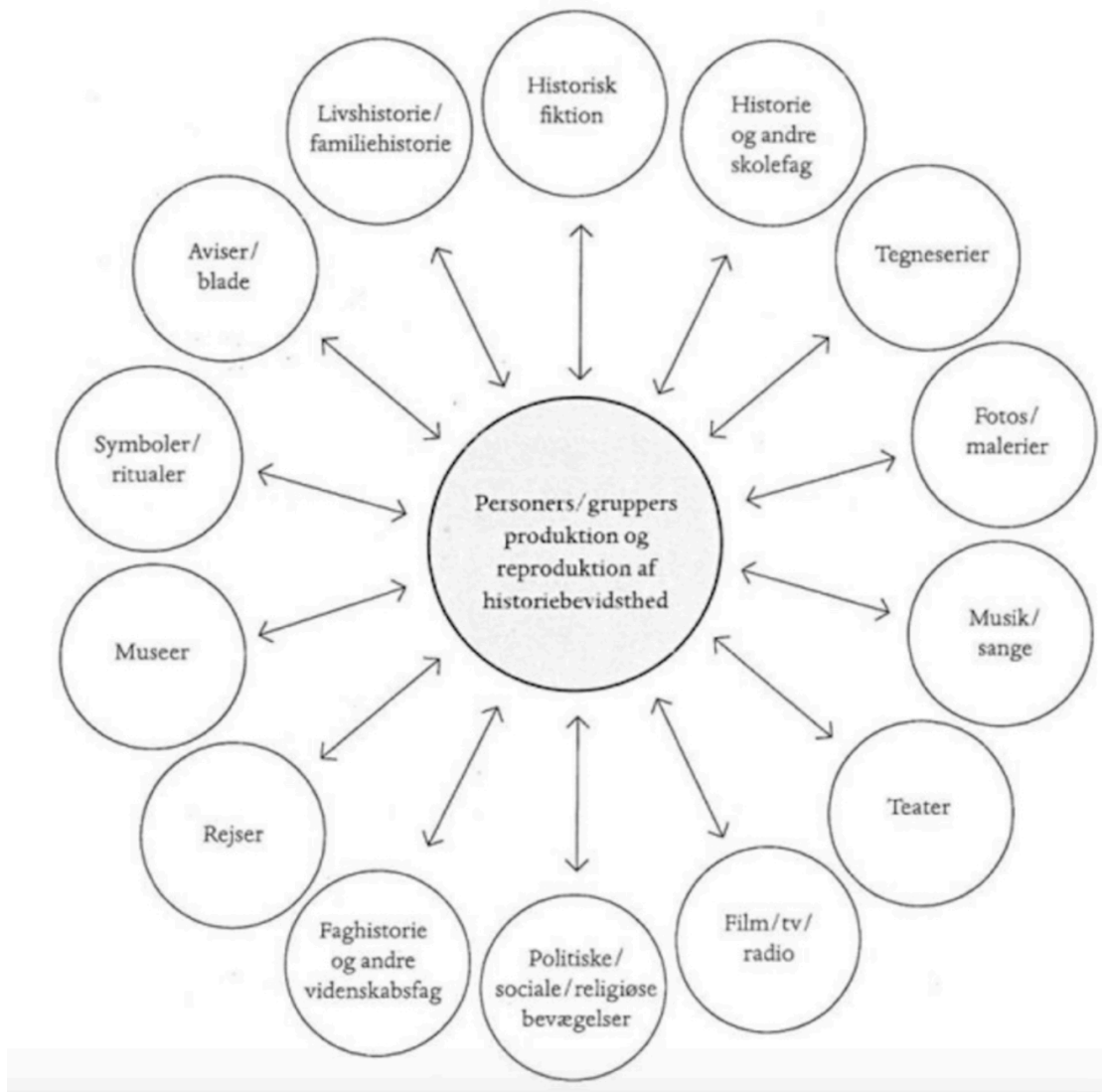
2.1 Historiedidaktikk

Begrepet didaktikk handler om undervisningen og opplæringen på skolen og hvilke begreper som skal knyttes til undervisningen. I didaktikken finnes det ulike veier, alt etter hvilket fag man snakker om (Imsen, 2017, s. 160). Historiedidaktikk forteller om hvilke begreper og hva elevene skal lære i historiefaget gjennom skolegangen. Et av de sentrale begrepene innen historiedidaktikk er historiebevissthet (Hatlen, 2020). Min oppgave er en masteroppgave i historiefaget, og på bakgrunn av de feltundersøkelsene jeg skal foreta, er denne case-studien en historiedidaktisk oppgave.

Historiedidaktikk fikk et godt feste etter 1970-årene hvor det ble økt fokus på hva historiefagets innhold skulle være og hvilke arbeidsmåter det skulle ha. Skandinavia fulgte den tyske retningen som hadde mer av drøftinger i retning av historiebevissthet, enn den angloamerikanske måten, som tok for seg det å skulle lære elevene faktakunnskaper (Kvande & Naastad, 2020, s. 32-34). Skolefaget historie har utviklet seg gjennom årene. Tidligere så man på læring av historiebevissthet som objektivt, der eleven skulle motta kunnskaper hvor fremstillingene var nøytrale og nøkterne. I senere tid ble historiebevissthetsbegrepet mer subjektivt, der elevene i dag skal bli sett på som at de allerede har en historiebevissthet (Knutsen, 2023, s. 20). Historiedidaktiker Bernard Eric Jensen utviklet en modell om hvor historiebevisstheten vår utvikles (Jensen, 2003, s. 88). Figur 2 nedenfor viser denne modellen. Her kan vi se at elevene får inntak av historie gjennom ulike kilder og medier, og at de da allerede har en grad av historiebevissthet fordi elevene har mottatt historisk informasjon enten ubevisst eller bevisst, gjennom de forskjellige kanalene. Hvor man mottar mest avhenger av hva man oppsøker og hvor man bruker tiden sin. Modellen til Bernard Eric Jensen (Jensen, 2003, s. 88) viser også hvor historien brukes. Begrepet historiebruk, som også er sentralt innen historiedidaktikken (Hatlen, 2020), henger tett sammen med begrepet historiebevissthet (Knutsen, 2023). Ved å bruke historie på ulike arenaer i samfunnet, vil man kunne oppnå bedre historiebevissthet ved å se historien i ulike perspektiver og lys som man kanskje ikke hadde sett eller tenkt på før. I samfunnet blir historien ofte brukt med for eksempel minnestatuer, familiefortellinger, gjennom politikk og demonstrasjoner og sosiale medier. Dette gjør at vi vil få et påfyll av historie utenfor klasserommet gjennom hele livet vårt (Knutsen, 2023). I sosiale medier pågår det mye historiebruk der blant annet dagens konflikter blir brukt for å spre sann og usann informasjon som omhandler konfliktene. Historieundervisningen på skolen vil derfor være en viktig arena hvor elevene lærer om historiebruk og utvikler en historiebevissthet som gjør dem rustet til å gjøre selvstendige refleksjoner. I en studie (Kjellehold, 2011) som knytter historie og identitet sammen, har et utvalg ungdomsskoleelever svart på spørsmål om hvor de samhandlet med historie. Resultatet på spørsmålet var *"På skolen og i bøker var de stedene der flesteparten mente de møtte historie. Familie, da ofte karakterisert som besteforeldre, TV og internett var også gjengangere i svarene til elevene. Dette viser et utvalg av alle de stedene og områdene man som elev møter historie, og der historiebevisstheten blir dannet og brukt."* (Kjellehold, 2011, s. 19). Skolen fremstår flere steder (Jensen, 2003, s. 88; Kjellehold, 2011, s. 19) som et viktig sted for historielæring, og det vil derfor være nyttig med min case-studie der jeg skal undersøke om digital læringsressurs påvirker et begrenset omfang forskningsobjekter sin grad

av historiebevissthet knyttet til dagens konflikter, da funnene vil være informative for skole, lærere og elever for å legge til rette undervisningen med de beste metodene i historiefaget.

Historiebevidsthedens dannelses- og brugssteder

Figur 2 Historiebevidsthedens dannelses- og brugssteder (Jensen, 2003, s. 88).

2.2 Historiebevissthet

Det er ulike meninger om begrepet historiebevissthet. Det er uenigheter om "... i hvilken grad historiebevissthet må handle om en refleksjon som kan uttrykkes språklig eller ei." (Kvande & Naastad, 2020, s. 49). Det er også uenigheter om hvor vidt et menneske er klar over sin egen historiebevissthet, fordi ingen mennesker er historieløse. Derfor vil noen mene at det finnes

ulike utviklingsstadier som man må skille mellom i historiebevissthet. Dette kan knyttes tett opp til det å være bevisst på sin egen identitet, det å kunne se seg selv i tid og rom (Kvande & Naastad, 2020, s. 49). Dette vises i en undersøkelse (Kjellehold, 2011) der det ble sett på hvordan historie påvirker identitetsdanning hos ungdomsskoleelever: *"Historie spiller en avgjørende rolle i mennesker identitetsdanning. Livshistorien vår består av fragmenter av historiske hendelser som vi knytter sammen i tid ved å knytte dem opp mot andre historiske hendelser. Historien blir på denne måten inngripende ved at vi bruker noe i fortiden til å forme vår identitet."* (Kjellehold, 2011, s. 19). Nielsen kobler også historie og identitet sammen *"Vi har alle en eller annen forståelse af den tid, vi lever i: omgivelserne, tilværelsen, samfundet, naturen eller hvad vi vælger at kalde det. Denne forståelse er en del af vores identitet og kan være mere eller mindre udviklet og sammenhængende. Den kan overvejende hvile på isolerede fænomener eller overvejende være knyttet til helheder. Nutidsforståelsen er forskellig fra person til person, fra gruppe til gruppe, fordi den afspejler forskellige samfundssyn, menneskesyn, natursyn og så videre. ... Eleverne har udviklet en nutidsforståelse, som er under forandring i en fortsat dannelsesproces. Vi fortolker alle fortiden på en eller anden måde, og vores fortolkning er en anden væsentlig del af vores identitet. Vi har alle sammen en eller anden viden om fortiden, som kan være skabt på mange forskellige måder, og vores tolkninger af, hvad vi selv har oplevet og erfaret eller lært af andre, er ofte mrskellige."* (Nielsen, 1999, s. 104). Teoriene vil bli sett opp mot fokusgruppens intervjuer, som vil kunne undersøke i hvilken grad forskningsobjektene knytter sin identitet opp mot historiebevissthet.

Andre historikere, som Bernard Eric Jensen, legger vekt på at historiebevisstheten kan brukes til å erindre, mens de som ser på at historiebevissthet er diagnostiserende, legger vekt på at historiebevisstheten brukes for å forstå samtiden (Knutsen, 2023, s. 13). Begrepet historiebevissthet ble i 1979 definert av en tysk historiedidaktiker med navn Karl-Ernst Jeismann, på ulike måter (Kvande & Naastad, 2020, s. 48). Av disse formuleringene var det spesielt en definisjon som har fått et ekstra godt fotfeste: *"Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58). Sven Sødning Jensen, en dansk historiedidaktiker, har omtalt historiebevissthet slik *"En nærværende visshet om at mennesket, alle samfunnsinstitusjoner og alle samlivsformer eksisterer i tid, at de alltid har et opphav og en fremtid, og at de ikke er uttrykk for noe som er*

stabil, uforanderlig og uten forutsetninger.” (Kvande & Naastad, 2020, s. 48-49). En definisjon av historiedidaktiker Ola Svein Stugu, som jeg skal bruke i oppgaven, forklarer historiebevissthet på denne måten *“Ein sentral tese i teorien om historiemedvitet er at historia er ein grunndimensjon i sjølvforståinga til alle menneske. Eit historiemedvit inneber ei meir eller mindre klart utforma førestelling om korleis individ og kulturar inngår i historiske hendingsgangar som ikkje er avslutta, og som ein sjølv er ein del av. I historiemedvitet inngår såleis både førestellingar om fortida, forståingar av samtida og forventningar om framtida. Dette er ein del av livsorienteringa til alle individ, men det vil variere sterkt kor reflektert og verbalisert historiemedvitet er. Eit individ med reflektert historiemedvit skjønar at det er skapt av historiske prosessar, men òg at det har evner og kapasitet til å påverke sin eigen situasjon og skape historie sjølv.”* (Stugu, 2008, s. 18-19). Det som er felles for definisjonene og tankene om hva historiebevissthet er, er at det omhandler tid og hvordan vi som mennesker forstår og oppfatter historien og hvordan den er blitt formet og blir formet gjennom oss og de ulike tidsformene, og hvor bevisst vi er på handlingene og konsekvensene av dem. Historiebevissthet er derfor ikke statisk, men dynamisk, der det foregår en prosess med forholdet mellom de ulike tidsformene fortid, nåtid og fremtid (Bøe, 1996, s. 5).

Jeg har i min case-studie valgt å ha hovedfokuset på definisjonen til Karl-Ernst Jeismann *“Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver.”* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58). Definisjonen er kort og konsist, og er en enkel og god måte å forklare fokusgruppen hva historiebevissthet er, da jeg skal inkludere det i undervisningsoppleggene med dem. Definisjonen til Jeismann egner seg godt til analyseringen av intervjuvarene når jeg skal undersøke hvilken grad av historieforståelse fokusgruppen har. Intervjuvarene vil bli analysert opp til denne definisjonen for å undersøke hvilken fortidsfortolkning fokusgruppen har, hvordan de ser koblingen til det som skjer i nåtiden, og hvilke fremtidsperspektiver de har. På denne måten viser fokusgruppen sine refleksjoner til sammenhengen mellom fortiden, nåtid og fremtid på generell historieforståelse og historieforståelse knyttet til dagens konflikter. I tillegg vil Ola Svein Stugu sin tese bli inkludert i analysen av fokusgruppens historieforståelse, der Stugu forteller *“Ein sentral tese i teorien om historiemedvitet er at historia er ein grunndimensjon i sjølvforståinga til alle menneske. Eit historiemedvit inneber ei meir eller mindre klart utforma førestelling om korleis individ og kulturar inngår i historiske hendingsgangar som ikkje er avslutta, og som ein sjølv er ein del av. I*

historiemedvit inngår såleis både førestellingar om fortida, forståingar av samtida og forventningar om framtida. Dette er ein del av livsorienteringa til alle individ, men det vil variere sterkt kor reflektert og verbalisert historiemedvit er. Eit individ med reflektert historiemedvit skjønar at det er skapt av historiske prosessar, men òg at det har evner og kapasitet til å påverke sin eigen situasjon og skape historie sjølv." (Stugu, 2008, s. 18-19). Det vil bli analysert hvor bevisste fokusgruppen er på sin egen refleksjon rundt historiske prosesser. Mer om dette blir redegjort for i analysekapittelet.

I boken fra Jan Bjarne Bøe og Ketil Knutsen *Innføring i historiebruk*, skrives det at når elever skal utvikle historiebevissthet, så skal de kunne undre seg om det som har skjedd i fortiden. De skal kunne tenke seg frem til hvorfor noe har skjedd, og tenke på ulike måter noe kunne skjedd på. Elevene skal kunne sette seg selv inn i fortiden for å kunne prøve å forstå hvordan og hvorfor noe skjedde, for så å sette dette inn i nåtiden og fremtiden, og på denne måten bidrar denne undring i fortiden til å utvikle historiebevissthet (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39). Forskningsobjektene skal kunne forstå at fortiden, nåtiden og fremtiden henger sammen og påvirker hverandre. Når forskningsobjektene gjør denne koblingen om at hendelser eller avgjørelser tatt i fortiden har noe å si på de hendelsene og avgjørelsene som skjer i dag, vil de utvikle historiebevissthet. Det samme gjør de når de ser koblingene mellom hendelser og avgjørelser som blir tatt i dag, vil ha påvirkninger for fremtiden vår. Dette er det jeg har bygget de to historiefaglige undervisningsoppleggene mine på, og spørsmål som jeg har stilt forskningsobjektene i intervjuene. Vi er skapt av historien og vi skaper historie mens vi lever, vi er historieskapt og historieskapende. Alle har en historie med seg fordi vi er alle produkter som kommer fra fortiden, og vi produserer historie hver dag vi lever fordi den historien vi lager nå vil påvirke fremtiden vår. Det vil si at vi hele tiden trekker linjer gjennom historien og vi sammenligner fortiden med nåtiden og fremtiden for å kunne se likheter for å trekke disse linjene og prøve å enten skape eller ikke skape like utfall i nåtiden og fremtiden. På denne måten vil fortid, nåtid og fremtid alltid henge sammen og påvirke oss på den ene eller andre måten (Kvande & Naastad, 2020, s. 55). Det er slike refleksjoner som vil bli analysert i intervjusvarene fra fokusgruppen for å kartlegge hvilken grad av historiebevissthet de har generelt, og knyttet til dagens konflikter.

Historiebevissthet bygger på hvor mye informasjon og tolkninger vi kan gjøre fra fortiden og sette det i sammenheng til nåtiden, i tillegg kan vi bruke kunnskapen til å tenke på ulike scenarioer som kan komme til å skje i fremtiden. Ved å bruke historien kan vi argumentere for

fremtidige valg og avgjørelser. Et eksempel er diskusjonene rundt Norge og EU. Ved å bruke fortiden om når Norge var i union med Danmark, vil noen argumentere for hvorfor Norge ikke skal inn i EU som et fullt medlemsland. Får man en bevissthet rundt historien, ser sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid, så vil man kunne forstå ulike hendelser i samfunnet, og bestemme om man vil støtte eller være imot f.eks. en gruppe demonstranter eller et valg som skal tas. Vi kan med historiebruk og historiebevissthet kunne forstå at vi er historieskapt og samtidig historieskapende (Knutsen, 2023, s.12-13). Slike situasjoner hvor man trenger kunnskaper og forståelse fra fortiden i nåtidsavgjørelser og fremtidsavgjørelser, vil oppstå hele tiden gjennom livet, og det er derfor viktig at fokusgruppen får muligheten til å jobbe med både tekster og oppgaver som vil bidra til at de utvikler historiebevissthet som gjør dem i stand til å reflektere og sette sammenheng mellom fortid, nåtid og fremtid. Denne forskningen på historiebevissthet er mye av det teoretiske grunnlaget for min oppgave og utviklingen av historieundervisningen. Jeg baserer min forståelse av historiebevissthet, og måling av forskningsobjektene historiebevissthet, slik som Bøe og Knutsen formulerer seg i *Innføring i historiebruk: "Det er når man «ser seg selv» i fortiden – og ser at oppfatningene av fortid, nåtid og fremtid «henger sammen» - at historiebevissthet gradvis utvikler seg."* (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39).

2.3 Tidligere forskning

Som nevnt tidligere er det blitt utført studier som har sett på barn og unges leseforståelse når de har lest en tekst på skjerm og på papir (Ackerman & Lauterman, 2012; Kong et al., 2018; Ivic, 2019; Støle et al., 2020; Rasmusson, 2015; Delgado et al., 2018), men det finnes ingen forskning som undersøker hvorvidt skjerm og papir har noe å si for utvikling av historiebevissthet. Av den grunn vil jeg derfor ta for meg forskningen som finnes på leseforståelse med bruk av skjerm og papir. Dette er relevant for min oppgave fordi forskningsobjektene jeg har hatt de to historiefaglige undervisningsoppleggene med, har lest en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og papir, og deretter svart på oppgaver knyttet til teksten. Funnene fra min case-studie vil jeg bruke for å undersøke en sammenheng med funnene gjort på leseforståelse, da det trengs leseforståelse for å kunne forstå og finne svar på oppgavene i mine undervisningsopplegg.

Det finnes studier som viser bedre leseforståelse når man leser på skjerm, og studier som viser bedre leseforståelse når man leser på papir (Støle et al., 2020; Kong et al., 2018, s. 139). Det er også forskning hvor forskjellene mellom skjerm og papir er små (Rasmusson, 2015). I en studie utført av Støle et al. (2020), der de undersøkte om det å lese på skjerm eller papir var best, viser funnene at de fleste som deltok ikke hadde noen fordeler med skjerm eller papir, det vil si at det ikke ga noe særlig utslag på flertallet som deltok. De som deltok og hadde utslag på studien, viste derimot et flertallet som gjorde det bedre på papir enn på skjerm (Støle et al., 2020, Figur 1.). I en meta-analyse hvor forskere så på ulike studier hvor man undersøkte lesing på skjerm og papir, var konklusjonen at det å lese lengre tekster på papir, gir en bedre leseforståelse og en dypere forståelse av teksten (Ivic', 2019, s. 44-45). En forskning av Delgado et al. (2018) hadde resultater hvor man så at å lese på papir var det beste, og resultatene av å lese på papir hadde økt fra år 2000 til 2017 (Støle et al., 2020). Av all forskning som jeg har funnet på dette punktet, viser det en liten overvekt hvor flertallet har en bedre leseforståelse når de leser på papir. Utgangspunktet for denne historiedidaktiske case-studien blir å utforske om de samme resultatene vil være gjeldene når et begrenset omfang tiendeklassinger skal lese en digital og en analog historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) for å utvikle historiebevissthet. Forskningen har også vist at leseforståelse blir bedre når man leser på papir både hos studenter og elever ned i 10års alderen. I tillegg viser flere av disse forskningsstudiene at forskningsobjektene ikke var bevisste på at de hadde bedre leseforståelse når de leste på papir enn skjerm (Støle et al., 2020). Dette er interessant, og er noe jeg vil se etter i empirien utført i denne case-studien, hvor jeg har intervjuet forskningsobjektene om historiebevissthet tilknyttet skjerm og papir. Informasjonen fra intervjuene vil vise om fokusgruppen foretrekker å bruke skjerm eller papir for utvikling av historiebevissthet, og hvilken av metodene som oppnår best avkastning.

Tidligere forskning viser at lesing på skjerm gir lavere kognitive prosesser når man skal lære. Personer som leser på skjerm, utvikler dårligere lesevaner og mister konsentrasjonen ved dybdelesing. Dette fører til at man tilegner seg mindre effektive læringsvaner (Ackerman & Lauterman, 2012, s. 1817). Sintef har i monitorundersøkelsen fra 2019 (Fjørtoft et al., 2019), undersøkt hvordan elever på 9. trinn lærer best av skjerm og papir. På spørsmål *"Jeg lærer bedre ved å lese læreboka på papir enn digitalt (på datamaskin)"* (Fjørtoft et al., 2019, s. 49, figur 3.21) er det veldig jevnt fordelt på svarene: *"Ganske uenig eller helt uenig (35,9%)", "Verken enig eller uenig (32,2%)", "Ganske enig eller helt enig (31,9%)"* (Fjørtoft et al., 2019,

s. 49, figur 3.21). Svaret viser ingen tydelig overvekt av et flertall på hva de lærer best av analog og digital lærebok.¹ Jeg har stilt lignende spørsmål til min fokusgruppe, og vil undersøke hvorvidt jeg oppnår like resultater som Sintef, eller om det vil være overvekt hvor et flertall av forskningsobjektene tilegner seg best lærdom på skjerm eller papir.

Det må tas med i betraktning at mange av de tidligere undersøkelsene er utført på personer som har vokst opp med papir på barneskolen. Det som må tas med i betraktningene er om det har noe å si hvordan man vokser opp fra man er liten med digitaliseringen (Ackerman & Lauterman, 2012, s. 1826). En forskning av Delgado et al. (2018) har resultater hvor man så at å lese på papir var det beste, og resultatene av å lese på papir hadde økt fra år 2000 til 2017 (Delgado et al., 2018). Det vil si at denne studien forteller at generasjonene som blir født inn i det digitale samfunnet ikke nødvendigvis blir bedre skjermlesere av den grunn (Støle et al., 2020). Forskningsresultatet fra Delgado et al. (2018) kan bli styrket om funnene fra min historiedidaktiske case-studie viser at fokusgruppen, som er født inn i det digitale, ikke oppnå bedre historieforståelse ved bruk av læringsressurs på skjerm. De utvalgte forskningsobjektene tilhører en generasjon hvor skjerm har blitt mye brukt i skolegangen, dermed vil funnene fra intervjuene bli brukt til å kartlegge om flertallet stiller seg positive til skjerm i historieundervisningen, eller om det vil være et flertall som foretrekker papir. Selv med et begrenset omfang forskningsobjekter, vil denne enkelstudien kunne bidra til forskningen på feltet som undersøker digitale og analoge læringsressurser knyttet til historiebevissthet og historieundervisningen.

Et av forskningsspørsmålene i denne enkelstudien, omhandler hvor mye skjermbruk har å si for utvikling av historiebevissthet, der hypotesen er at digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte. I diskusjonene hvor man samtaler om bruk av skjerm i undervisningen, kommer det ofte frem utfordringer knyttet til konsentrasjon og tretthet hos elever. I en rapport fra Sintef (Fjørtoft et al., 2019) rapporterer de i et sammendrag for sine funn om digitalisering i skolen. De skriver at flere elever og lærere bruker mer av tiden på datamaskinen nå enn de gjorde i 2013 og 2016, da tilsvarende rapporter ble utført (Fjørtoft, 2019, s. 9) "... *Samtidig ser vi at distraksjoner og utenomfaglig bruk går kraftig ned. Det tyder på at det digitale er i ferd med å normaliseres, og dermed reduseres*

---

¹ Selv om elevene i monitorundersøkelsen fra 2019 ble spurt om lærebok, er det relevant for min studie da digital og analog lærebok kan sammenlignes med den historiefaglige læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) fra undervisningsoppleggene på skjerm og papir.

sensasjonseffekten og opplevd nytte av å få jobbe på datamaskin.” (Fjørtoft, 2019, s. 9). Ifølge denne rapporten fremgår det at bruk av skjerm i undervisningen ikke forårsaker mye distraksjoner. Jeg har sett på to masteroppgaver i samfunnsfag fra 2022 (Mathisen, 2022; Jansen, 2022) som tilsier at det fortsatt er distraksjoner til stede ved bruk av skjerm i undervisningen. Fra en masteroppgave (Mathisen, 2022), ble det utført intervju av fire samfunnsfagslærere angående digital og analog lærebok. Her kom det blant annet frem utfordringer med bruk av digital lærebok hvor den var et forstyrrelsesmoment hos elevene. Bruk av datamaskinen gjorde at elevene ble lett distraheret ved å enkelt kunne klikke seg inn på andre nettsider (Mathisen, 2022, s. 71). I masteroppgaven (Jansen, 2022), som undersøkte digitale verktøy i samfunnsfag for ungdomstrinnet ved hjelp av observasjoner, ble det gjort funn der elevene skulle jobbe med en fordypningsoppgave og bruke datamaskinen til å finne informasjon², og lage oppgaven med valgfrie digitale verktøy, gjør at denne ensidige formen over tid førte til at elevene klikket seg inn på ikke-faglige nettsider og sosiale plattformer (Jansen, 2022, s. 57-58). Med ensidig form menes her at alt skulle foregå på datamaskinen hele timen. I tillegg til disse to studiene (Mathisen, 2022; Jansen, 2022), laget Kunnskapsdepartementet for noen år siden et dokument som tar for seg fremtid med digitalisering (Kunnskapsdepartementet, 2017). Her skrives det blant annet om utfordringene med digitalisering i klasserommet i skolen. *”I skolen ser vi utfordringene på flere områder. Når alle elevene i et klasserom har tilgang til internett, enten gjennom egne telefoner, nettbrett eller pc, vil mange synes det er vanskelig å holde oppmerksomheten på det faglige arbeidet både på skolen og når de gjør hjemmearbeid. Undersøkelser viser at mange elever opplever å bli forstyrret av datamaskin/nettbrett, at de bruker for mye tid på ikke-faglige ting og at IKT kan føre til at de utsetter skolearbeidet.”* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7). Fra en studie utført i 2016 (Sandberg, 2016) der det ble undersøkt om digitaliserte primærkilder i historieundervisningen, ble det kommentert at datamaskinen og tilgangen til Internett var en tydelig forstyrrelse fra elevenes arbeid, da de klikket seg inn på sosiale medier, spilte spill og så på filmklipp (Sandberg, 2016, s. 54). I en artikkel som tar for seg digitalisering i skolen (Skagen, 2014), blir det henvist til tidligere undersøkelser som viser at flere lærere mener at datamaskinen bringer med seg støy og uro, i tillegg til at flere elever bruker datamaskinen og Internett til andre ting som ikke har noe med det faglige innholdet i undervisningen. I artikkelen blir det også nevnt *”Over 72 prosent av lærerne mener at elevens utenomfaglige bruk av IKT i timene er negativt for deres egne faglige presentasjoner og for karakterene.”*

---

² Elevene hadde digital lærebok i samfunnsfag, Unibok.

(Skagen, 2014, s. 3). I en studie utført på elever i 8. trinn, var et av funnene *"Elevene som leste tekstene på PC-skjerm viste mindre forståelse av tekstene sammenlignet med elevene som leste på papir. ... Funnene viser at lesemediet kan utgjøre en forskjell i vår leseprosess og leseforståelse. Resultatene viser at lesing på papir kan være fordelaktig om man ønsker å få med seg innholdet når man leser en tekst. Det ser også ut til at de som leser på papir har en annen og mer grundig måte å lese teksten på – en annen «lesemodus» - som gjør at de svarer både lengre og mer utfyllende på spørsmål i etterkant."* (Ulfsby, 2022, s. 3). De nevnte sitatene og kildene, og funnene fra andre studier (Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014), samt egne observasjoner gjort i undervisningstimer, viser at skjermbruk fører til forstyrrelser i timene.

I tillegg viser tidligere forskning at skjermbruk gir negative konsekvenser knyttet til helse hos flere elever. I studien til Biltvedt & Bergheim (2018) som har sett på digitale lærebøker i undervisning og bygget sin empiri på observasjoner og intervjuer av lærere, forteller to lærere der det var elever som ga beskjed om hodeverk og tretthet når de leste på skjerm (Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 53), samt at elever ble trette i øynene når de var mye på skjerm (Biltvedt & Bergheim, 2018, s.61). Alle fire lærerne som ble intervjuet var samstemte på at digitale lærebøker fører til at elevene blir distraherete (Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 70) og gjør at elevenes læringsprosesser blir forstyrret (Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 53). Jeg har stilt spørsmål til forskningsobjektene i intervjuene angående distraksjon, konsentrasjon, hodepine og tretthet koblet til skjermbruk i historieundervisningen for å undersøke hvorvidt det er like eller ulike funn knyttet til tidligere studier (Mathisen, 2022; Jansen, 2022; Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022; Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014; Biltvedt & Bergheim, 2018; Forsmo, 2019; Gilje, 2017). Resultatet vil bli presentert som et eksternt tillegg på slutten av oppgaven. Disse funnene vil kunne fortelle noe om ytelsen hos forskningsobjektene når de skal utvikle historiebevissthet. Fører digitale læringsressurser til økt distraksjon og konsentrasjonsforstyrrelser, samt økt forekomst av hodeverk og trette øyner, vil forskningsobjektene muligens ikke ha de beste forutsetningene for å kunne tilegne seg mest mulig kunnskap og ferdighet for å oppnå en større grad av historieforståelse. Relevansen for denne forskningen vil være nyttig da skjermbruk kan gå ut over elevenes læringsutbytte i historieundervisningen.

2.4 Oppsummering

Det finnes flere ulike definisjoner av historiebevissthet, men felles er at det omhandler tidsformene fortid, nåtid og fremtid. Ved å bruke definisjoner og teori som omhandler historiebevissthet, skal jeg kartlegge et begrenset omfang forskningsobjekters grad av historiebevissthet knyttet til dagens konflikter. Tidligere forskning har vist ulike resultater når det gjelder leseforståelse på skjerm og papir, men det er en overvekt av studier som viser at noen flere barn og unge oppnår bedre leseforståelse og kognitiv effekt for læring ved å lese på papir. Sintef nevner i sin rapport (Fjørtoft, 2019) at de yngre er mer positive til skjerm enn de som går på videregående. Delgado et al. (2018) har funn som viser at selv de yngste som vokser opp i det digitale samfunnet ikke nødvendigvis leser bedre på skjerm. Skjerm har også noen negative faktorer som kommer frem i ulike studier hvor det blir nevnt at elever opplever å bli distraheret i undervisningen, får hodeverk og blir trette i øynene. Jeg skal ved min case-studie koble denne forskningen til mine funn og undersøke hvorvidt en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og papir har noe å si for forskningsobjektens utvikling av historiebevissthet, knyttet opp til dagens konflikter. Videre i oppgavens struktur vil jeg nå ta for meg et metodekapittel hvor jeg redegjør for metodevalg, valg av fokusgruppe med samtykke og anonymitet, læreplanen og kompetansemål for historiebevissthet i samfunnsfag, utførelsen og begrunnelsen for de to historiefaglige undervisningsoppleggene, utførelsen og begrunnelsen for innleveringsoppgavene, intervjuguiden og valg av analysemetode. Deretter vil jeg strukturere empirien i et empirikapittel, og videre drøfte funnene i et analyse- og drøftingskapittel.

3 Metode

I dette metodekapitlet skal jeg redegjøre for hvilke metoder jeg har valgt å bruke i denne historiedidaktiske case-studien, hvilke forskningsobjekter som er med og hvordan empiriinnhenting ble gjennomført. Jeg har valgt å starte med å utdype metodevalget jeg har brukt i denne studien, og hvorfor jeg har valgt akkurat den metoden. Deretter legger jeg frem valg av fokusgruppen og hvilke vurderinger jeg har gjort innen forskningsetikk rundt samtykke og anonymitet. Videre skal jeg beskrive og vise de to historiefaglige undervisningsoppleggene jeg utførte, begrunne hvorfor jeg valgte Russland-Ukraina-

konflikten og Israel-Palestina-konflikten, samt redegjøre for innleveringsoppgavene som fokusgruppen utførte i de to historiefaglige undervisningstimene. Avslutningsvis i dette metodekapitlet vil jeg si noe om intervjuguiden som ble brukt under intervjuene, og avslutte med et delkapittel om analysemetode og et delkapittel som oppsummerer oppgaven så langt.

3.1 Metodevalg

Som nevnt skal jeg utføre to separate historiefaglige undervisningsopplegg som en del av samfunnsfagundervisning, samt ha intervju med tjue forskningsobjekter. For å finne svar på problemstillingen i denne historiedidaktiske studien, må jeg ut i felten og skaffe empirien fordi den ikke finnes fra før i det historiedidaktiske fagfeltet. Ved å gå ut i felten får jeg innhentet en mer detaljert empiri som vil være gunstig når jeg skal koble historieundervisning og intervju sammen, og som gjør at jeg har noe sammenlignbart å bruke i intervjudelen. Jeg har to historiefaglige undervisningsopplegg som vil ligge ferskt i minne hos fokusgruppen og bruke dette i intervjuene for å finne informasjonen jeg leter etter. I disse intervjuene er jeg ute etter å kartlegge hvilken grad av historiebevissthet fokusgruppen har til dagens konflikter, og undersøke i hvilken grad slik historiebevissthet kan knyttes til bruk av digital læringsressurs. I tillegg skal hypotesen der bruk av digital læringsressurs påvirker læringsutbyttet negativt, undersøkes.

Jeg har valgt å bruke semi-strukturerte intervju fordi det fører til økt struktur for å kunne bruke kvalitativ metode i analysen, men det gir meg også mulighet for å kunne ta i bruk kvantitativ metode for å hente ut antall på visse type spørsmål som vil gi en bedre oversikt over funnene i denne enkelstudien. Ved bruk av semi-strukturerte intervju har jeg faste spørsmål jeg skal stille fokusgruppen, mulighet for å omformulere og forklare spørsmålene om fokusgruppen ikke forstår det opprinnelige spørsmålet, og mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål om det skulle være behov for utdyping. Å la fokusgruppen få svare muntlig på spørsmålene gir rom for refleksjoner og tanker som fokusgruppen har. Jeg har utarbeidet en intervjuguide for å ha struktur i intervjuene og som gjør at jeg får stilt alle spørsmålene jeg vil stille. Grunnen for at jeg har valgt denne intervjumetoden er fordi jeg på denne måten kommer nærmere svarene til fokusgruppen, og det gir meg en kvalitativ studie. Jeg har valgt å ikke bruke spørreskjema av to årsaker. Den ene er at jeg vil gå i dybden hos fokusgruppen og har da et behov for å ha intervju med dem, og den andre årsaken er mengden

empiri jeg hadde fått om jeg skulle brukt både intervju og spørreskjema. I denne masteroppgaven har jeg ikke tid og kapasitet til å analysere og drøfte all empiri fra både innleveringsoppgavene, intervju og spørreskjema. Derfor har jeg valgt å ikke ha med spørreskjema i denne case-studien.

Intervjuene blir utført individuelt fordi jeg vil at fokusgruppen skal kunne uttrykke seg uten å tenke på at andre medelever hører det de sier. Noen kan bli usikre og være redde for å si hva de tenker og mener, for de kan tro at det ikke er bra nok. Ved å ha et forskningsobjekt om gangen, og ikke gruppeintervju, kan jeg konsentrere meg om det ene forskningsobjektet og gi min fulle oppmerksomhet til hen uten at jeg eller forskningsobjektene blir avbrutt av andre forskningsobjekter. Jeg får også ro til å kunne omformulere spørsmålene og stille oppfølgings spørsmål om det er nødvendig. Jeg tror at det å ha et gruppeintervju i denne studien ville ført til at ikke alle hadde turt å si sin mening og at flere hadde sagt seg enige i det de andre sa. Det er så klart fordeler og ulemper med begge intervju-metodene. I et gruppeintervju kunne jeg oppnådd mer reflektering hos fokusgruppen da forskningsobjektene kunne kommet på nyttig informasjon som de ikke hadde tenkt på før de hørte det fra et annet forskningsobjekt, og på denne måten reflektert sammen som en gruppe. Det å spille på hverandre kunne ført til økt bevissthet hos forskningsobjektene, der de kunne bygget opp historiebevisstheten hos dem selv i løpet av samtalen. I denne enkelstudien er jeg ute etter enkeltelevens historiebevissthet, og vurderer på det grunnlag at individuelle intervjuer er den beste metoden i denne case-studien. I et gruppeintervju måtte jeg brukt en lydopptaker for å få med meg alt forskningsobjektene sa. Ved å ha et individuelt intervju er ikke en lydopptaker like nødvendig. I mitt tilfelle så kjenner jeg forskningsobjektene fra før og vet at de ikke snakker for mye på en gang, dermed klarer jeg å skrive ned notater mens de svarer på spørsmålene jeg stiller. Å bruke lydopptaker krever mye tid i etterkant av intervjuene for å transkribere. Ved å notere ned det forskningsobjektene sier, frigjør jeg tid til å kunne gå gjennom empirien jeg har hentet inn og fokusere på å analysere den. At jeg ikke bruker lydopptaker gjør at fokusgruppen kan slappe mer av fordi noen kan oppleve det å bli tatt opp som en stressfaktor. Denne stressfaktoren kan gå ut over det forskningsobjektene skal si i intervjuet fordi de kanskje tenker at de må prestere best mulig og dermed ikke tårer å svare på spørsmål de er usikre på, og at deres stemme skal bli lagret på en enhet. Av disse grunnene mener jeg at det beste valget for meg og fokusgruppen var å utelate bruk av lydopptaker i

intervjuene.³ Ulempen med å ha individuelle intervju er at det er veldig tidkrevende, men den kvalitative informasjonen som kan hentes ut ved individuelle intervju gir grunnlag for en god analyse av intervjusvarene. Intervjuene ble gjennomført på grupperom hvor jeg hadde et forskningsobjekt om gangen. Jeg valgte å ha intervjuene på grupperom for å kunne sitte uforstyrret og snakke sammen, noe som bidrar til å gi en tryggere og fredeligere utførelse av intervjuene for både meg og forskningsobjektene. Intervjuene ble utført i løpet av syv dager for å gjøre tidsrommet mellom historieundervisningen og intervjuene kortest mulig. Dette vil gi en bedre empiriinnhenting når undervisningstimene ligger ferskt i minne.

3.2 Utvalg, forskningsetikk og samtykke

Fokusgruppen som skal brukes er en 10-klasse oppdelt i en A-klasse og en B-klasse, på en ungdomsskole i Rogaland Fylkeskommune.⁴ Begrunnelsen for at jeg har valgt denne ungdomsskolen, er fordi jeg gjennomførte en seks-ukers praksis våren 2023 og er arbeidsplassen min. Det var her jeg ble inspirert til masteroppgaven. På grunn av kjennskapen mellom meg og fokusgruppen gir det økt trygghet for begge parter når empirien skal innhentes gjennom undervisningsopplegg og intervjuer. Vår relasjon gjør at jeg kunne ha en bedre klasseledelse fordi jeg kunne navnene og hadde en relasjon til hver av forskningsobjektene, på denne måten kunne jeg korrigere eller få dem i gang med det de skulle gjøre i undervisningsøktene. Relasjonen jeg har til hvert forskningsobjekt påvirker også tryggheten under de individuelle intervjuene, der fokusgruppen kunne ha en mer komfortabel opplevelse enn hvis det hadde vært en fremmed person.

Å ha to klasser på samme trinn på samme skole gir meg mulighet for å sammenligne empirien på tvers av klassene. Dette gir meg muligheten til å utføre to undervisningsopplegg om dagens konflikter i begge klassene, og utførte undervisningsoppleggene med metodene skjerm og papir på tvers av klassene. Figur 1 i kapittelet 1.3 *Case-studiens empirioppsett* viser god oversikt over hvordan A-klassen og B-klassen har de ulike undervisningsoppleggene med metodene, og gir et tydeligere bilde på hvordan vurderingsgrunnlaget blir styrket på denne måten, kontra om begge klassene skulle hatt samme undervisningsopplegg på samme metode.

---

³ Notatene fra intervjuene er tilgjengelige hos meg om det skulle være ønskelig å bygge videre på case-studien. Forskningsobjektene i intervjuene er anonymisert.

⁴ Ungdomsskolens navn er anonymt av hensyn til fokusgruppen. Om det skulle være ønskelig å bygge videre på case-studien og bruke samme skole, kan navnet på skolen oppgis.

På denne måten får jeg et vurderingsgrunnlag gjennom intervjuene der jeg kan undersøke om skjerm og papir utgjør en forskjell når fokusgruppen skal utvikle historiebevissthet. Dette gjør at jeg får et bedre sammenligningsgrunnlag enn hvis jeg skulle hatt en klasse eller to klasser på ulike skoler for sammenligning, da elementer som ulike bosteder og miljø kunne vært en faktor som kunne påvirket resultatene. Ved å ha to klasser på samme skole og samme trinn, utgjør disse bo- og miljøfaktorene en mindre påvirkning da forskningsobjektene i fokusgruppen tilhører samme lokale oppvekststed. På disse nevnte grunnlagene vil den utvalgte fokusgruppen styrke denne case-studien sin begrensede omfang og gi en god kvalitativ studie.

Det er 16 forskningsobjekter i A-klassen og 16 forskningsobjekter i B-klassen. På grunn av tid og fokusgruppens forutsetninger, valgte jeg å intervju ti forskningsobjekter fra hver klasse. I begge klassene var det forskningsobjekter som trengte ekstra hjelp, noe som gjør at svarene fra innleveringsoppgavene inneholder hjelp fra en lærer. Disse forskningsobjektene valgte jeg på den grunn å utelukke fra intervjuene fordi svarene vil være påvirket av lærer. Dette handler om å sørge for at svarene i empirikapitlet kommer basert på likest mulig forutsetninger. Svarene på innleveringsoppgavene fra de forskningsobjektene som ble utelukket fra intervjuene, er også tatt bort fra vedlegg 8.4 *Innleveringsoppgavene*. Det var også forskningsobjekter som var bortreist og forskningsobjekter som ikke ga samtykke til å bli intervjuet. På grunn av disse faktorene intervjuet jeg ti forskningsobjekter fra hver klasse, som gjør at jeg får et likt sammenlignbart antall. Disse ti forskningsobjektene stiller nokså likt med tanke på faglig styrke, noe som gir et enda bedre sammenligningsgrunnlag og styrker funnene i denne enkelstudien.

Jeg har valgt å holde både skolen og fokusgruppen anonyme for å gjøre forskningsobjektene tryggere med tanke på at denne oppgaven skal publiseres for allmennheten. Det at fokusgruppen kunne svare på intervjuene uten å tenke på at navnet skulle kunne kobles opp mot svar, sitater og bli nevnt i drøftingen, bidro til at de kunne slappe mer av og øke muligheten for å få flest mulig samtykker. Jeg har derfor valgt å markere sitater og forskningsobjektene i empirikapitlet og drøftingen som «Forskningsobjekt 1A», «Forskningsobjekt 1B», «Forskningsobjekt 2A» osv. Jeg har bokstaven A og B bak tallet for å vise til hvilken klasse forskningsobjektet tilhører. Jeg ser fordelen av å holde dem anonyme fordi jeg ser verdien av å ha tryggheten hos forskningsobjektene under intervjuene, noe som

vil styrke denne oppgavens empiri da svarene i intervjuene vil bli gitt fra hvert forskningsobjekt der de ikke trenger tenke på å få navnene knyttet til intervjuvarene.⁵

I forbindelse med intervjuene har jeg spurt om samtykke fra hvert forskningsobjekt for å sikre samsvar med forskningsetiske retningslinjer. Dette ble gitt muntlig fra meg med et muntlig svar fra forskningsobjektene. Jeg har laget et dokument for muntlig samtykke, se vedlegg 8.2 *Samtykkeskjema elever*. For de forskningsobjektene som ikke hadde fylt 15 år når intervjuene ble utført, hadde jeg et samtykkeskjema med underskrift fra foreldre. Samtykkeskjemaet som ble sendt til foreldrene med forskningsobjekt under 15 år ligger ved som vedlegg 8.3 *Samtykkeskjema foreldre*.

3.3 Undervisningsoppleggene

Jeg har valgt å bruke to historiefaglige undervisningsopplegg, et hvor fokusgruppen skal lese en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og et hvor de skal lese en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på papir. Begge undervisningsoppleggene omhandler to av dagens største konflikter med et dypt historisk grunnlag. Disse konfliktene gir et godt grunnlag for fokusgruppen til å jobbe med en historisk tekst og oppgaver knyttet til historieforståelse som vil bidra til å utvikle historiebevissthet. Det første undervisningsopplegget vil omhandle Russland-Ukraina-konflikten, og blir utført på papirform i A-klassen og heldigitalt i B-klassen. Det andre undervisningsopplegget vil omhandle Israel-Palestina-konflikten, der A-klassen har det heldigitalt og B-klassen på papirform.

På ungdomsskolen er det begrenset med historielæring, da det inngår i samfunnsfagundervisningen (Knutsen, 2023, s. 14). I 10. klasse har læreplanen lagt opp til at elevene skal lære om konflikter (Utdanningsdirektoratet, 2019). Dette muliggjorde et fokus på dagens konflikter i historisk kontekst i undervisningsoppleggene, som la et godt grunnlag for å etablere og vurdere historieforståelse og historiebevissthet i de to forskjellige undervisningsformene skjerm og papir. På Utdanningsdirektoratet sin nettside har jeg vært inne på Læreplanen og sett på hvilke kompetansemål 10. trinn skal ha oppnådd i samfunnsfag

---

⁵ Om noen skulle ønske å bygge videre på fokusgruppen, kan de ta kontakt med meg for eventuell personinformasjon.

ved utgangen av skoleåret. Jeg så etter kompetansemål som handler om historiebevissthet og konflikter. Av kompetansemålene var det et kompetansemål som ble aktuelt for min oppgave:

- *“Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konfliktar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane”* (Utdanningsdirektoratet, 2019)

Undervisningsoppleggene består av selvstendig jobbing, hvor hvert forskningsobjekt må konsentrere seg om sin egen læring, istedenfor å lene seg på læringspartneren sin. Ved å la fokusgruppen jobbe selvstendig vil det gi bedre resultater i intervjuene da jeg får evaluert hvert enkelt forskningsobjekt basert på dem selv, der ingen har blitt påvirket av andre medelever sin historieforståelse. Begge undervisningsoppleggene har jeg laget så like som mulig for å gi et best mulig sammenligningsgrunnlag for utvikling og vurdering av historiebevissthet hos forskningsobjektene i begge klassene. Hadde oppleggene vært vidt forskjellige (ulikt tema, handling osv.), kunne dette gått ut over resultatene i intervjuene der fokusgruppen ville reagert ulikt på ulike undervisningsopplegg og -metoder. At undervisningsoppleggene er mest mulig like vil bidra til at fokusgruppen kan fokusere på å lese teksten og svare på oppgavene. Dette vil kunne gi et bedre resultat i intervjusvarene for å kartlegge i hvilken grad skjerm og papir påvirker deres historieforståelse. Forskningsresultatene fra oppgaven vil dermed gi en god tidlig indikasjon på sammenhengen mellom digitalisering og historiebevissthet.

Fordi det skal være to like undervisningsopplegg om dagens konflikter, har jeg valgt Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Årsaken til det er fordi begge konfliktene er dagsaktuelle for fokusgruppen på grunn av konfliktenes plass i de ulike mediene, og det kommer flyktninger til lokalområdet, noe som gjør det viktig for denne fokusgruppen å få en historieforståelse på det som skjer og angår dem. De to dagsaktuelle konfliktene har et historieforløp som gir et godt grunnlag for å lage et undervisningsopplegg som vil gi fokusgruppen et godt materiale til å jobbe med i undervisningstimene hvor de får satt seg inn i fortiden til konfliktene og jobbet med oppgaver knyttet til konfliktenes fortidsforløp og samtidsforståelse, som vil bidra til utvikling av historiebevissthet hos hvert forskningsobjekt. Begge konfliktene har stor plass i media som fører til økt informasjonsflyt gjennom fokusgruppens mobiltelefoner. Fokusgruppen er utsatt for økt fake news gjennom sosiale medier. Det å gi fokusgruppen mulighet til å jobbe med historien og forsøke å få dem til å oppnå en bedre historieforståelse om konfliktene, vil bidra til å gi dem rett informasjon

og en forståelse som vil bidra til mer selvstendig refleksjon hos forskningsobjektene. De vil kunne utvikle ferdigheter der de ser sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid i et større perspektiv, der de må vite fortidsfortolkningen, forstå samtidsforståelsen og reflektere over fremtidsperspektiver, som vil øke graden av historiebevissthet (Jensen, 2003, s. 58).

For å gjøre oppleggene mest mulig like, har jeg valgt å bruke samme kilde til læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på begge konfliktene. FN er en kilde som har en god fremstilling av begge konfliktene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b). FN tar ikke et land sin side og bruker ikke propaganda, og jeg mener FN fremstiller fakta i en god kronologisk måte og er oversiktlig med overskrifter som tar for seg høydepunktene i konfliktene. Dette er med på å gjøre lesingen og leting etter informasjon mer oversiktlig og lettere for fokusgruppen. Jeg kunne valgt Store norske leksikon, som også er en pålitelig kilde slik som FN, men jeg synes Store norske leksikon (Holm-Hansen, 2024; Leraand & Jensehaugen, 2023) inneholder mye og tung informasjon, noe som kunne gjort det tyngre for fokusgruppen. FN sine nettsider (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) har lik oppbygging og design med brukt av tekst, overskrifter og bilder, noe som gjør at Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten vil virke mest mulig lik for forskningsobjektene. Hadde jeg brukt nettsider som var ulike i konfliktene, ville det vært en faktor som kunne påvirket forskningsobjektene arbeidsinnsats, læring og motivasjon, og vært med på å gi en mer uklar sammenligning på oppgavesvarene og intervjuene. Det er noen forskere som mener at layouten på teksten kan påvirke leseytelsen. Det vil si at hvilken skrifttype teksten har kan påvirke leseytelsen (Kong et al., 2018, s. 147). For å unngå at layouten skal påvirke fokusgruppen, vil layouten være helt lik på skjerm og papir. Den klassen som skal ha undervisningsopplegget heldigitalt vil få lenke til FN sin nettside (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b), og den klassen som har undervisningsopplegget på papirform vil få utlevert et papirhefte der all informasjonstekst og bilder er kopiert fra FN sin nettside (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b). Dette vil gi klassene et likt utgangspunkt med både tekst, avsnittsinndeling, overskrifter, bilder og bildetekster. Layouten til læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) vil med andre ord være helt lik for den klassen som jobber på skjerm og den klassen som jobber på papir. Dette vil være med å styrke sammenligningsgrunnlaget i intervjuene fra fokusgruppen, og vil dermed gi et bedre og mer stabilt analysegrunnlag for å finne svarene på problemstillingen i denne case-studien.

Det finnes flere undersøkelser som viser at den beste læringen ikke er å pugge faktakunnskaper. Det er når elevene arbeider med både ny og eldre informasjon og setter det i sammenheng med hverandre, som vil gi en økt grad av historieforståelse (Knutsen, 2023, s. 40). Derfor har jeg ikke valgt puggeoppgaver, men oppgaver som gjør at forskningsobjektene må finne informasjon i en historiefaglig tekst (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b), og ut fra dette prøve å se en sammenheng og helhet med hvorfor fortid, nåtid og fremtid henger sammen, og med dette utvikle historiebevissthet. Oppgavene i undervisningsoppleggene blir presentert i delkapitlene under. Undervisningsoppleggene ble utført i løpet av tre dager. Intervjuene ble utført fortløpende etter ferdig gjennomgang av de to historiefaglige undervisningsoppleggene. Jeg anser det som viktig at det er kort tid mellom de forskjellige fasene av empiriinnhentingsarbeidet, for å gi best mulige resultater.

3.3.1 Det første undervisningsopplegget

Det første undervisningsopplegget omhandler Russland-Ukraina-konflikten. Jeg startet med å fortelle fokusgruppen hva historiebevissthet er, generelt om krig og konflikter, og koblingen mellom disse for å introdusere fokusgruppen for temaet og begreper. Etterpå fikk de tilgang til læringsressursen (Iversen, 2024b) og oppgavene, og jobbet selvstendig med spørsmål som omhandler historieforståelse knyttet til Russland-Ukraina-konflikten. Spørsmålene er:

- Hvorfor gikk Russland til angrep og annekterte Krim i 2014?
- Hvorfor har Russland fått beholde kontrollen over Krim?
- Hvorfor gikk Russland til angrep på Ukraina februar 2022?
- Hvorfor vil ikke Putin gi seg i krigen mot Ukraina?
- Hvordan har krigen mellom Russland og Ukraina påvirket oss?
- Hvordan tror du krigen vil påvirke oss i fremtiden?
- Er det noe eller noen som kunne ha hindret konflikten mellom Russland og Ukraina?

Hensikten med disse spørsmålene er at fokusgruppen skal finne informasjon om fortiden og opphavet til konflikten, samt utviklingen av den, for å sikre en sterk historiefaglig forankring, kombinert med relevante tematikker. De to siste spørsmålene har jeg tatt med for at fokusgruppen skal gjøre seg egne refleksjoner og tanker. Ved å besvare disse spørsmålene vil fokusgruppen oppnå økt historiebevissthet fordi historiebevissthet handler om å forstå historien fra fortiden til nåtiden, og utviklinger som kan skje i fremtiden. Når

forskningsobjektene skal utvikle historiebevissthet, så skal de kunne undre seg over det som har skjedd i fortiden. De skal kunne tenke seg frem til hvorfor noe har skjedd, og tenke på ulike måter noe kunne skjedd på. Forskningsobjektene skal kunne sette seg selv inn i fortiden for å kunne prøve å forstå hvordan og hvorfor noe skjedde, for så å sette dette inn i nåtiden og fremtiden, og på denne måten bidrar denne undring i fortiden til å utvikle historiebevissthet (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39). Etter at forskningsobjektene har svart på spørsmålene, skal de skrive en oppsummerende tekst ut fra spørsmålene og svarene. Forskningsobjektene skal bruke egne ord og teksten skal gi leseren en god forståelse av Russland-Ukraina-konflikten. Den siste oppgaven er formulert slik: «Skriv en oppsummerende tekst ut fra spørsmålene og svarene over. Hvordan henger fortiden, nåtiden og fremtiden sammen? Du skal bruke egne ord og teksten skal gi leseren en god forståelse.» Ved å la forskningsobjektene bruke egne ord for å forklare sammenhengen mellom fortiden, nåtiden og fremtiden, vil de kunne oppnå en selvstendig refleksjon som vil gi dem en økt historieforståelse koblet til Jeismann sin definisjon *"Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58), og som dermed bidrar til å øke utviklingen av den historiebevisstheten de allerede har. Læringsressursen (Iversen, 2024b) som fokusgruppen skal bruke i dette opplegget er FN sin nettside <https://fn.no/konflikter/ukraina>. Her bruker den klassen som skal ha undervisningsopplegget på skjerm den nettbaserte linken, mens den klassen som skal ha undervisningsopplegget på papirform, får utdelt et heftet hvor FN sin nettside (Iversen, 2024b) er kopiert og printet ut, og gir likt design som nettsiden.

I *Undervegsvurderingen* står det at *"Elevane viser og utviklar kompetanse når dei bruker samfunnsfaglege metodar til å undersøkje og vurdere moglege svar på problemstillingar som handlar om fortid, notid og framtid."* (Utdanningsdirektoratet, 2019). Ved å bruke en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og spørsmålene i undervisningsoppleggene, må fokusgruppen undersøke hvilke faktakunnskaper som kreves for å svare på spørsmålene som omhandler både fortiden, nåtiden og fremtiden, der de må reflektere og vurdere ulike scenario som kan skje i fremtiden med tanke på konfliktene i verden. *"... historiebevissthet bygger på et konstruktivistisk syn på læring. Vi lærer når vi klarer å etablere tilknytningspunkter mellom ny og gammel kunnskap."* (Bøe & Knutsen, 2013, s. 166). Et konstruktivistisk læringssyn vil si *"... at individet bevisst eller ubevisst lager (konstruerer) sine egne mentale strukturer i samspill med sine omgivelser."* (Solberg, 2022). Det vil si at det

som fokusgruppen møter i skolen av kunnskaper og refleksjoner, vil påvirke og øke fokusgruppens ferdigheter hvor de konstruerer sine tanker om samfunnet og faktorene som møter dem der de beveger seg, enten ut i samfunnet eller på den digitale plattformen. Videre står det i læreplanen for samfunnsfag under *Fagets relevans* at *"Elevane skal bli bevisste på korleis vi er historieskapte, men òg historieskapande."* (Utdanningsdirektoratet, 2019). Gjennom de to historiefaglige undervisningsoppleggene som knytter historiebevissthet og dagens konflikter sammen, vil fokusgruppen bli mer bevisst på hvordan vi mennesker har påvirket og skapt historien, og hvordan vi fortsetter å skape historien mens vi lever, og muligheten menneskene har til å være med å påvirke hvordan historien skal utarte i fremtiden. Videre under kjerneelementet *Samfunnskritisk tenking og samanhengar* i samfunnsfag står det *"Elevane skal forstå samanhengar mellom geografiske, historiske og notidige forhold og korleis desse forholda kvar for seg og saman har påverka og påverkar menneske og samfunn. ... Dei skal sjå korleis utviklinga i fortida var prega av både brot og kontinuitet og kva som bidrog til endringar, samt utvikle historisk empati. Elevane skal analysere korleis makt og maktrelasjonar har verka og verkar inn på ulike forhold i samfunnet. Dei skal vurdere kunnskap, hendingar og fenomen frå ulike perspektiv og reflektere over kvifor menneska har gjort og gjer ulike val."* (Utdanningsdirektoratet, 2019). Også under kjerneelementet *Identitetsutvikling og fellesskap* står det *"... elevane utviklar både historiemedvit og handlingskompetanse ved å forstå seg sjølve med ei fortid, notid og framtid."* (Utdanningsdirektoratet, 2019). Gjennom den historiefaglige læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og oppgavene i undervisningsoppleggene, vil fokusgruppen jobbe med måloppnåelsen i disse elementene som er satt i læreplanen for samfunnsfag, som tydelig beskriver at elever etter fullført 10. trinn skal ha tilegnet seg kunnskaper og ferdigheter innen historiebevissthet i samfunnsfaget på skolen (Utdanningsdirektoratet, 2019).

3.3.2 Det andre undervisningsopplegget

Det andre undervisningsopplegget omhandler Israel-Palestina-konflikten. Fokusgruppen har fått en innføring i hva historiebevissthet og konflikt handler om fra forrige undervisningsopplegg, og vil i denne økten derfor gjennomføre en kort oppsummering av det. Deretter skal forskningsobjektene gjøre det samme som i forrige undervisningstime, men her handler det om Israel-Palestina-konflikten. Spørsmålene de skal jobbe med er:

- Hvor langt tilbake i tid starter konflikten mellom Israel og Palestina?

- Hvorfor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?
- Hvorfor gikk Hamas til angrep på Israel oktober 2023?
- Hvorfor svarer Israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?
- Hvordan har krigen mellom Israel og Palestina påvirket oss?
- Hvordan tror du krigen vil påvirke oss i fremtiden?
- Er det noe eller noen som kunne ha hindret konflikten mellom Israel og Palestina?

I dette undervisningsopplegget er også den siste oppgaven lik som i det første undervisningsopplegget: «Skriv en oppsummerende tekst ut fra spørsmålene og svarene over. Hvordan henger fortiden, nåtiden og fremtiden sammen? Du skal bruke egne ord og teksten skal gi leseren en god forståelse.» Læringsressursen (Iversen, 2024a) som fokusgruppen skal bruke i dette opplegget er FN sin nettside <https://www.fn.no/konflikter/palestina>. Her bruker den klassen som skal ha undervisningsopplegget på skjerm den nettbaserte linken, mens den klassen som skal ha undervisningsopplegget på papirform, får utdelt et heftet hvor FN sin nettside (Iversen, 2024a) er kopiert og printet ut, og gir likt design som nettsiden.

Oppgavene i dette undervisningsopplegget vil gi den samme måloppnåelsen fra læreplanen (Utdanningsdirektoratet, 2019) som nevnt i det forrige undervisningsopplegget. Jeg utdyper derfor ikke mer i dette delkapittelet, da det vil være de samme utdragene fra læreplanen i samfunnsfag for 10. trinn (Utdanningsdirektoratet, 2019) som også vil være gjeldene i undervisningsopplegget som omhandler Israel-Palestina-konflikten.

3.3.3 Innleveringsoppgavene

I de to historiefaglige undervisningsoppleggene leverte fokusgruppen inn oppgavesvarene. Det vil si at jeg har oppgavesvar fra begge klassene i både undervisningsopplegget om Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Jeg har analysert innleveringsoppgavene og bruker dem i lag med empirien fra intervjuene i analyse og drøftingskapittelet. Jeg går ikke i dybden på innleveringsoppgavene da begrunnelsen er denne oppgavens omfang, og jeg ser det som mer verdifullt å velge ut kjernesporsmål fra intervjuguiden og gå i dybden på utvalgte spørsmål som vil kunne gi meg gode analysemuligheter til å finne svarene på denne kvalitative studien. Innleveringsoppgavene er lagt ved som vedlegg 8.4 *Innleveringsoppgavene*.

3.4 Intervjuguiden

I intervjuguiden har jeg tatt med spørsmål som går på oppnåelse av historiebevissthet knyttet til undervisningsoppleggene, spørsmål knyttet til hva forskningsobjektene mener om læringsutbyttet ved bruk av historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og papir, spørsmål knyttet til digital og analog lærebok, og spørsmål knyttet til distraksjon, konsentrasjon og helse. I intervjuguiden har jeg flere spørsmål som dekker temaet intervjuobjektene blir spurt om, noe som vil kunne føre til at forskningsobjektene kan måtte gjenta like svar som i tidligere spørsmål. Jeg har valgt å ha såpass like spørsmål for å dekke temaet best mulig og være sikker på at jeg på denne måten får bedre kvalitet og samsvar på svarene. Spørsmålene i intervjuguiden har jeg valgt å formulere så kort og konkret som mulig. Dette fordi det vil være lettere for fokusgruppen å forstå hva jeg spør om, og for å ikke skape misforståelser rundt et spørsmål. Spørsmålene er minst mulig ladet fordi jeg vil påvirke svarene i minst mulig grad. På grunn av oppgavens omfang, har jeg ikke kunnet analysere og drøftet alle intervju spørsmålene. Jeg har derfor valgt ut de spørsmålene som er kjernen i denne oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. De utvalgte intervju spørsmålene blir presentert i empirikapittelet, og drøftet videre i analyse- og drøftingskapittelet.

Rekkefølgen på spørsmålene er satt til å åpne med spørsmål rundt historieforståelse og historieforståelse knyttet til undervisningsoppleggene for å få i gang hukommelsen på det de var igjennom i timene. Spørsmålene er deretter satt i den rekkefølge som jeg mente var den mest passende rekkefølgen å spør fokusgruppen spørsmålene. I intervjuguiden er det en tom kolonne til høyre der jeg kunne skrive inn oppfølgingsspørsmål. Oppfølgingsspørsmålene var ikke fastsatte på forhånd fordi oppfølgingsspørsmålene kunne bli formulert på ulike måter, alt etter hva jeg ville spørre ut om. Intervjuguiden ligger ved som vedlegg 8.1 *Intervjuguiden*.

3.5 Analysemetode

Fordi undersøkelsen min er en case-studie og har et begrenset omfang av forskningsobjekter der jeg går i dybden med individuelle intervjuer, har jeg en kvalitativ analysemetode. Det vil si at jeg har tekst fra intervjuene som jeg skal analysere. Under de individuelle intervjuene

brukte jeg en intervjuguide hvor jeg noterte ned ordrett det forskningsobjektene sa. Intervjusvarene har jeg analysert og plassert inn i tabeller for å gjøre det mer oversiktlig, og gjøre det enklere når empirien skal tolkes og settes i lys med teori. Intervjusvarene vil gi meg tilgang til en dybdekunnskap som vil hjelpe meg å finne svar på denne oppgavens problemstilling. Analyseringen av intervjusvarene i tabeller blir presentert i empirikapittelet.

Jeg begynte med å velge ut de mest sentrale intervjspørsmålene fra intervjuguiden. På grunn av tid og kapasitet er det begrenset med spørsmål jeg kan stille og jeg har valgt ut de intervjspørsmålene jeg mener jeg trenger for å kunne svare på problemstillingen i denne oppgaven, som er å kartlegge ungdomsskoleelevers historiebevissthet knyttet til bakgrunnen for dagens konflikter, og i hvilken grad slik utvikling av historiebevissthet kan knyttes til bruk av digitale læringsressurser. Jeg har derfor intervjspørsmål som omhandler generell historieforståelse, historieforståelse knyttet til dagens konflikter, som i denne case-studien er Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Det er intervjspørsmål knyttet til undervisningsoppleggene og innholdet i dem, samt intervjspørsmål som knytter historieforståelse til metodene skjerm og papir. Til slutt er det intervjspørsmål knyttet til det eksterne tillegget i denne case-studien, som tar for seg skjermbruk knyttet til distraksjon og helse. Intervjspørsmålene og intervjusvarene fra forskningsobjektene satte jeg inn i tabeller for å lage en strukturert og organisert oversikt. I intervjspørsmålene som går ut på historieforståelse, har jeg lest gjennom intervjusvarene, og plassert intervjuobjektene inn i kategorier som forteller antallet som har lav forståelse, middels forståelse og høy forståelse. Denne kartleggingen gjør jeg for å danne meg en oversikt over fokusgruppens grad av historiebevissthet. For å kunne kartlegge fokusgruppens historieforståelse og plassere dem inn i kategorier som lav, middels og høy, har jeg trukket ut de elementene fra læringsressursene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) som jeg anser som viktige for å kunne forstå historieforløpet til Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. I læringsressursen som omhandler Russland-Ukraina-konflikten (Iversen, 2024b) har jeg trukket ut elementene identitet, NATO, Janukovitsj og stormakt. I læringsressursen som omhandler Israel-Palestina-konflikten (Iversen, 2024a) er elementene FN, sionismen, innvandring, fordrivelse av palestinerne og palestinerne motstandskamp trukket ut som viktige element. De utvalgte elementene anser jeg som viktige for å kunne oppnå full forståelse for historieforløpet i de to dagsaktuelle konfliktene. Mer om disse elementene blir utdypet i empirikapittelet.

De andre intervju spørsmålene som er tatt med i empirikapittelet er organisert i tabeller hvor tekstsvarene fra de intervjuede er plassert i kategorier som «ja», «nei», «skjerm», «papir», «Russland-Ukraina» og «Israel-Palestina», alt etter hva som passer best til det gjeldende intervju spørsmålet. På denne måten har jeg organisert og strukturert hvert intervju spørsmål i en tabell som gir god oversikt over hva de intervjuende har svart. I hver tabell er det tydelig vist hvilket antall og hvilke svar som kommer fra forskningsobjektene i A-klassen og B-klassen. Hensikten er å kunne undersøke forskjell på svar mellom klassene. Videre har jeg tatt for meg hver tabell og analysert informasjonen, og ser på denne informasjonen opp mot teori og tidligere forskning som er blitt omtalt i teorikapittelet i denne oppgaven.

Analysemetoden min er også komparativ fordi jeg har ulike faktorer som jeg sammenligner med hverandre. Det er to klasser som blir brukt i sammenligningen, en A-klasse og en B-klasse, og det er to undervisningsmetoder som blir brukt i sammenligningen, et papirbasert undervisningsopplegg og et digitalt undervisningsopplegg. Selv om case-studien er en kvalitativ studie, inngår det også en kvantitativ analyse. Jeg har sortert forskningsobjektene intervju svar og kategorisert svarene som lav, middels og høy. Dette har jeg gjort for å få en tall-oversikt for å lettere kunne lese empirien og analysen av den utvalgte empirien. I tillegg har jeg en kvantitativ analysemetode av innleveringsoppgavene fra fokusgruppen. Jeg har analysert og strukturert innleveringsoppgavene ut ifra hvilke elementer fokusgruppen svarte fra læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b). De kvantitative tabellene av innleveringsoppgavene blir presentert i analyse- og drøftingskapittelet.

3.6 Oppsummering

Gjennom to historiefaglige undervisningsopplegg som tar for seg dagens konflikter, har fokusgruppen jobbet med historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og oppgaver som har som mål å utvikle historiebevissthet hos fokusgruppen. Etter gjennomført undervisning, har jeg gjennomført individuelle intervjuer med ti forskningsobjekter fra A-klassen og ti forskningsobjekter fra B-klassen. Ved hjelp av en intervjuguide har jeg stilt spørsmål som vil hjelpe meg å kartlegge fokusgruppens generelle historieforståelse og historieforståelse knyttet til dagens konflikter. Videre har jeg spurt spørsmål som vil hjelpe meg å kartlegge om bruk av digitale læringsressurser (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) påvirker utvikling av historiebevissthet. Disse intervju spørsmålene og intervju svarene vil

kunne si noe om hvor sterk ungdomsskoleelevers historiebevissthet knyttet til dagens konflikter er, og i hvilken grad en slik utvikling av historiebevissthet kan knyttes til bruk av digitale læringsressurser (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b). I empirikapittelet har jeg plukket ut de mest sentrale intervju spørsmålene fra intervjuguiden, og strukturert intervju svarene i tabeller for å lage en god oversikt over empirien. Under hver tabell er det en forklaring av hva tabellen viser. Tabellene i empirikapittelet vil bli tatt med videre i analyse- og drøftingskapittelet, hvor den utvalgte empirien vil bli analysert og drøftet koblet opp mot teorien og den tidligere forskningen brukt i denne enkelstudien.

4 Empiri

I dette empirikapitlet blir den utvalgte empirien fra intervjuene fremstilt i tabeller for å gjøre det mer strukturert og oversiktlig. I hver tabell er intervju svarene og informasjonen delt inn i A-klasse og B-klasse for å skille funnene mellom klassene, og på den måten få oversikt over forskjellene og likhetene i de enkelte intervju spørsmålene. I noen tabeller vil det være svarene som fokusgruppen ga, mens i andre tabeller vil det være en oversikt over antall forskningsobjekter i ulike svar-kategorier. Det kommer an på intervju spørsmålene som ble stilt og intervju svarene fra fokusgruppen som ble avgjørende for hvordan det var enklest å analysere og systematisere det på en oversiktlig og god måte. Jeg har kommentert de ulike tabellene for å lage en oppsummering av analysen. Empirien fra innleveringsoppgavene vil ikke bli omtalt i dette empirikapitlet, men vil bli kommentert i analyse- og drøftingskapitlet. Innleveringsoppgavene blir et empirisk tillegg for å støtte opp analyse og funnene i denne enkelstudien. Jeg ser det som en fordel å velge ut den empirien som gir den beste kvalitative studien og styrker denne case-studien. I analyse- og drøftingskapitlet som kommer etter dette empirikapitlet, vil jeg analysere og drøfte den utvalgte empirien mer grundig og koble inn teori og tidligere forskning, og vise til hvordan alt henger sammen i historiedidaktikkens fagfelt.

4.1 Empiri fra intervjuene

Jeg starter med de intervju spørsmålene som går direkte på historiebevissthet for å undersøke hva fokusgruppen har av kunnskap og refleksjoner, og spørsmål som knytter historiebevissthet direkte til de to historiefaglige undervisningsoppleggene. Etterpå kommer spørsmål om fokusgruppen forstod budskapet i de historiefaglige undervisningsoppleggene. Videre blir intervju spørsmålene som knytter historiebevissthet til metodene skjerm og papir fremstilt, og til slutt kommer spørsmålene som knytter historielæring og helse sammen som et eksternt tillegg i denne case-studien.

I intervju spørsmålene som omhandler direkte historiebevissthet, har jeg delt forskningsobjektene inn i tre grader av forståelse-kategorier; god, middels og lav. *“Ein sentral tese i teorien om historiemedvit er at historia er ein grunndimensjon i sjølvforståinga til alle menneske. Eit historiemedvit inneber ei meir eller mindre klart utforma førestelling om korleis individ og kulturar inngår i historiske hendingsgangar som ikkje er avslutta, og som ein sjølv er ein del av. I historiemedvit inngår såleis både førestellingar om fortida, forståingar av samtida og forventningar om framtida. Dette er ein del av livsorienteringa til alle individ, men det vil variere sterkt kor reflektert og verbalisert historiemedvit er. Eit individ med reflektert historiemedvit skjønar at det er skapt av historiske prosessar, men òg at det har evner og kapasitet til å påverke sin eigen situasjon og skape historie sjølv.”*

(Stugu, 2008, s. 18-19). Årsaken til at forskningsobjektene i fokusgruppen blir plassert i tre forståelse-kategorier ut ifra svarene på intervju spørsmålene, og at ikke alle havner i samme kategori, er nettopp av den grunn som Stugu beskriver ovenfor *“... det vil variere sterkt kor reflektert og verbalisert historiemedvit er.”* (Stugu, 2008, s. 18-19). Alle elever er forskjellige i sine kunnskaper og ferdigheter, og vil derfor ha ulik grad av historiebevissthet.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden? A-klassen	3 elever	4 elever	3 elever

Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden? B-klassen	4 elever	5 elever	1 elev
--	----------	----------	--------

Dette spørsmålet bygger på hvorvidt forskningsobjektene har forståelse for at fortiden henger sammen med, og påvirker, nåtiden, som er en del av det å ha historiebevissthet (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55). Jeg har sortert intervjuvarene i de tre gradene «God forståelse», «Middels forståelse» og «Lav forståelse». For at svaret til forskningsobjektene skal havne i kategorien «God forståelse», må de ha et klart eksempel eller en god refleksjon å komme med. Et eksempel er fra forskningsobjekt 1B *"Ja, fordi hvis ikke andre verdenskrig, hadde ikke Israel-Palestina vært i krig i dag. Fordi etter andre verdenskrig valgte FN å gi land til Israel for slik de hadde blitt behandlet. Det er derfor de er i krig nå, fordi Israel tok land fra Palestina. Derfor trur jeg ikke denne krigen hadde skjedd hvis ikke andre verdenskrig hadde skjedd."* (Forskningsobjekt 1B; Iversen, 2024a). Her viser forskningsobjekt 1B god refleksjon over fortiden og nåtidens hendelser, der forskningsobjektet begrunner dagens konflikt med hendelser fra andre verdenskrig der jødene måtte flykte fra Europa, og FN sin rolle i delingsplanen (Iversen, 2024a). Forskningsobjekt 1B viser dermed en historieforståelse og forstå at hendelser i fortiden påvirker samtidens hendelser, og blir dermed plassert i «God forståelse»-kategorien. I kategorien «Delvis forståelse» havner forskningsobjektene som ikke når opp til «God forståelse», men som gir noe forståelse på at fortiden påvirker nåtiden. Et slik eksempel er *"Ja, jeg kan ikke så mye om det, men det med Israel-Palestina var at FN synes synd på jødene og ville gi dem noe land, og derfor har det blitt krig der nå."* (Forskningsobjekt 5B; Iversen, 2024a) og *"Ja, for eksempel Israel-Palestina har det vært konflikt helt til Israel tok seg til rette der, de har tatt mer og mer land der. Så ble det krig der i dag fordi de tok seg til rette der."* (Forskningsobjekt 4A; Iversen, 2024a). Disse eksemplene viser at forskningsobjektene 5B og 4A har noe historieforståelse som kobler fortidens hendelser til nåtiden, men utelater noe informasjon til å bli plassert i «God forståelse»-kategorien, da de ikke har med for eksempel jødenes flykt fra Europa under og etter andre verdenskrig (Iversen, 2024a), slik forskningsobjekt 1B hadde. I

kategorien «Lav forståelse» havner forskningsobjektene som ikke klarer å komme med noen eksempler eller refleksjoner på at fortiden henger sammen med, og påvirker, nåtiden. Slike svar er *"Ja, men ingen eksempel som jeg kommer på."* (Forskningsobjekt 10A) og *"Ja. Har ingen refleksjoner."* (Forskningsobjekt 7A). Forskningsobjektene som er sitert svarte ja på spørsmålet. Jeg stilte dem et oppfølgingsspørsmål der jeg spurte om de kunne komme med eksempel eller refleksjoner. Ingen av forskningsobjektene klarte å gi eksempel, derfor plasseres de i «Lav forståelse»-kategorien. I A-klassen er det nokså jevnt fordelt med forskningsobjekter i de tre svar-kategoriene, mens i B-klassen viser de fleste forskningsobjektene god eller middels forståelse.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir? A-klassen	1 elev	8 elever	1 elev
Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir? B-klassen	1 elev	6 elever	3 elever

Dette intervju spørsmålet blir vurdert på samme måte som forrige spørsmål. Forskjellen på dette intervju spørsmålet og det forrige, er at her skal jeg undersøke intervju svarene der forskningsobjektene forstår koblingen mellom nåtiden og fremtiden. Jeg skal kartlegge om forskningsobjektene kan forstå at avgjørelser som blir tatt i nåtiden påvirker og spiller inn på fremtiden, og hvordan den kan bli og utvikle seg. Flertallet i fokusgruppen hadde en forståelse av at personer kan ta avgjørelser som påvirker fremtiden vår og andres. Eksempel på intervju svar som ble plassert i «Middels forståelse»-kategorien er *"Ja. Russland invaderte*

Ukraina og da får de mindre tillit i fremtiden.” (Forskningsobjekt 8A; Iversen, 2024b) og *”Ja. Hvis vi ikke tar vare på naturen, kan det bli konsekvenser. Kanskje vi ikke merker det så masse nå, men i fremtiden.*” (Forskningsobjekt 10B). Det som gjør at de fleste havner i «Middels forståelse» er fordi det ene forskningsobjektet i hver klasse som ble plassert i «God forståelse»-kategorien ga et svar med litt bedre kvalitet der de viste noe mer refleksjon enn de andre forskningsobjektene. Intervjusvarene til de to forskningsobjektene som ble plassert i «God forståelse»-kategorien svarte *”Ja, Russland-Ukraina. Hvis Russland får en del av Ukraina blir det påvirket av mange folk som bor i det området både positivt og negativt. Endring av styret der Russland tar over.*” (Forskningsobjekt 9A; Iversen, 2024b), og *”Ja, når det er masse krig så påvirker det fremtiden. Det er ikke bra for miljøet, så blir det dyrere for oss, folk blir mer fattige og slikt. Det påvirker oss nå og i fremtiden. Etter krigen må de bygge opp igjen landet sitt og det koster masse penger og tar lang tid.*” (Forskningsobjekt 4B). Det er en liten skilnad i «Lav forståelse»-kategorien hvor det er et par flere forskningsobjekter i B-klassen som ikke har så god forståelse. Eksempel på intervjusvar der forskningsobjekter viste lav grad og ingen refleksjon, og ble plassert i «Lav forståelse»-kategorien er *”Ja. Har ingen eksempel. Når vi snakker om fremtiden er det umulig å vite hva den blir.*” (Forskningsobjekt 6B).

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022? A-klassen (Papirform)	0 elever	6 elever	4 elever
Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022? B-klassen (Digitalform)	0 elever	8 elever	2 elever

I denne tabellen og de tre neste, har jeg satt empirien inn i tabeller som viser hvor mange antall forskningsobjekter det er som har svart at de har god forståelse, middels forståelse og lav forståelse for årsakene til konflikten mellom Russland og Ukraina, og årsakene til konflikten mellom Israel og Palestina. For å skille ut forskningsobjektene på intervjuvarene og vite hvor jeg skal plassere dem, har jeg satt opp noen punkter som jeg forventer at de har fått med seg fra undervisningstimen der de leste en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og svarte på oppgaver knyttet til læringsressursen. Har fokusgruppen med flere av disse elementene vil de havne i «God forståelse»-kategorien, men har de med en til to elementer så havner de i «Middels forståelse»-kategorien. For at svarene til forskningsobjektene skal havne i «Lav forståelse»-kategorien, er ikke noen av disse elementene nevnt. For å bli plassert i «God forståelse»-kategorien på intervju spørsmålet knyttet til Russland sitt angrep på Ukraina i februar 2022, forventer jeg at forskningsobjektene inkluderer elementene:

-IDENTITET: Konflikten innad i Ukraina, hvor det bor russisktalende og russisktilhengere i den østlige delen av Ukraina, og i den vestlige delen hvor den ukrainske befolkningen er tilhengere av Vesten. Her gjelder det både konflikten angående det russiske språket og tv-kanaler. Russland mener også at de prorussiske borgerne i den østlige delen av Ukraina tilhører Russland og bør bli styrt av dem. I tillegg var det ulike meninger om Ukraina skulle inngå samarbeidsavtale med EU eller Russland (Iversen, 2024b). Disse faktorene innad i Ukraina er en viktig del av historien for å kunne få en bedre forståelse for de videre avgjørelsene som ble tatt i samtiden, som er en del av begrepet historiebevissthet der man må se hvordan fortiden henger sammen med nåtiden (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55).

-NATO: Russland har sett flere land som tidligere var i Sovjetunionen bli medlem i NATO. Russland føler seg dermed truet av USA og NATO når det er samtaler der Ukraina også skal bli medlem. Russland føler at Vesten blir større og truer Russland med NATO-baser i nabolandene (Iversen, 2024b). Dette elementet er gjeldende til historiebevissthet fordi det er hendelser som har pågått over tid i verden, der fokusgruppen må vite bakgrunnen for NATO og hvorfor den har ekspandert, og samtidig tilegne seg kunnskaper om Russlands fortid for å forstå hvorfor Russland føler seg truet av NATO. Her må fokusgruppen se sammenhengen og fortidsutviklingen for å også forstå nåtiden med NATOs støtte til Ukraina, samtidig som utviklingen i nåtiden vil være viktig for hva som skjer i fremtiden. Denne forståelsen er viktig

for å utvikle historiebevissthet for å koble sammen fortiden, nåtiden og fremtiden (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55).

-JANUKOVITSJ: Ukrainas president, Janukovitsj ble avsatt, og Russland reagerte på dette med å ta full kontroll over Krimhalvøya (Iversen, 2024b). Dette elementet anser jeg som viktig fordi avgjørelsen om å avsette Janukovitsj førte til at Ukraina mistet kontrollen over Krimhalvøya. Om Janukovitsj ikke hadde blitt avsett, kunne utfallet om Krimhalvøya vært annerledes (Iversen, 2024b). Slike avgjørelser i fortiden forklarer hvorfor visse situasjoner er slik dem er i samtiden, som her forklarer hvorfor Russland har kontroll over Krimhalvøya. Dette kobler fortiden og nåtiden sammen, i tillegg til at fokusgruppen vil se hvordan ulike avgjørelser fører til nye avgjørelser som vil forklare hvorfor de ulike hendelsene skjer gjennom et historieforløp.

-STORMAKT: Putin sitt ønske om å få Russland til å bli en stormakt igjen (Iversen, 2024b). Dette elementet er et hovedelement der fokusgruppen må kunne vite om fortidens historie med Sovjetunionen og hvilken rolle Russland hadde i den tiden, og vite hvordan Sovjetunionen ble oppløst og prøve å forstå hvordan det er for Russland å miste så mye landområde og makt. Her må fokusgruppen også koble fortiden til nåtiden, og samtidig undre seg over hvordan Putin tenker om Russlands fremtid (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55).

Forskningsobjektene bør nevne elementer som identitet, NATO, Janukovitsj og stormakt, da disse var omtalt i den historiske læringsressursen (Iversen, 2024b) de skulle lese for å finne svarene på oppgavene jeg ga dem i undervisningsopplegget. Disse elementene ser jeg på som hovedelementer i læringsressursen (Iversen, 2024b) og som står seg ut for å forstå fortiden og nåtiden mellom Russland og Ukraina sin konfliktsituasjon. Disse elementene vil alle bidra til utvikling av historiebevissthet ved å forstå koblingen mellom fortidsforløpet og samtidsforståelse, samt få forståelse på nåtidens avgjørelser og hendelser vil ha påvirkning på fremtiden (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55).

Eksempel som viser intervjusvar som når opp til «Middels forståelse»-kategorien er *"Var noe med den Krimhalvøya. Det var noe med at NATO ville lage en base der og det ville ikke Russland, så da tok de over den. Så var det noe med at Ukraina hadde vært en del av Sovjetunionen før, så mente Russland at de burde bli det igjen, så gikk de til angrep."* (Forskningsobjekt 10A; Iversen, 2024b), *"Ja, det er fordi Ukraina ville bli med i NATO, det ville ikke Russland at de skulle. Handler mye om Krimhalvøya, Russland trenger den for*

militærbase. Da tok de over den." (Forskningsobjekt 1B; Iversen, 2024b), og *"Ja, Russland ville ikke at Ukraina skulle bli medlem i NATO. For å hindre det prøver han å ta over landet."* (Forskningsobjekt 6B; Iversen, 2024b). Som disse sitatene viser, nevner forskningsobjektene ikke mer enn en eller to elementer, derfor blir ingen forskningsobjekter plassert i «God forståelse»-kategorien, som krever tre eller flere elementer. Eksempel på sitater fra «Lav forståelse»-kategorien, der forskningsobjektene viser lav grad og ingen refleksjoner er *"De ville ha litt Ukraina. Det var noe i fortiden de eide før tror jeg, er ikke helt sikker"* (Forskningsobjekt 9A), og *"På grunn av Russland følte Ukraina var en del av dem på grunn av Sovjetunionen. Men skjønner ikke hvorfor de gjorde det."* (Forskningsobjekt 10B; Iversen, 2024b). Forskningsobjektene er inne på noe, men de viser ikke forståelse for det de svarer, derfor blir de plasserte i «Lav forståelse»-kategorien. Som tabellen viser, er det ingen forskningsobjekter som har full forståelse på hvorfor Russland gikk til angrep på Ukraina, men flertallet har delvis forståelse på det. Det vil si at flertallet har svart en eller to av de nevnte elementene ovenfor.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina? A-klassen (Papirform)	6 elever	1 elev	3 elever
Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina? B-klassen (Digital form)	6 elever	2 elever	2 elever

Formålet med dette intervju spørsmålet er å kartlegge hvilken grad av historieforståelse fokusgruppen har knyttet til deres samtid. For å havne i «God forståelse»-kategorien må forskningsobjektene svare på en slik måte at de forstår dette. Vist med eksempel *"Ja, de støtter Ukraina fordi de har alltid vært i strid med Russland, og USA er størst mot Russland, alltid vært i konflikt. Russland har ikke demokrati og dreper folk som står imot Putin. Vanskelig å leve der, de eier mange medier, mens vesten er mer demokrati. I tillegg angrep*

Russland Ukraina og ikke motsatt.” (Forskningsobjekt 5A; Iversen, 2024b). For å havne i «Middels forståelse»-kategorien må det være antydning til forståelse, vist med eksempel *“Ja, fordi Ukraina ikke har gjort noe.”* (Forskningsobjekt 10B; Iversen, 2024b).

Forskningsobjektene som ble plassert i «God forståelse»-kategorien svarer mer utfyllende i refleksjonene enn forskningsobjektene i «Middels forståelse»-kategorien. I «Lav forståelse»-kategorien havner de intervjuvarene som ikke gir noe forståelse på NATO sin støtte til Ukraina. Vist med eksempel *“Nei.”* (Forskningsobjekt 9B), og *“Ja, mens synes det er vanskelig å forklare det”* (Forskningsobjekt 6A). I dette intervju spørsmålet om Russland-Ukraina-konflikten viser flertallet av fokusgruppen at de har god forståelse på hvorfor NATO støtter Ukraina, og dermed en samtidsforståelse (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55).

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023? A-klassen (Digital form)	0 elever	7 elever	3 elever
Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023? B-klassen (Papirform)	0 elever	10 elever	0 elever

I denne tabellen er det lik vurdering og inndeling som i spørsmålet «Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022?», men her er det fokusgruppens historieforståelse på hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023 jeg vil kartlegge. For å skille ut forskningsobjektene på intervjuvarene og vite hvor jeg skal plassere dem, har jeg satt opp noen punkter som jeg forventer at de har fått med seg fra undervisningstimen der fokusgruppen leste en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a) og svarte på oppgaver knyttet til læringsressursen. Har fokusgruppen med flere av disse elementene vil de havne i

«God forståelse»-kategorien, men har de med en til to elementer så havner de i «Middels forståelse»-kategorien. For at svarene til fokusgruppen skal havne i «Lav forståelse»-kategorien er ikke noen av disse elementene nevnt, og de viser ingen refleksjoner rundt spørsmålet. De elementene som jeg forventer at fokusgruppen kan svare på i dette intervju spørsmålet er:

-FN: FNs delingsplan og opprettelsen av staten Israel. Samt andre lands annerkjennelse av staten Israel. FN har spilt en stor del i konflikten mellom palestinerne og israelerne, og delingsplanen er et kapittel i å forstå hvorfor det ble prøvd å gjennomføre en delingsplan ved hjelp av FN, og hvorfor den ikke ble godtatt (Iversen, 2024a).

-SIONISMEN: jobbet for å lage Palestina om til en jødisk stat. Historiske røtter. Elementet om sionismen er viktig for å få en utfyllende forståelse av hvorfor det er så store konflikter mellom palestinerne og israelerne (Iversen, 2024a).

-INNVANDRING: Sionismen var med på å øke innvandringen av jøder til Palestina, samt hendelsene under andre verdenskrig. Dette elementet henger sammen med sionismen, i tillegg vil fokusgruppen få en større forståelse av hvordan andre verdenskrig har påvirket Palestina og deres befolkning ved økt innvandring av jødene, og fokusgruppen vil ha en bedre forståelse av hvorfor så mange jøder vandret til Palestina (Iversen, 2024a).

-FORDRIVELSE AV PALESTINERNE: jødene vil ha palestinerne vekk fra landet, Israel har tatt kontroll gjennom kriger, og bosetter jøder ulovlig på palestinerne områder. Apartheid og kolonisering. Dette elementet er fullt av fortidskunnskaper som fokusgruppen trenger for å ha en bedre forståelse på dagens konflikt, da mye av konflikten bunner i dette elementet med disse faktorene (Iversen, 2024a). Her vil fokusgruppen se hvordan fortiden påvirker nåtiden.

-PALESTINERNES MOTSTANDSKAMP: Opprettelsen av PLO og Hamas. Dette elementet er med for at fokusgruppen bør ha fått kunnskaper som gjør at de forstår bakgrunnen til Hamas, som spiller en sentral rolle i nåtidens konflikt (Iversen, 2024a). Fokusgruppen vil kunne forstå nåtiden bedre ved å vite bakgrunnen for opprettelsen til Hamas og hvorfor Hamas mener og gjør det de gjør i samtiden.

Det var ingen i fokusgruppen som klarte å svare tre eller flere av elementene som er satt for kriterier for å kunne plassere forskningsobjektene i kategorier. Eksempel på intervju svar der forskningsobjekter ble plassert i «Middels forståelse»-kategorien er *“Ja, de følte seg truet fordi Israel hadde begynt å gå til forhandlinger i andre land i Midt-Østen, og de følte seg truet for at Israel hadde ikke blitt en egen stat ifølge Hamas”* (Forskningsobjekt 2A; Iversen,

2024a), og *"De følte seg sperret inne, de var lei av å være undertrykt av Israel."* (Forskningsobjekt 2B; Iversen, 2024a). Her nevner forskningsobjektene 2A og 2B en til to elementer og blir dermed plassert i «Middels forståelse»-kategorien. Eksempel på forskningsobjekter som ikke viste historieforståelse og dermed ble plassert i «Lav forståelse»-kategorien er *"Den husker jeg ikke så godt."* (Forskningsobjekt 10A), og *"Nei."* (Forskningsobjekt 6A). Det er ingen forskningsobjekter som har full forståelse på hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023, men flertallet av fokusgruppen har delvis forståelse på det. Det vil si at flertallet har klart å nevne en eller to av elementene ovenfor.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina? A-klassen (Digital form)	0 elever	4 elever	5 elever
Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina? B-klassen (Papirform)	0 elever	7 elever	3 elever

Formålet med dette intervju spørsmålet er å kartlegge om fokusgruppen innehar forståelse på hvorfor Israel svarte så hardt tilbake mot Palestina. For å havne i «God forståelse»-kategorien må forskningsobjektene svare på en slik måte at de viser en historieforståelse rundt dette, og viser gode, utfyllende refleksjoner som binder sammen de tre tidsformene i historiebevissthet. For å havne i «Middels forståelse»-kategorien må det være antydning til forståelse, vist med eksempel *"De prøver å beskytte landet de har klart og fått, og beskytte folket. Og hvis noen skader dem vil de ha hevn. Beskytte landet."* (Forskningsobjekt 9A; Iversen, 2024a), og *"De er sterkere militært enn Palestina og kan ta igjen og gjøre Palestina litt redde og gjøre at Palestina ikke vil gå til angrep igjen."* (Forskningsobjekt 5B). Begrunnelsen for at forskningsobjektene ikke når opp til «God forståelse»-kategorien er fordi forskningsobjektene

ikke utfyller refleksjonene i stor nok grad til å bli plassert i den kategorien, og blir derfor plassert i «Middels forståelse»-kategorien. I «Lav forståelse»-kategorien havner de intervjuvarene som ikke viser forståelse og refleksjon på hvorfor Israel svarte på Hamas sitt angrep, slik som *"Vet ikke helt, men fordi at de har fått en del av plassen og skal beskytte jødene der, vet ikke."* (Forskningsobjekt 1A), og *"Nei, altså det blir jo til en stor krig så de burde ikke gjort det, så skjønner ikke helt hvorfor de gjorde det"* (Forskningsobjekt 10B). På forståelse av hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina, er det nokså lik fordeling mellom klassene av forskningsobjektene i «Middels forståelse»-kategorien og «Lav forståelse»-kategorien.

	Ja	Nei	Annet svar
Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene? A-klassen	<p><i>"Ja, fordi det er krig der."</i></p> <p>Oppfølgingsspørsmål til elev: Hvorfor er det viktig å forstå at det er krig der? Svar fra elev: <i>"For lettere å løse andre kriger kanskje. For å forstå hvorfor andre kriger kan oppstå, oppstår."</i> (Forskningsobjekt 1A)</p> <p><i>"Ja, vi må vite hva som skjer andre deler av verden så det ikke skjer igjen, så vi kan lære."</i> (Forskningsobjekt 3A)</p> <p><i>"Det er viktig å snakke om kriger og</i></p>	<p><i>"Nei, vet ikke."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 4A)</p>	<p><i>"Ja, er litt relevant i dag. Det er ikke samme situasjon som skjer i Russland-Ukraina, men det er jo krig liksom."</i> (Forskningsobjekt 2A)</p> <p><i>"Tror det var noe tilfeldig jeg. Eller, hva som skjer i verden."</i> (Forskningsobjekt 7A)</p>

	<p><i>slikt, så vi vet at det skjer så det ikke blir glemt. Hvis det blir glemt kan Russland gjøre hva de vil. Hvis ikke noe blir gjort så kan de få store konsekvenser senere.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 5A)</p> <p><i>”Ja, det har påvirket oss, og synes det er viktig å få med oss krigene, spesielt de som kan påvirke oss.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6A)</p> <p><i>”Det er vel krig. Ikke gøy, men masse informasjon. Jeg synes det er litt spennende. Det er en konflikt som har vart over lengre tid, det har en lang historie.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 8A)</p> <p><i>”Noe historisk vi må vite om. Vi må vite hva som skjer selv om vi ikke er der. Får</i></p>		
--	--	--	--

	<p><i>større kunnskap om hva som foregår. Prøve å hjelpe. Det skjedde nå nettopp så det er noe vi må snakke om.</i>" (siste setning omhandler Israel-Palestina). (Forskningsobjekt 9A)</p> <p><i>"Relevant tema. Det skjer nå."</i> (Forskningsobjekt 10A)</p>		
<p>Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene? B-klassen</p>	<p><i>"Fordi det er en krig som har skjedd, viktig å lære om den så vi ikke gjør samme feil i fremtiden. Viktig å vite hva som skjer nå og i verden."</i> (Forskningsobjekt 2B)</p> <p><i>"For å forstå at du må sette pris på det du har i livet ditt nå. Og hvis du har flyktninger, og forstå deres historie og hjelpe hvis det skulle vært noe. Forstå det som skjer rundt i</i></p>	<p><i>"Nei, kanskje det er en måte å sjekke hva vi lærer best på."</i> (Forskningsobjekt 1B)</p> <p><i>"Nei. Konflikten har blitt større og fått mer oppmerksomhet."</i> (Forskningsobjekt 6B)</p> <p><i>"Nei, ikke helt. Det er vel en del av pensum da, om konflikt. Fordi det kommer nye angrep ganske kjapt og</i></p>	<p><i>"Ja, både og. Det er jo i historien."</i> (Forskningsobjekt 5B)</p>

	<p><i>verden, ikke alle som har det så bra."</i> (Forskningsobjekt 3B)</p> <p><i>"Fordi det er viktig å lære om, det er viktig å lære om hva som skjer rundt om i verden."</i> (Forskningsobjekt 4B)</p> <p><i>"Ja, det er veldig aktuelt nå. Det er noe vi skjønner av siden vi er blitt litt eldre."</i> (Forskningsobjekt 8B)</p> <p><i>"Fordi det er kriger som er aktuelle i dag og viktig å lære det som skjer rundt oss. Og at vi lærer det på skolen og ikke på tik tok hvor vi kan få feil informasjon og slikt."</i> (Forskningsobjekt 9B)</p> <p><i>"Ja, for de er de mest aktuelle krigene akkurat nå."</i></p>	<p><i>uforventa."</i> (Forskningsobjekt 7B)</p>	
--	---	---	--

	(Forskningsobjekt 10B)		
--	------------------------	--	--

Når jeg skulle organisere empirien, slo jeg sammen spørsmålene «Forstod du budskapet fra det heldigitale undervisningsopplegget?» og «Forstod du budskapet fra undervisningsopplegget på papirform?» fra intervjuguiden til «Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene?» for å samle empirien bedre på grunn av intervjusvarene fra fokusgruppen. Svarene var ofte samme på begge spørsmålene. Derfor blir det mer oversiktlig å plassere intervjusvarene i en samlet tabell slik som i tabellen over. Jeg har også laget en tabell nedenfor som viser fordelingen av antall forskningsobjekter i tall-form.

	Ja	Nei	Annet svar
Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene? A-klassen	7 elever	1 elev	2 elever
Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene? B-klassen	6 elever	3 elever	1 elev

For å plassere forskningsobjektene i «Ja», «Nei» eller «Annet svar»-kategoriene, hadde jeg kriterier der de viste en grad av refleksjon på svaret sitt, og ikke bare svarte ja eller nei. Videre i avsnittet blir noen eksempler fra intervjusvarene presentert og begrunnet for hvorfor forskningsobjektene ble plassert i «Ja»-kategorien. Forskningsobjekt 3B viser historiebevissthet i setningen sin og viser dermed en god refleksjon på historiebevissthet *“... og hvis du har flyktninger, og forstå deres historie og hjelpe hvis det skulle vært noe. Forstå det som skjer rundt i verden, ikke alle som har det så bra.”* (Forskningsobjekt 3B).

Forskningsobjekt 3B henviser til noe dagsaktuelt, som er flyktninger som kommer til Norge og som begynner på skoler sammen med hen og andre. Ved å si at det er viktig å lære som konflikter for å forstå flyktningene sin historie, kobler forskningsobjekt 3B her sammen fortidsfortolkninger og samtidsforståelse, og binder lenken mellom de to tidsperiodene sammen, og kobler det til sin egen livssituasjon der forskningsobjekt 3B møter på

konsekvensen av konflikter, der hen får nye medelev på skolen. Forskningsobjekt 3B viser dermed at hen innehar en grad av historiebevissthet (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55). *"Ja, vi må vite hva som skjer andre deler av verden så det ikke skjer igjen, så vi kan lære."* (Forskningsobjekt 3A) Forskningsobjekt 3A viser her at hen forstår budskapet og hvorfor de lærer om dagsaktuelle konflikter ved å si at det er for å ta lærdom for at det ikke skal oppstå nye kriger i fremtiden. Forskningsobjekt 3A kobler her sammen nåtid og fremtidsperspektiver, som er en del av det å ha historiebevissthet (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55). *"... Det er en konflikt som har vart over lengre tid, det har en lang historie."* (Forskningsobjekt 8A). Her viser forskningsobjekt 8A at fortiden har en viktig rolle og spiller inn for å forstå hvorfor de skal lære om dagsaktuelle konflikter. Forskningsobjekt 8A kobler sammen fortidsfortolkning og samtidsforståelse, som inngår i Karl-Ernst Jeismann sin definisjon *"Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58). *"Noe historisk vi må vite om. Vi må vite hva som skjer selv om vi ikke er der. Få større kunnskap om hva som foregår. ... Det skjedde nå nettopp så det er noe vi må snakke om."* (Forskningsobjekt 9A). Forskningsobjekt 9A har en forståelse av at budskapet er koblet til en historie, her ved å omtale det som *"Noe historisk vi må vite om"* (Forskningsobjekt 9A), som tilsier at hen må få kunnskaper om fortiden for å kunne forstå det som skjer i samtiden. Forskningsobjekt 9A kobler her fortidsfortolkning og samtidsforståelse sammen (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55). *"Det er viktig å snakke om kriger og slikt, så vi vet at det skjer så det ikke blir glemt. ... Hvis ikke noe blir gjort så kan det få store konsekvenser senere."* (Forskningsobjekt 5A). Forskningsobjekt 5A påpeker viktigheten ved å lære om krig og konflikt for at de ikke skal bli glemt. Forskningsobjekt 5A henviser til det å huske og lære om fortiden og nåtiden for å ta det med seg inn i fremtiden. Forskningsobjekt 5A kobler her *"sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58), som utgjør Karl-Ernst Jeismann sin definisjon av historiebevissthet. *"Fordi det er en krig som har skjedd, viktig å lære om den så vi ikke gjør samme feil i fremtiden."* (Forskningsobjekt 2B). Forskningsobjekt 2B snakker her om at krigen har skjedd, dermed henviser forskningsobjekt 2B her til krigens fortid og at fortidsforståelsen spiller en viktig brikke for hvorfor de lærte som de to dagsaktuelle konfliktene i undervisningsoppleggene jeg

gjennomførte. I tillegg kobler forskningsobjekt 2B her fortid, nåtid og fremtid sammen ved å fortsette setningen med å si at *"så vi ikke gjør samme feil i fremtiden"* (Forskningsobjekt 2B).

Flertallet av forskningsobjektene i begge klassene har en forståelse for hvorfor de skulle lære om Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Det blir nevnt fra flere av forskningsobjektene at det å forstå og lære om dagsaktuelle konflikter er viktig for å kunne forstå hvorfor det er konflikt, hva man kan lære av dem, og at det er viktig å ikke glemme dem. Alt dette går inn i begrepet historiebevissthet. (Jensen, 2003, s. 58; Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55). Forskningsobjektene viser en grad av historiebevissthet ved at man må lære om krig for å forstå hvorfor det skjer, og at det er viktig å lære om det fordi det påvirker oss nå og i fremtiden, og at det har en historie med seg.

	Enklere	Vanskeligere	Annet svar
Gjorde det heldigitale undervisningsopplegget det enklere eller vanskeligere å forstå hvorfor hendelser skjer? A-klassen (Israel-Palestina skjerm)	<i>"På grunn av mer i media om Israel-Palestina."</i> (Forskningsobjekt 2A) <i>"Lettere å lese og får med meg mer. Får vondt i nakken av å se ned på ei bok og skriften er ofte liten. På pc kan jeg zoome inn ordene."</i> (Forskningsobjekt 9A)	<i>"Nei, ikke vanskeligere. Når vi skal svare på oppgavene, når vi har de på papir, kan vi markere og sette strek under. Men på pc må vi bla og finne samme plass igjen når vi svarer."</i> (Forskningsobjekt 3A) <i>"Fordi når du søker på noe kan det komme flere svar. Da må jeg sjekke flere kilder for å finne feil/rette svar."</i> (Forskningsobjekt 4A)	<i>"Nei, ikke egentlig. FN skriver ganske konkret det de skriver om. På Skolestudio er det ikke sånn."</i> (Forskningsobjekt 1A) <i>"Vet ikke helt."</i> (Forskningsobjekt 5A) <i>"I noen tilfeller kan det være lettere med skjerm, men synes bok er best."</i> (Forskningsobjekt 7A)

		<p><i>"Fordi jeg får ikke med meg innholdet på samme måte som når jeg leser bok."</i> (Forskningsobjekt 6A)</p> <p><i>"Vanskeligere å konsentrere seg når jeg jobber på skjerm."</i> (Forskningsobjekt 8A)</p>	<p><i>"Vet ikke."</i> (Forskningsobjekt 10A)</p>
<p>Gjorde det heldigitale undervisningsopplegget det enklere eller vanskeligere å forstå hvorfor hendelser skjer? B-klassen (Russland-Ukraina skjerm)</p>	<p><i>"Lettere fordi jeg får informasjonen litt der og litt er, mens på ark er det tungt å sette seg ned å lese."</i> (Forskningsobjekt 1B)</p> <p><i>"Lettere å komme frem til informasjonen, husker det lettere."</i> (Forskningsobjekt 2B)</p> <p><i>"Lettere fordi jeg liker FN sine sider. Føler det er mer oversiktlig. Kan trykke på hvilke sider i tiden du vil</i></p>	<p><i>"Jeg forstod Israel-Palestina bedre når det var på papir, for jeg leser bedre på pair. Da kan jeg lese mer nøye når det er på papir. På FN sin side var det lettere å bare scrolle forbi."</i> (Forskningsobjekt 9B)</p>	<p><i>"Følte tekstene var gode på begge to, så følte jeg forstod det bra."</i> (Forskningsobjekt 4B)</p> <p><i>"Både og kanskje. Litt usikker."</i> (Forskningsobjekt 5B)</p> <p><i>"Vet ikke."</i> (Forskningsobjekt 8B)</p>

	<p><i>på FN sin nettside, mens på arket må du lete mer. "</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3B)</p> <p><i>"Enklere, fordi det er lettere med skjerm. "</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6B)</p> <p><i>"Lærte mer på digital. Liker ikke å lese på papir. Synes det er lettere å lese på pc, leser det bedre og kan zoome inn. "</i></p> <p>(Forskningsobjekt 7B)</p> <p><i>"På papir følte jeg at jeg aldri fant frem til svaret, og da ga jeg litt opp. "</i></p> <p>(Forskningsobjekt 10B)</p>		
--	---	--	--

Her er det varierende mellom klassene. I A-klassen er det bare to forskningsobjekter som synes det heldigitale opplegget gjorde det enklere å forstå hvorfor hendelser skjer, mens fire synes det var vanskeligere med skjerm og fire hadde ingen bestemt mening. I B-klassen var det noen flere (seks forskningsobjekter) som synes skjerm gjorde det enklere å forstå hvorfor hendelser skjer. Et forskningsobjekt synes det var vanskeligere å forstå det med skjerm, og tre forskningsobjekter hadde ingen bestemt mening. En mer utfyllende analyse av denne empirien vil bli presentert i analyse- og drøftingskapittelet.

	Skjerm	Papir	Begge
Foretrekker du å jobbe med en historisk tekst, slik som i undervisningsoppleggene, på skjerm eller papir? A-klassen	<p><i>"På skjerm. Kjappere å finne informasjonen jeg trenger og kjappere å skrive."</i> (Forskningsobjekt 7A)</p> <p><i>"Skjerm fordi det er lettere å lese på skjerm, kan zoome inn ordene."</i> (Forskningsobjekt 9A)</p> <p><i>"Skjerm. Det går raskere og får mer ned informasjonen når jeg skriver og lærer mer av temaet."</i> (Forskningsobjekt 10A)</p>	<p><i>"Hadde valgt bok, fordi å ha det i hendene, blir mer fokusert på det jeg leser."</i> (Forskningsobjekt 3A)</p> <p><i>"Papir, men liker å skrive på word. Liker å skrive for hånd og, lærer bedre da."</i> (Forskningsobjekt 4A)</p> <p><i>"På papir fordi det kan være lettere å konsentrere seg når det er på papir, får kanskje litt lettere, vet ikke, det er mer praktisk å ha det på papir."</i> (Forskningsobjekt 5A)</p> <p><i>"Papir på grunn av jeg lærer bedre med papir og konsentrerer meg bedre da."</i></p>	<p><i>"Det spørres om jeg skal skrive ned. Hvis jeg skal skrive en tekst om en krig eller lengre tekst kan det være best med digital, men er det oppgavesvar kan det være på papir."</i> (Forskningsobjekt 1A)</p> <p><i>"For å kunne pugge det, foretrekker jeg papir for kan notere stikkord. Men å skrive en oppgave eller levere en tekst ville jeg skrevet digitalt."</i> (Forskningsobjekt 2A)</p>

		(Forskningsobjekt 6A) <i>"Foretrekker papir. Med skjerm kan vi google svaret."</i> (Forskningsobjekt 8A)	
Foretrekker du å jobbe med en historisk tekst, slik som i undervisningsoppleggene, på skjerm eller papir? B-klassen	<i>"Skjerm på grunn av jeg synes det er lettere."</i> (Forskningsobjekt 1B) <i>"Skjerm fordi det er lettere å jobbe digitalt. Ikke glad i å skrive for hånd."</i> (Forskningsobjekt 2B) <i>"En lang tekst på skjerm. Litt raskere å skrive og fortære ferdig. Skal jeg skrive på papir blir jeg lei i hånden etter å ha skrevet masse. På word har de rettskrivingsprogram."</i> (Forskningsobjekt 5B) <i>"Skjerm fordi det er lettere å jobbe slik."</i> (Forskningsobjekt 6B)	<i>"Papir fordi jeg lærer bedre med det."</i> (Forskningsobjekt 3B) <i>"Lese på papir og skrive på pc."</i> (Forskningsobjekt 4B) <i>"Papir, det blir litt mye pc. Jeg sliter med hodeverk og det blir ikke bedre av å se på pc."</i> (Forskningsobjekt 8B) <i>"Papir, men jeg vil ikke skrive på papir. Når jeg øver til prøve liker jeg best å skrive for hånd for da lærer jeg</i>	

	<p><i>"Skjerm, leser bedre der."</i> (Forskningsobjekt 7B)</p> <p><i>"Kanskje pc. I samfunn liker jeg best å bruke pc, men i naturfag liker jeg best å bruke bok. Det kommer an på faget."</i> (Forskningsobjekt 10B)</p>	<p><i>det bedre, men til en tentamen liker jeg best å skrive på pc."</i> (Forskningsobjekt 9B)</p>	
--	---	--	--

A-klassen har fem forskningsobjekter som foretrekker å jobbe med en historisk tekst på papirform, tre forskningsobjekter foretrekker skjerm, og to forskningsobjekter foretrekker begge deler. I B-klassen er det seks forskningsobjekter som foretrekker skjerm, mens fire forskningsobjekter foretrekker papir. Det er så og si like mange forskningsobjekter i hver klasse som foretrekker å jobbe med en historisk læringsressurs på papir, mens det i B-klassen er flertall som foretrekker skjerm. En mer utfyllende analyse av denne empirien vil bli presentert i analyse- og drøftingskapittelet.

	Russland-Ukraina	Israel-Palestina
<p>Hvilket undervisningsopplegg følte du ga best historielæring? (A-klassen: Russland-Ukraina papir Israel-Palestina skjerm)</p>	<p><i>"Jeg liker best papir for det er lettere og blir ikke forstyrret. Men når det er så mange ark så føles det så mye mer, men jeg liker best papir for synes det er enklere."</i> (Forskningsobjekt 3A)</p> <p><i>"Fordi det er lettere å konsentrere seg. På skjerm er det lettere å</i></p>	<p><i>"Trur jeg jobbet bedre den timen."</i> (Forskningsobjekt 7A)</p> <p><i>"Generelt opptatt av krigen. Lettere å lese rett frem på nettsiden på skjermen enn å se ned å lese på papir."</i> (Forskningsobjekt 9A)</p>

	<p><i>zoone ut og gå på andre ting.</i> " (Forskningsobjekt 4A)</p> <p><i>"Visste minst om Russland-Ukraina så føler jeg lærte mest der."</i> (Forskningsobjekt 5A)</p> <p><i>"Jeg synes det er bedre å lese på papir. Jeg synes det er vanskelig å lese og på pc kan jeg ikke ha fingeren under der jeg leser."</i> (Forskningsobjekt 6A)</p> <p><i>"Synes det var enklere, og kunne litt om det også i forhold til Israel-Palestina."</i> (Forskningsobjekt 8A)</p> <p><i>"Russland-Ukraina fordi Israel-Palestina var mer komplisert. Mer oversiktlig i heftet, mer tydelig og organisert."</i> (Forskningsobjekt 10A)</p>	
<p>Hvilket undervisningsopplegg følte du ga best historielæring? (B- klassen: Russland-Ukraina skjerm Israel-Palestina papir)</p>	<p><i>"Når vi er vandt med pc så er vi vandt med å bruke det."</i> (Forskningsobjekt 1B)</p> <p><i>"Vet ikke hvorfor, men føler jeg kan det bedre i</i></p>	<p><i>"Lettest på papir for da slapp jeg å bytte mens jeg skrev når jeg skrev i teksten. Da kunne jeg ha teksten på siden og skrive hele tiden."</i> (Forskningsobjekt 4B)</p>

	<p>etterkant. ”</p> <p>(Forskningsobjekt 2B)</p> <p><i>”Ganske likt, men den om Ukraina var lettere å forstå fordi det var mer utfyllende og ga mer mening om det som stod. Du må lese mer mellom linjene på Israel-Palestina for å forstå det som stod.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3B)</p> <p><i>”Følte jeg forstod mer av hva de driver med.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6B)</p> <p><i>”Virker mer interessant, det jeg har hørt mest om på nyhetene.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 7B)</p> <p><i>”Når vi gjorde det på nett var det lett å bare søke på ei anna nettside. Jeg trur jeg synes det var lettest på pc, men sånn generelt i andre ting liker jeg bedre bøker.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 10B)</p>	<p><i>”Fordi det skjedde nå nylig og går kanskje litt lenger tilbake enn Russland-Ukraina. Russland-Ukraina har ikke blitt snakket om på en stund, nå er det mest Israel-Palestina som blir snakket om.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 5B)</p> <p><i>”Det med ark for jeg liker best å bla.”</i></p> <p>(Forskningsobjekt 9B)</p>
--	--	--

Det er seks forskningsobjekter i begge klassene som følte at Russland-Ukraina-opplegget ga best historielæring. To forskningsobjekter fra A-klassene og tre forskningsobjekter fra B-klassen lærte best fra Israel-Palestina-opplegget. Det var to forskningsobjekter i A-klassen som ikke klarte svare på dette spørsmålet, og et forskningsobjekt i B-klassen som ikke klarte

svare på dette spørsmålet. En mer utfyllende analyse av denne empirien vil bli presentert i analyse- og drøftingskapittelet.

	Russland-Ukraina	Israel-Palestina	Begge
Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best? (A-klassen: Russland-Ukraina papir Israel-Palestina skjerm)	<p><i>"Jeg jobbet best når det var ark, da svarte jeg på alle spørsmålene og leste hele teksten."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3A)</p> <p><i>"Russland-Ukraina, lærte bedre da (konsentrasjon)."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 4A)</p> <p><i>"Russland-Ukraina fordi lærte mer enn jeg visste. Lærte mer der enn på Israel-Palestina. Var interessant å vite hvorfor det ble som det ble og korrupsjonen i landet."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 5A)</p> <p><i>"Det på papirform, for der lærte jeg bedre (konsentrasjon)."</i></p>	<p><i>"Den digitale, måten teksten er skrevet på, den var så konkret. Måtte mer frem og tilbake for å finne informasjonen på papir."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 1A)</p> <p><i>"Israel-Palestina fordi visste ikke så mye om det, visste ikke så mye om årsakene så fikk lære mer om det."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 7A)</p> <p><i>"Israel-Palestina på grunn av det var digitalt og lærte bedre av det."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 9A)</p>	<p><i>"Det har med tema å gjøre, men likte begge veldig godt. Krig er unødvendig, men interessant å lære om, og viktig å forstå hvorfor ting skjer og hvorfor folk gjør det de gjør."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 2A)</p>

	<p>(Forskningsobjekt 6A)</p> <p><i>"Russland-Ukraina på grunn av det var på papir."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 8A)</p> <p><i>"Russland-Ukraina, hadde hørt litt om det fra før, hadde lyst å vite mer om det. Israel-Palestina har vi hatt litt om før, men ikke så masse, forstår ikke den helt så hadde ikke lyst å lære mer om den da."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 10A)</p>		
<p>Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best?</p> <p>(B-klassen: Russland-Ukraina skjerm Israel-Palestina papir)</p>	<p><i>"Det digitale fordi jeg lærer best på den måten."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 1B)</p> <p><i>"Russland-Ukraina fordi jeg jobber bedre på skjerm, lettere å finne informasjon."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 2B)</p>	<p><i>"Israel-Palestina fordi jeg lærer bedre på papir."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3B)</p> <p><i>"Israel-Palestina fordi det var på ark og var mest spennende også."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 4B)</p> <p><i>"Litt usikker, kanskje Israel-</i></p>	

	<p><i>"Russland-Ukraina, da skjønnte jeg enda mer av hva som skjer, mer av alvorret der."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6B)</p> <p><i>"Russland-Ukraina fordi det var på skjerm og mer spennende. Han bryter jo så mange lover og regler, så er interessant å følge med på hva han egentlig holder på med. Han bryter ganske mange menneskerettigheter. Bruker litt ulovlige ting og på en måte."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 7B)</p> <p><i>"Russland-Ukraina fordi det arket med Israel-Palestina var irriterende fordi jeg følte jeg aldri fant frem til svaret."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 10B)</p>	<p><i>Palestina. Jeg visste en krig er på grunn av noe som har skjedd eller uenigheter, men hadde aldri trudd det kunne holdt på så lenge, og så masse uenigheter og så mange har dødd av sivile."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 5B)</p> <p><i>"Israel-Palestina fordi det har vi ikke hørt så mye om. Vi har hørt veldig mye om Russland-Ukraina."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 9B)</p>	
--	---	---	--

Dette intervju spørsmålet stilte jeg til slutt i intervjuet, mens det forrige intervju spørsmålet ble stilt tidligere i intervjuet. Hensikten var å undersøke om det er like svar på læring og interesse. Hadde disse to spørsmålene kommet etter hverandre ville de hørt like ut og fokusgruppen hadde mest sannsynlig svart det samme på begge, men ved å stille spørsmålene i avstand til hverandre, ville jeg få større grad av kvalitet på intervju svarene. Det er seks forskningsobjekter i A-klassen og fem forskningsobjekter i B-klassen som likte Russland-Ukraina-konflikten best. Tre forskningsobjekter i A-klassen og fire forskningsobjekter i B-klassen likte best Israel-Palestina-konflikten. Et forskningsobjekt i A-klassen likte begge to like godt og et forskningsobjekt i B-klassen klarte ikke svare på dette spørsmålet. Intervju spørsmålene «Hvilket undervisningsopplegg følte du ga best historielæring?» og «Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best?» blir sammenlignet og utdypet i analyse- og drøftingskapitlet.

	Ja	Nei	Annet svar
Bli du lett distraheret når du bruker digital lærebok i historietimene? A-klassen	<p><i>"Ja, kan bli det. Lett å bare søke på noe annet eller svarene generelt istedenfor å lese."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3A)</p> <p><i>"Ja."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 4A)</p> <p><i>"Ja, det er så lett å bare klikke seg vekk på et spill eller Instagram. Og med en gang læreren kommer så klikker jeg meg tilbake."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6A)</p>	<p><i>"Nei, ikke jeg."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 1A)</p> <p><i>"Nei egentlig ikke. Bare veldig mye støy som distraherer meg."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 2A)</p>	<p><i>"Blir distraheret av andre nettsted, men ikke av læreboken."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 5A)</p> <p><i>"Av og til. På ark har vi ikke noe annet som kan distrahere oss."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 10A)</p>

	<p><i>"Ja, noen ganger frister det å bare bla gjennom alt og bli ferdig, andre ganger vil man bare inn på andre steder."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 7A)</p> <p><i>"Ja, kjekkere å klikke seg inn på andre ting, spille med venner."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 8A)</p> <p><i>"Ja, men lærer ganske raskt når jeg leser digitalt. Jeg blir mer distraherert når jeg leser i bøker."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 9A)</p>		
<p>Blir du lett distraherert når du bruker digital lærebok i historietimene? B-klassen</p>	<p><i>"Ja, det er lettere å gå inn på andre ting hvis jeg er ferdig eller må vente til læreren kommer bort for eksempel."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3B)</p> <p><i>"Ja."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 8B)</p>	<p><i>"Nei, egentlig ikke."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 2B)</p> <p><i>"Nei, jeg klarer å bestemme selv."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6B)</p>	<p><i>"Nei, jo, kanskje litt. Når jeg er ferdig raskt med oppgavene er jeg på andre sider for å vente. Bruke tid."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 1B)</p> <p><i>"Ja, av og til. Hvis det er noe"</i></p>

	<p><i>"Ja, jeg går fort innpå andre ting."</i> (Forskningsobjekt 9B)</p> <p><i>"Ja, det er litt kjedelig så plutselig kan jeg gå inn på en annen fane."</i> (Forskningsobjekt 10B)</p>		<p><i>spennenes så gjør jeg ikke det. Hvis jeg er sliten og sånn kan jeg bli fort distraheret."</i> (Forskningsobjekt 4B)</p> <p><i>"Ikke egentlig. Men hvis jeg er veldig lei etter en lang dag så er det lett å gå innpå noe jeg ikke skal innpå. Så av og til blir jeg det."</i> (Forskningsobjekt 5B)</p> <p><i>"Kan bli det, men jobber jo bedre egentlig. Men blir lettere distraheret med papir, for da blir det så kjedelig. På pc kan jeg klikke meg inn på noe annet og ta en liten pause på det jeg holder på med."</i> (Forskningsobjekt 7B)</p>
--	--	--	--

Dette intervju spørsmålet og det neste, tilhører det eksterne tillegget i denne case-studien. Formålet med intervju spørsmålet er å undersøke fokusgruppen sin distraksjon i historieundervisningen, og sette funnene opp til teorien i denne oppgaven. Selv med et begrenset omfang forskningsobjekter vil funnene i denne enkelstudien kunne brukes til videre forskning på feltet hvor man undersøker digitale læringsressursens påvirkning på distraksjon i historieundervisningen. I A-klassen svarer seks forskningsobjekter at de blir lett distraheret, og to forskningsobjekter svarer annet. I B-klassen er det fire forskningsobjekter som blir lett distraheret og fire forskningsobjekter som svarer annet. «Annet svar»-kategorien inneholder mye av og til-svar fra forskningsobjektene. Med det kan jeg konkludere at flertallet av forskningsobjektene i begge klassene blir distraheret i historietimene ved å bruke digital læringsressurs. Mer om dette blir utdypet i analyse- og drøftingskapittelet.

	Ja	Nei	Annet svar
Opplevde du forskjell på konsentrasjonen, tretthet i øyner eller hode eller lignende med mye skjermbruk i historieundervisningen? A-klassen	<i>"Ja, men hadde vært verre hvis alt hadde vært digitalt. Får litt vondt i hodet, for ser mye skjerm hjemme også."</i> (Forskningsobjekt 2A) <i>"Ja, noen ganger kan jeg få vondt i hodet når vi ser masse på skjerm. Konsentrasjonen og."</i> (Forskningsobjekt 3A) <i>"Ja, trett i hodet med lyset når jeg prøver å lese på</i>	<i>"Nei."</i> (Forskningsobjekt 1A)	<i>"Varierer veldig, så vet ikke helt. Kan hende jeg får vondt i hodet etter at jeg har lest masse en dag og."</i> (Forskningsobjekt 10A)

	<p><i>skjerm. Det blir blurry liksom."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 4A)</p> <p><i>"Ja, litt lettere, men får lettere vondt i hodet når jeg ser lenger på en skjerm kontra på ei bok. Men bruker du begge deler i en balanse så går det fint. Hvis jeg er sliten en dag er det bedre å jobbe på ark enn på pc."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 5A)</p> <p><i>"Jeg blir mer trøtt når det er skjerm hele tiden. Kjeder meg i timen, synes det er vanskelig å konsentrere meg og går inn på andre ting."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 6A)</p> <p><i>"Hvis det er mye skjerm gjennom hele dagen blir jeg litt lei. Sliten</i></p>		
--	---	--	--

	<p><i>og generelt lei av skjerm."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 7A)</p> <p><i>"På skolen ja. Hjemme kan jeg sitte å spille 5-6 timer i strekk uten å kjenne noe. Men når jeg har vært på skolen en halvtime blir jeg sliten. Av og til har jeg vondt i hodet når jeg kommer hjem fra skolen etter dager med mye skjerm. Også er jeg trette."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 8A)</p> <p><i>"Ja, får ganske vondt i hodet når jeg kommer hjem fra skolen."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 9A)</p>		
<p>Opplevde du forskjell på konsentrasjonen, tretthet i øyner eller hode eller lignende med mye</p>	<p><i>"Ja, veldig fort trett av skjermbruk."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 3B)</p>	<p><i>"Nei."</i></p> <p>(Forskningsobjekt 1B)</p> <p><i>"Nei, ikke som jeg har lagt merke</i></p>	<p><i>"Ja, men bruker ikke brillene mine da."</i></p> <p>Oppfølgingsspørsmål til elev: Tenker du det hadde gått bedre</p>

<p>skjermbruk i historieundervisningen? B-klassen</p>	<p><i>"Ja, hvis vi leser masse og jobber på pc-en hele dagen så blir jeg mer sliten enn hvis vi ikke hadde vært så mye på skjerm."</i> (Forskningsobjekt 4B)</p> <p><i>"Ja, trøtt i hodet."</i> (Forskningsobjekt 6B)</p> <p><i>"Ja, både konsentrasjon, trett i øyner og hodet, og vondt i hodet etter en dag med mye skjerm."</i> (Forskningsobjekt 8B)</p> <p><i>"Ja, føler jeg får mer vondt i hodet når vi er masse på pc-en."</i> (Forskningsobjekt 10B)</p>	<p><i>til."</i> (Forskningsobjekt 2B)</p> <p><i>"Nei, kjenner ikke så mye på det. Det er fordi jeg er mye på skjerm hjemme også, så da påvirker det meg ikke så mye."</i> (Forskningsobjekt 5B)</p> <p><i>"Ikke som jeg har merket."</i> (Forskningsobjekt 9B)</p>	<p>hvis du hadde brukt brillene? Svar fra elev: <i>"Ja."</i> (Forskningsobjekt 7B)</p>
---	--	--	--

Formålet med intervju spørsmålet er å undersøke i hvilken grad historiefaglige digitale læringsressurser påvirker fokusgruppens helse. Faktorer som distraksjon, konsentrasjonsforstyrrelser, hodepine og trette øyne er faktorer har blitt nevnt i tidligere studier og artikler (Mathisen, 2022; Jansen, 2022; Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022; Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik,

2014; Biltvedt & Bergheim, 2018; Forsmo, 2019; Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023; Gilje, 2017) som kobler skjerm og undervisning sammen. Selv med et begrenset omfang forskningsobjekter vil funnene i denne enkelstudien kunne brukes til videre forskning på feltet hvor man undersøker digitale læringsressursers påvirkning i historieundervisningen. Det er flertall i begge klassene hvor forskningsobjektene opplever forskjell på konsentrasjon og tretthet i øyner eller hodet når det blir brukt mye skjerm i historieundervisningen. Det er to flere forskningsobjekter i A-klassen enn B-klassen. De to intervju spørsmålene vil bli diskutert på slutten av oppgaven i det eksterne tillegget, hvor koblingen og betydningen til historiefaget blir utdypet.

5 Analyse- og drøftingskapittel

I dette analyse- og drøftingskapittelet skal jeg bruke den utvalgte empirien fra intervjuene og drøfte dem i lys av teorien som er blitt omtalt i denne oppgaven. Det vil bli tatt med noen sitater fra intervjuene for å vise hvordan forskningsobjektene har svart. I dette kapittelet skal jeg analysere og finne frem til svar på oppgavens problemstilling. Jeg skal se hvor sterk ungdomsskoleelevers historiebevissthet er knyttet til bakgrunnen for dagens konflikter, som er Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Jeg skal også analysere og finne ut i hvilken grad utvikling av slik historiebevissthet kan knyttes til bruk av digitale læringsressurser. Det eksterne tillegget vil og bli presentert og drøftet for å undersøke hvilke konsekvenser bruk av historiefaglige digitale læringsressurser fører til i historieundervisningen.

Analyse- og drøftingskapittelet er delt opp i fem delkapitler. Det første delkapittelet omhandler spørsmål knyttet direkte til historiebevissthet, hvor de to første spørsmålene fra intervjuguiden som omhandler fokusgruppens generelle historieforståelse blir presentert. Dette vil legge grunnlaget for videre analyse av de neste fire spørsmålene i intervjuguiden, hvor fokusgruppens historieforståelse knyttes til de to historiefaglige undervisningsoppleggene jeg gjennomførte. Spørsmålet hvor fokusgruppen skulle svare på om de forstod budskapet med undervisningsoppleggene blir også drøftet i det første delkapittelet. I det andre delkapittelet tar jeg for meg spørsmål der historiebevissthet knytter seg til læringsressursens metodeform, som er skjerm og papir. Hensikten er å undersøke

hvorvidt det er merkbar forskjell på utvikling av historiebevissthet når læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) er på skjerm eller papir. I det tredje delkapittelet undersøker jeg spørsmålene knyttet til digitale læringsressurser og helse koblet til historieundervisning. For å undersøke hvorvidt fokusgruppen opplever problemer med distraksjon, konsentrasjon, hodepine og tretthet slik det er påvist i andre studier og artikler (Mathisen, 2022; Jansen, 2022; Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022; Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014; Biltvedt & Bergheim, 2018; Forsmo, 2019; Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023), som kan spille inn i historieundervisningen som et eksternt problem. Til slutt kommer et delkapittel som oppsummerer dette analyse- og drøftingskapittelet, før jeg avslutter i et eget kapittel som tar for seg konklusjon og forslag til videre forskning. Alle intervju spørsmålene som blir omtalt i denne enkelstudien har blitt presentert i empirikapittelet der begrunnelsen for tabellene er blitt forklart. Jeg vil derfor fokusere på videre analyse og drøfting av empiritabellene i dette analyse- og drøftingskapittelet. I dette kapittelet vil de kvantitative tabellene fra innleveringsoppgavene, samt sitater, bli koblet inn i analyse og drøftingen knyttet til utvalgte intervju spørsmål.

5.1 Spørsmål knyttet direkte til historiebevissthet

Jeg har i case-studien valgt å ha hovedfokus på definisjonen til Karl-Ernst Jeismann *"Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58). Denne definisjonen er kort og konsist, og er en enkel og god måte å forklare fokusgruppen hva historiebevissthet er, da jeg har inkludert den i undervisningsoppleggene jeg gjennomførte. I tillegg til Jeismann sin definisjon, trekker jeg også inn annen relevant teori som omhandler historiebevissthet (Kvande & Naastad, 2020; Knutsen, 2023; Bøe & Knutsen, 2013; Jensen, 2003; Stugu, 2008; Skotnes, 2014; Angvik & Borris, 1997) som egner seg godt til analyseringen av intervju svarene når jeg skal kartlegge hvilken grad av historieforståelse fokusgruppen har. Intervju svarene vil bli analysert opp mot den utvalgte teorien for å undersøke hvilken fortidsfortolkning fokusgruppen har, hvordan fokusgruppen ser koblingen til det som skjer i nåtiden, og hvilke fremtidsperspektiver de har. På denne måten viser fokusgruppen sine refleksjoner til sammenhengen mellom fortid, nåtid og fremtid på generell historieforståelse og historieforståelse knyttet til dagens konflikter.

De to første intervju spørsmålene som omhandler generell historiebevissthet, er formulert for å kartlegge hvilken grad av refleksjoner på historieforståelse fokusgruppen har. Fokusgruppen er plassert i en tabell der skalaene «God forståelse», «Middels forståelse» og «Lav forståelse» beskriver hvilken grad av refleksjoner på historiebevissthet fokusgruppen har. I Jan Bjarne Bøe og Ketil Knutsen *Innføring i historiebruk*, skrives det at når elever skal utvikle historiebevissthet, så skal de kunne undre seg om det som har skjedd i fortiden. De skal kunne tenke seg frem til hvorfor noe har skjedd, og tenke på ulike måter noe kunne skjedd på. Elevene skal kunne sette seg selv inn i fortiden for å kunne prøve å forstå hvordan og hvorfor noe skjedde, for så å sette dette inn i nåtiden og fremtiden, og på denne måten bidrar denne undring i fortiden til å utvikle historiebevissthet (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39). Fokusgruppen skal kunne forstå at fortiden, nåtiden og fremtiden henger sammen og påvirker hverandre. Når fokusgruppen gjør denne koblingen der hendelser eller avgjørelser tatt i fortiden påvirker hendelser og avgjørelser som skjer i samtiden, vil de utvikle historiebevissthet. Det samme gjør fokusgruppen når de ser koblingene mellom hendelser og avgjørelser som blir tatt i dag, vil ha påvirkninger for fremtiden vår. Av denne grunn er intervju spørsmålene «Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden?» og «Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir?» tatt med for å vite hvilke refleksjoner fokusgruppen har når de svarer på spørsmål om historiebevissthet og for å vite antall forskningsobjekter som har grad av god, middels og lav forståelse av historiebevissthet. Svarene vil gi meg en oversikt over nivået hos fokusgruppen, i tillegg vil jeg se funnene i sammenheng med de andre intervju spørsmålene om historiebevissthet knyttet til dagens konflikter, da det vil gi en mer solid bunn i funnene og styrke denne case-studien.

De fire neste intervju spørsmålene i intervjuguiden tar for seg spørsmål som går direkte på historiebevissthet knyttet til de to historiefaglige undervisningsoppleggene. Jeg hadde visse krav til intervju svarene for å kunne plassere forskningsobjektene inn i tabeller som viser oversikt over i hvilken grad de har god, middels eller lav historieforståelse knyttet til Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Kravene og eksempel på sitater fra intervju svarene fra fokusgruppen er beskrevet i empirikapittelet. I begge undervisningsoppleggene skulle fokusgruppen lese en historisk læringsressurs fra FN (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og svare på spørsmål knyttet til historiebevissthet. Fokusgruppen skulle svare på spørsmål som handlet om fortid, nåtid og fremtid. I

intervjuspørsmål en og to var spørsmålene knyttet til historiebevissthet hvor fokusgruppen kunne trekke inn temaene Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten, eller de kunne tenke på temaer knyttet til historiebevissthet på et mer generelt plan. Jeg vil ta for meg hvert intervjuspørsmål hvor empirien er oppsummert i en tabell som gir en god oversikt over hvilket intervjuspørsmål jeg tar for meg og dens resultater, og drøfter funnene under hver tabell. Til slutt drøfter jeg intervjuspørsmålet som forteller om fokusgruppen har forstått budskapet med de to historiefaglige undervisningsoppleggene jeg gjennomførte.

Det første intervjuspørsmålet kartlegger fokusgruppens forståelse der fortiden henger sammen med, og påvirker, nåtiden, som er en del av det å ha historiebevissthet (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55). Jeg har sortert intervjusvarene i de tre gradene «God forståelse», «Middels forståelse» og «Lav forståelse».

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden? A-klassen	3 elever	4 elever	3 elever
Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden? B-klassen	4 elever	5 elever	1 elev

Flertallet av forskningsobjektene i begge klassene har en forståelse hvor fortiden og hendelser som skjer der, påvirker hvordan samfunnet og verden er i dag. Det er å forvente da elever ofte lærer faktakunnskaper som forklarer hvorfor samfunnet har blitt slik det er. Dette er blitt påvist i forskningsundersøkelsen fra 2014 (Skotnes, 2014) og forskningsprosjektet *Youth and History* (Angvik & Borris, 1997) som ble omtalt i innledningskapittelet i denne oppgaven. I

undersøkelsen fra 2014 (Skotnes, 2014) ble det funnet ut at *"... på spørsmål om hvorfor det undervises i historie, uttrykker flest elever derimot at det er fordi kunnskap om fortiden gir en bedre forståelse av nåtiden"* (Skotnes, 2014, s. IV). Samme funn ble etablert i forskningsprosjektet *Youth and History* (Angvik & Borris, 1997), der *"Et flertall av elevene i dette forskningsprosjektet forstår at historie er noe som er gjeldene for nåtiden"* (Nielsen, 1999, s. 119). Gjennom kunnskaper og forståelse om hendelser som tilhører fortiden, vil elever oppnå en læring hvor tidligere hendelser påvirker hvordan samfunnet er i dag, og dermed utvikle en grad av historiebevissthet i historieundervisningen på skolen. Dette gjorde fokusgruppen i de to historiefaglige undervisningsoppleggene som ble gjennomført med dem i forbindelse med denne oppgaven der fokusgruppen leste en historiefaglig læringsressurs om Russland-Ukraina-konflikten (Iversen, 2024b) og Israel-Palestina-konflikten (Iversen, 2024a). Disse kildene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) omhandler historieforløpet til dagens konflikter som ga en forklaring på hvordan hendelser i fortiden har ført frem til hendelser som skjer i nåtiden.

Det andre intervju spørsmålet om generell historieforståelse tar for seg forståelsen hvor avgjørelser og hendelser som skjer i nåtiden kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir. Dette intervju spørsmålet krever at fokusgruppen reflekterer rundt at avgjørelser og hendelser i nåtiden vil påvirker fremtiden, slik fortiden påvirker nåtiden. Det å sette alle disse tidsformene i en felles sammenheng vil bidra til utvikling av historiebevissthet (Bøe, 1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55; Jensen, 2003, s. 58; Stugu, 2008; s. 18-19). Som nevnt i teorikapittelet bruker jeg Bøe og Knutsen sin formulering *"Det er når man «ser seg selv» i fortiden – og ser at oppfatningene av fortid, nåtid og fremtid «henger sammen» - at historiebevissthet gradvis utvikler seg."* (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39) for å måle forskningsobjektene historiebevissthet i intervju spørsmålet «Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir?». Her vil jeg at forskningsobjektene skal sette seg inn i fortiden for å kunne gjøre den koblingen Bøe og Knutsen snakker om, hvor forskningsobjektene skal kunne se at de selv er og blir en del av fortiden og vil kunne påvirke hvordan fremtiden blir, og at disse tre tidsformene henger sammen og påvirker hverandre. Historiebevissthet er ikke statisk, men dynamisk, der det foregår en prosess med forholdet mellom de ulike tidsformene fortid, nåtid og fremtid (Bøe, 1996, s. 5). Begrunnelsen for vurderingen av forskningsobjektene plassering i de ulike forståelse-kategoriene er redegjort for i empirikapittelet.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir? A-klassen	1 elev	8 elever	1 elev
Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir? B-klassen	1 elev	6 elever	3 elever

Flere av forskningsobjektene som ble plassert i «Middels forståelse»-kategorien nevnte miljø og klima som eksempel. Jeg har inkludert sitater fra fire forskningsobjekter som kobler inn klima og miljø, for å vise hvordan forskningsobjektene har svart på intervju spørsmålet. *"... det er det samme som med fortiden, sånn som klimaendringene. Hvis vi ikke gjør noe med det nå, vil det påvirke fremtiden."* (Forskningsobjekt 9B). *"Klimaendringer. Hvis vi ikke tar grep nå blir det bare verre for de neste."* (Forskningsobjekt 8B). *"Hvis vi ikke tar vare på naturen kan det bli konsekvenser. Kanskje vi ikke merker det så masse nå, men i fremtiden."* (Forskningsobjekt 10B). *"Hvis vi forurensar mye er det de som kommer etter oss som får konsekvensen for det, med at det blir global oppvarming og det er de som må lide for det."* (Forskningsobjekt 5A). Historiedidaktiker Ola Svein Stugu omtaler historiebevissthet *"Eit individ med reflektert historiemedvit skjønner ... at det har evner og kapasitet til å påvirke sin egen situasjon."* (Stugu, 2008, s. 18-19). Dette kommer frem hos forskningsobjektene som nevner klima og miljø, og hvordan de kan gjøre noe i nåtiden som har en positiv effekt på fremtiden.

I det omtalte intervju spørsmålet ovenfor, viser det at flere av forskningsobjektene har en historiebevissthet knyttet til klima og miljø. Forskningsobjektene klarer å sette seg selv i fortiden for å kunne se at de selv kan være med på å påvirke hvordan fremtiden blir. Dette er eksempel på utvikling av historiebevissthet slik som Bøe og Knutsen beskrev i *Innføring i historiebruk* "Det er når man «ser seg selv» i fortiden – og ser at oppfatningene av fortid, nåtid og fremtid «henger sammen» - at historiebevissthet gradvis utvikler seg." (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39). Det kan observeres liten grad av historiebevissthet på forskningsobjektene svar knyttet opp til Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. En årsak som forklarer det, er at forskningsobjektene har større grad av historiebevissthet knyttet til klima og miljø, og ikke til krig og konflikter, fordi de selv har mulighet til å gjøre noen tiltak innen klima og miljø med for eksempel å kildesortere, velge gjenbruk av klær og interiør osv., men disse forskningsobjektene har ikke opplevd krig og konflikt, og dermed har ikke de noe å knytte det til i sitt eget liv. Det kan begrunnes ut fra Jan Bjarne Bøe sin bok *Historie som identitet: To studier i historiebevissthet* der Bøe skriver "Interesse for og tolkning av fortiden blir farget av den forståelse individene har av nåtiden, og de oppfatninger de har av fremtiden. Dersom man ønsker å studere de forutsetningene barn og unge har for å tilegne seg fortiden/historiefaget, må man utvide det didaktiske feltet: Man bør undersøke hvilken sosial virkelighet barn og unge befinner seg i, og hvordan de opplever den i dag, og hvilke oppfatninger de har deres framtid." (Bøe, 1996, s. 8). Historie og identitet påvirker vår historiebevissthet (Jansen, 2013; Kjellehold, 2011). Forskningsobjektene har ikke opplevd krig og konflikt, og knytter dermed ikke Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten til deres refleksjoner over hvordan nåtiden påvirker fremtiden.

Det vises også fra forskningsundersøkelsen utført i 2014 (Skotnes, 2014) der funnene forteller at faktakunnskaper om fortiden trengtes for å kunne forstå nåtiden, men de klarte ikke å se koplingen mellom relevansen for historiefaget og det å kunne mestre sine egne liv (Skotnes, 2014, s. IV). Historiefaget er et stort fag med mange faktakunnskaper og refleksjoner innen flere ulike temaer og emner. Hvilke tema og emner det er snakk om kan spille inn på hvor godt forskningsobjektene klarer å sette seg selv inn i fortiden for å kunne se at de selv kan påvirke nåtiden og fremtiden. Som modellen til Bernard Eric Jensen (Jensen, 2003, s. 88) viser, så danner forskningsobjektene historiebevissthet fra ulike steder. Hvilke steder man får historie fra og hvordan man kan knytte det til eget liv, er avhengig av blant annet hvilke

interesser og refleksjoner man klarer å gjøre seg. Som disse forskningsobjektene som klarer å knytte klima og miljø til sin historiebevissthet, mens det å knytte krig og konflikt gjør det vanskeligere å utvikle historiebevissthet på det punktet fordi man ikke klarer å relatere like sterkt til det som til kildesortering og gjenbruk. Dette vil variere fra person til person, da ulike elever opplever ulike hendelser. Elever som er flyktninger, vil kunne ha en annen grad av utvikling av historiebevissthet knyttet til krig og konflikt enn det elever som ikke har opplevd slike hendelser i sitt eller foreldrene sitt liv. Et eksempel på forskning som omhandler krig og identitet er en studie fra 2013 (Jansen, 2013) som har undersøkt flyktninger og hvordan det preger livene deres. Studien viser hvordan hendelser tidligere i livet vil påvirke tankene rundt situasjonen og hvordan fortellinger gjennom generasjoner påvirker den yngre generasjonen sine tanker og refleksjoner rundt en historisk hendelse *"... hvordan vi plasserer oss selv i historiene, og hvilken betydning vi tillegger hendelsene, får konsekvenser for vår opplevelse av det som har skjedd, og for vår egen rolle i det som har skjedd."* (Jansen, 2013, s. 131). Dette forteller at opplevelser hvert individ opplever vil prege deres egen historiebevissthet. *"Derfor blir nasjonens eller de kulturelle historiene så viktige fordi de er byggesteiner i de historiene hver og en av oss forteller om oss selv og våre liv."* (Jansen, 2013, s. 136.) Dette understreker Bernard Eric Jensen sin modell (Jensen, 2003, s. 88) der han mener at vi mottar historie fra ulike kanaler som er med å påvirke vår historiebevissthet. Historiebevissthet kan kobles til identitet, som en studie fra 2011 (Kjellehold, 2011) viser *"Historie spiller en avgjørende rolle i menneskers identitetsdanning. Livshistorien vår består av fragmenter av historiske hendelser som vi knytter sammen i tid ved å knytte dem opp mot andre historiske hendelser. Historien blir på denne måten inngripende ved at vi bruker noe i fortiden til å forme vår identitet."* (Kjellehold, 2011, s. 19). Av disse grunnene vil historiebevisstheten kobles til ulike temaer, alt etter hva man opplever og lærer gjennom leveårene, og forklarer hvorfor forskningsobjektene knytter sin refleksjon av historiebevissthet til klima og miljø, istedenfor Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten.

Jeg har redegjort for de to intervju spørsmålene som omhandler fokusgruppens generelle historieforståelse. Funnene fra disse to intervju spørsmålene viser at flertallet i begge klassene har en grad av historiebevissthet. Historiebevissthet bygger på hvor mye informasjon og tolkninger vi kan gjøre fra fortiden og sette det i sammenheng til nåtiden, i tillegg kan vi bruke kunnskapen til å tenke på ulike scenarioer som kan komme til å skje i fremtiden. (Bøe,

1996, s. 5; Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55; Jensen, 2003, s. 58). Disse kunnskapene har flertallet i fokusgruppen i denne case-studien. Funnene tar jeg med i den videre analysen hvor jeg nå skal analysere fire intervju spørsmål fra intervjuguiden som omhandler fokusgruppens historieforståelse knyttet til de to historiefaglige undervisningsoppleggene som jeg gjennomførte for å samle inn empirien til denne case-studien. De fire intervju spørsmålene som blir omtalt videre i dette delkapittelet er:

- Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022?
- Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina?
- Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023?
- Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina?

Jeg skal kartlegge fokusgruppens forståelse av den historiske bakgrunnen for konfliktene, og i hvilken grad tilegning av slik forståelsen er påvirket av læringsressursenes form. Ved bruk av fokusgruppens intervju svar, har forskningsobjektene blitt plassert i en tabell hvor kategoriene er «God forståelse», «Middels forståelse» og «Lav forståelse». Til hvert intervju spørsmål og tabell vil fokusgruppens historieforståelse knyttet til Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten bli analysert og drøftet. Etter at de fire intervju spørsmålene om historieforståelse til de dagsaktuelle konflikter er blitt presentert, er det et avsnitt som omhandler fokusgruppens forståelse av budskapet i de to historiefaglige undervisningsoppleggene.

På intervju spørsmålet «Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022?» burde fokusgruppen nevne elementer som identitet, NATO, Janukovitsj og stormakt, da disse var omtalt i den historiske læringsressursen (Iversen, 2024b) de skulle lese for å finne svarene på oppgavene jeg ga dem i undervisningsopplegget. Disse elementene er blitt presentert og begrunnet i empirikapittelet. Under tabellen nedenfor, blir det presentert en kvantitativ tabell som viser oversikt over antall forskningsobjekter som har svart de ulike elementene i innleveringsoppgavene. Den kvantitative tabellen og sitater fra innleveringsoppgavene er et empirisk tillegg for å støtte opp analyse og funnene i denne enkelstudien.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor Russland gikk til	0 elever	6 elever	4 elever

krig mot Ukraina i februar 2022? A-klassen (Papirform)			
Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022? B-klassen (Digitalform)	0 elever	8 elever	2 elever

Tabellen viser at ingen av forskningsobjektene har full forståelse på hvorfor Russland gikk til angrep på Ukraina, men flertallet har en middels forståelse på det. I A-klassen er det dobbelt så mange forskningsobjekter som har lav forståelse for det, i forhold til B-klassen. For å havne i «God forståelse»-kategorien måtte forskningsobjektene svare tre eller flere av hovedelementene fra læringsressursen (Iversen, 2024b). Det var det ingen som klarte. De fleste svarte en eller to av hovedelementene og dermed havner de i «Middels forståelse»-kategorien. Tabellen viser at flertallet av forskningsobjektene har en grad av historiebevissthet knyttet til Russland-Ukraina-konflikten. Som den didaktiske relasjonsmodellen (Stai, 2021) viser, er det flere faktorer som kan påvirke læring. På grunn av denne case-studiens omfang, ble det brukt en skoletime i hver klasse til arbeid med Russland-Ukraina-konflikten. Det kan være en årsak til at ingen av forskningsobjektene i fokusgruppen klarte å svare tre eller flere av hovedelementene fordi forskningsobjektene hadde en begrenset mengde tid til å lese og prosessere informasjonen. Selv med en begrenset mengde tid mener jeg at funnene gir en tydelig bekreftelse på at fokusgruppen har en grad av historiebevissthet knyttet til Russland-Ukraina-konflikten. En annen faktor kan begrunnes med resultater fra forskningsundersøkelsen fra 2014 (Skotnes, 2014) som konkluderte med *“Resultat fra undersøkelsen viser at elevene i første rekke forstår faktakunnskap som beskrivende for hva man kan når man kan historie.”* (Skotnes, 2014, s. IV). Fokusgruppen skulle ikke ha prøvet i denne konflikten, og forskningsobjektene innsats til å pugge og huske på alle hovedelementene i læringsressursen (Iversen, 2024b) kan spille inn og forklare hvorfor forskningsobjektene ikke kunne komme med mer enn en eller to av hovedelementene når de ble intervjuet om dette. *“... historiebevissthet bygger på et konstruktivistisk syn på læring. Vi*

lærer når vi klarer å etablere tilknytningspunkter mellom ny og gammel kunnskap.” (Bøe & Knutsen, 2013, s. 166). Et konstruktivistisk læringssyn vil si *“... at individet bevisst eller ubevisst lager (konstruerer) sine egne mentale strukturer i samspill med sine omgivelser.”* (Solberg, 2022). Er motivasjonen til forskningsobjektene lav, vil det påvirke motivasjonen til å pugge og lære seg faktakunnskapene og gjøre koblingene mellom gammel og ny kunnskap som vil bidra til å oppnå større grad av historiebevissthet. *“Historieinteressen spiller en vesentlig rolle i den historiske bevisstheten, og aspekter ved interessen for historie vil bli behandlet der.”* (Angvik, 1999, s. 121). Det samme kan interessen for historie og type tema påvirke forskningsobjektene motivasjon til å huske elementene i læringsressursen (Iversen, 2024b). Denne case-studien er en eksempelstudie og vil derfor kunne legge et grunnlag for å utføre en større studie der et utvalg får en lenger periode å arbeide med samme konflikt for å avdekke om det er tiden, interessen eller innsatsen for å pugge stoffet som er en avgjørende faktor, eller om det er andre forhold som påvirker.

Som nevnt, har jeg brukt en kvantitativ analysemetode av innleveringsoppgavene for å lage en oversikt over antall forskningsobjekter som svarte de ulike elementene i læringsressursen (Iversen, 2024b), og plassert empirien i en tabell. Sitatene fra innleveringsoppgavene blir referert som «Forskningsobjekt 1A», «Forskningsobjekt 2A», «Forskningsobjekt 1B» osv., og viser til vedlegget 8.4 *Innleveringsoppgavene*.

	Identitet	NATO	Janukovitsj	Stormakt
A-klassen (Papir)	6	5	2	4
B-klassen (Skjerm)	4	9	3	1

Det er varierende kvalitet på oppgavesvarene, og spesielt elementet identitet inneholder flere faktorer, men forskningsobjektene har svart lite utfyllende på det punktet. Et eksempel er fra forskningsobjekt 10A *“Når Sovjetunionen ble oppløyst fekk Ukraina behalde øya til tross at fleirtallet av innbyggerane på krim var etniske russarar.”* (Forskningsobjekt 10A; Iversen, 2024b) Forskningsobjekt 10A har her svart veldig vagt angående elementet identitet. Der et annet forskningsobjekt fra sammen klasse svarer et hakk mer utfyllende *“Russland gjekk til angrep på grunn av det var mange etniske Russerne og mange av dem gjør uro i Ukraina, de*

mente også at de har ansvar for Russerne i Ukraina. Det er også knyttet til ulike syn på landets nasjonale identitet." (Forskningsobjekt 3A; Iversen, 2024b). Selv om jeg ønsket flere faktorer innen elementet identitet, så blir noe av det nevnt i innleveringsoppgavene med varierende kvalitet. Et innleveringssvar skiller seg ut på det første oppgavespørsmålet (Hvorfor gikk Russland til angrep og annekterte Krim i 2014?), og er et eksempel på hvilken kvalitet på oppgavesvarene jeg forventet at forskningsobjektene skulle svare "*Victor Janukovitsj var president i Ukraina fram til februar i 2014. Før han blei fjerna frå makta, hadde EU tilbode Ukraina ein assosieringsavtale, som inngjekk att Ukraina kom nærmare EU. EU sa att det utelukka et framtidig medlemskap i ein russiskleda økonomisk union. Russland hadde faktisk allereie etablert ein økonomisk union med blant anna Belarus og Kasakhstan og ville inkludera Ukraina i denne. Janukovitsj valte å avslå EU sitt tilbod, fordi han ville ikkje komma for langt vekk frå Russland. Dette hadde innbyggjarane stort imot og begynte med demonstrasjonar, og til slutt blei Janukovitsj avsetta som president. I mars 2014 vedtok Russland å annektera krim. Handlingane var i strid med folkeretten. I april begynte angrepene*" (Forskningsobjekt 9B; Iversen, 2024b). Forskningsobjekt 9B svarer her mer utfyllende og med en større kvalitet enn de fleste andre forskningsobjektene.

Selv med varierende kvalitet på oppgavesvarene, forstår forskningsobjektene deler av historieførløpet. Jeg ønsket at forskningsobjektene reflekterte til en større helhet til spørsmålet, og på den måten utviklet større grad av historiebevisstheten ved å koble mer av fortiden til det som skjedde i februar 2022 (Iversen, 2024b). Som definisjonen til Karl-Ernst Jeismann lyder "*Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver.*" (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58) er fortidsfortolkningen en sentral del av begrepet historiebevissthet, og her har ikke forskningsobjektene en stor nok fortidsfortolkning til å utvikle sterk grad av historiebevissthet knyttet til Russland-Ukraina-konflikten. I teorikapittelet omtalte jeg en bok fra Bøe og Knutsen *Innføring i historiebruk*, her blir det skrevet at elevene skal kunne undre seg om det som har skjedd i fortiden (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39). Fokusgruppen har ikke undret seg nok, og ikke fått med seg nok at informasjonen fra den historiske læringsressursen (Iversen, 2024b) som ble brukt i undervisningsopplegget. Dette kommer også frem av innleveringsoppgavene hvor det er korte svar på oppgavene og ikke blitt tatt med nok av årsakene som førte frem til annekteringen av Krimhalvøya i 2014 og invasjonen av Ukraina februar 2022 (Iversen, 2024b) (Se vedlegg 8.4

Innleveringsoppgavene). Årsaken til det er som nevnt i diskusjonen ovenfor hvor tidsbegrensing, interesse og motivasjon er faktorer som henger sammen og kan påvirke forskningsobjektene i denne enkelstudien.

Formålet med intervju spørsmålet «Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina?» er å undersøke hvilken historieforståelse fokusgruppen har knyttet til hendelser som ligger nærmere forskningsobjektene samtidig, som vil vise hvilken grad av samtidsforståelse fokusgruppen har.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina? A-klassen (Papirform)	0 elever	7 elever	3 elever
Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina? B-klassen (Digital form)	0 elever	8 elever	2 elever

Her er det tilnærmet likt antall forskningsobjekter i «Middels forståelse»-kategorien i begge klassene. Ingen i fokusgruppen blir plassert i «God forståelse»-kategorien på dette intervju spørsmålet fordi svarene som forskningsobjektene avgir i intervjuene ikke er tilfredsstillende nok. Forskningsobjektene gjentakende svar på dette intervju spørsmålet er at Ukraina ikke har gjort noe galt, og at NATO er uenig i Russland sin krigføring mot Ukraina, og NATO vil ha Ukraina med som medlem. Forskningsobjektene viser at de har en grad av historiebevissthet hvor de har en forståelse på hvorfor NATO støtter Ukraina. Det er lite refleksjon rundt konsekvensene på mulige scenarioer som kunne skjedd om NATO ikke hadde støttet Ukraina.⁶ For å oppnå sterk grad av historiebevissthet skulle forskningsobjektene svart mer utfyllende og hatt større refleksjoner som bandt fortiden og fremtiden til avgjørelser som blir tatt i nåtiden for å få størst mulig grad av historiebevissthet på dette intervju spørsmålet,

⁶ Dette er blitt redegjort for i empirikapittelet.

og vist en sterk grad av samtidsforståelse. Flertallet av forskningsobjektene ender derfor opp med en middels grad av historiebevissthet knyttet til NATO sin rolle i Russland-Ukraina-konflikten.

Forskningsobjektene som havner i «Middels forståelse»-kategorien har en forståelse på hendelsene og avgjørelsene som blir tatt ved at NATO støtter Ukraina. Dette gjenspeiler seg i det første intervju spørsmålet om historieførståelse der fokusgruppen ble spurt «Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden?». Her viste flertallet av fokusgruppen at de hadde forståelse for at hendelser i fortiden spiller inn på hendelser som skjer i nåtiden, men de klarer ikke å dra fullt utbytte av den historiske læringsressursen (Iversen, 2024b) som de jobbet med i undervisningstimen jeg gjennomførte, til å reflektere i en større grad enn at Ukraina ikke har gjort noe galt, og at NATO er uenig i Russland sin krigføring mot Ukraina, og NATO vil ha Ukraina med som medlem. *"Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58). Forskningsobjektene skal kunne se på samspillet mellom disse tidsperiodene og reflektere og tenke selvstendig for å oppnå sterk historieførståelse, og dermed utvikle størst grad av historiebevissthet (Bøe & Knutsen, 2013, s. 165). Dermed havner flertallet av forskningsobjektene i «Middels forståelse»-kategorien. Forskningsobjektene har refleksjoner rundt historieførståelsen, men den er ikke sterk nok til å havne i «God forståelse»-kategorien, da de ikke klarer å dra større refleksjoner som binder fortiden og fremtidige scenarioer sammen med nåtidens avgjørelser, og vise en sterk bevissthet av samtidsforståelse (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39; Kvande & Naastad, 2020, s. 55).

I intervju spørsmålet «Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023?» burde fokusgruppen nevne elementer som FN, sionismen, innvandring, fordrivelse av palestinerne og palestinerne motstandskamp, da disse var omtalt i den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a) de skulle lese for å finne svarene på oppgavene jeg ga dem i undervisningsopplegget. Disse elementene er blitt presentert og begrunnet i empirikapittelet. Under tabellen nedenfor, blir det presentert en kvantitativ tabell som viser oversikt over antall forskningsobjekter som har svart de ulike elementene i innleveringsoppgavene. Den kvantitative tabellen og sitater fra innleveringsoppgavene er et empirisk tillegg for å støtte opp analyse og funnene i denne enkelstudien.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023? A-klassen (Digital form)	0 elever	7 elever	3 elever
Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023? B-klassen (Papirform)	0 elever	10 elever	0 elever

Funnene viser at ingen i fokusgruppen kunne nevne tre eller flere elementer, derfor ble ingen forskningsobjekter plassert i «God forståelse»-kategorien. Dette intervju spørsmålet er likt intervju spørsmålet om Russland-Ukraina-konflikten (Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022?), bare at det omhandler Israel-Palestina-konflikten. Med disse intervju spørsmålene om historieforståelse ønsker jeg å komme frem til forskningsobjektene refleksjoner og hvorvidt de kan binde elementer i fortiden til hendelser som skjer i nåtiden. I begge disse intervju spørsmålene er det ingen i fokusgruppen som har stor nok grad av refleksjoner til å bli plassert i «God forståelse»-kategorien. Forskningsobjektene klarer ikke å nevne flere en maks to hovedelementer i hendelsesforløpet som ledet an til avgjørelsene som ble tatt av Russland og Hamas i 2022 og 2023. På grunn av at dette spørsmålet, «Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023?» er såpass likt spørsmålet «Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022?», og plasseringen av forskningsobjektene i tabellene er så og si like, blir de samme faktorene som er diskutert i spørsmålet «Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022?» gjeldene her også. Faktorer som tidsbegrensing på arbeidet med læringsressursene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og forskningsobjektene interesse (Angvik, 1999, s. 121) og motivasjon for å pugge og lære faktakunnskapene, er årsaker som kan forklare hvorfor de ikke klarte å svare mer en to hovedelementer i fortidsfortolkningen til disse to dagsaktuelle konfliktene. Som definisjonen til Karl-Ernst Jeismann lyder *“Historiebevissthet [omfatter] sammenhengen*

mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver.” (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58) er fortidsfortolkningen en sentral del av begrepet historiebevissthet, og her har ikke forskningsobjektene en stor nok fortidsfortolkning til å utvikle sterk grad av historiebevissthet. Fra Bøe og Knutsen *Innføring i historiebruk*, blir det skrevet at elevene skal kunne undre seg om det som har skjedd i fortiden (Bøe & Knutsen, 2013, s. 39). Forskningsobjektene har ikke undret seg nok, og ikke fått med seg nok av informasjonen fra den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) som ble brukt i undervisningsoppleggene.

Som nevnt, har jeg brukt en kvantitativ analysemetode av innleveringsoppgavene for å lage en oversikt over antall forskningsobjekter som svarte de ulike elementene i læringsressursen (Iversen, 2024a), og plassert empirien i en tabell. Sitatene fra innleveringsoppgavene blir referert som «Forskningsobjekt 1A», «Forskningsobjekt 2A», «Forskningsobjekt 1B» osv., og viser til vedlegget 8.4 *Innleveringsoppgavene*.

	FN	Sionismen	Innvandring	Fordrivelse av palestinerne	Palestinernes motstandskamp
A-klassen (skjerm)	5	0	3	6	0
B-klassen (papir)	7	0	6	9	0

Ingen av forskningsobjektene har oppgitt elementene sionismen og palestinernes motstandskamp i innleveringsoppgavene. Forskningsobjektene har derimot en eller to av de øvrige elementene. Flertallet av forskningsobjektene svarer kort på oppgavespørsmålene, men får likevel med seg noe relevant informasjon. Et eksempel som viser korte oppgavesvar er fra oppgavespørsmålet «Hvorfor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?», der forskningsobjekt 6A svarer *“Israel blei oppretta i 1948 og fekk landområde. Men Israel har tatt meir og meir landområde av Palestina.”* (Forskningsobjekt 6A; Iversen, 2024a). Her kunne forskningsobjektet 6A skrevet mer utfyllende, men lot være. Det gjelder flere av forskningsobjektene som ofte har korte svar. Her er det et eksempel hvor et annet forskningsobjekt svarer på samme oppgavespørsmål, men har et mer utfyllende svar og større

kvalitet *“Bakgrunnen for konflikten begynte med jødisk innvandring og kolonisering av Palestina skjedde. Da ble det konflikt mellom de jødiske innvandrerne og lokalbefolkningen (palestinerne). Det var mangel på noen som styrte etter Briterne sin koloni og fn kom opp med en delingsplan. Jødene hadde akkurat vært gjennom det mest forferdelige i 2. verdenskrig og det ble da bestemt at det skulle bli opprettet en stat som het israel til jødene. Det blei krig og masse ødeleggelse av det palestinske samfunnet og mange palestinske flyktninger.”*

(Forskningsobjekt 8B; Iversen, 2024a). Oppgavesvar som forskningsobjekt 8B gir her, hadde jeg ønsket at flere av forskningsobjektene kunne gitt. Da ville forskningsobjektene fått vist mer av historieløpet og fortidsfortolkningen som ville bidratt til bedre kvalitet på innleveringsoppgavene. Jeg ønsket at forskningsobjektene reflekterte en større helhet til intervju spørsmålet, og på den måten utviklet større grad av historiebevisstheten ved å koble mer av fortiden til det som skjedde i oktober 2023. Selv med varierende kvalitet på oppgavesvarene, forstår forskningsobjektene deler av historieførløpet (Iversen, 2024a) (se vedlegg 8.4 *Innleveringsoppgavene*).

Formålet med intervju spørsmålet «Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina?» er å undersøke hvilken historieførståelse fokusgruppen har knyttet til hendelser som ligger nærmere fokusgruppens samtid, som vil vise hvilken grad av samtidsførståelse forskningsobjektene har.

	God forståelse	Middels forståelse	Lav forståelse
Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina? A-klassen (Digital form)	0 elever	4 elever	5 elever
Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina? B-klassen (Papirform)	0 elever	7 elever	3 elever

Dette intervju spørsmålet er nokså likt spørsmålet «Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina?» fordi begge intervju spørsmålene handler om hendelser som har skjedd i løpet av de siste to årene. Forskningsobjektene må gjøre refleksjoner og hente fortidsfortolkninger og samtidsforståelse for å kunne utvikle en størst mulig grad av historiebevissthet (Bøe, 1996; Bøe & Knutsen, 2013; Kvande & Naastad, 2020; Jensen, 2003).

En årsak til at bare et forskningsobjekt forstår hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina kan være at forskningsobjektene egne meninger og synspunkter påvirker. Forskningsobjektene har sett gjennom media hvor hard Israel er mot Palestina med krigføringen og hvordan de ikke får flykte ut av landet og ikke får nødhjelpen de trenger. Slike faktorer kan bidra til å forsterke at forskningsobjektene ikke forstår hvorfor Israel gjør dette. Forskningsobjektene klarer ikke å sette seg inn i tankegangen til lederne i Israel og forstå hvorfor de angriper så hardt som de gjør. For å kunne få en forståelse rundt dette, må forskningsobjektene ha god kjennskap til fortidshistorien til Israel for å kunne vite bakgrunnen og begrunnelsen til de Israelske styresmaktene. Denne refleksjonen og historieforståelsen inngår i det å utvikle historiebevissthet, som nevnt flere ganger i denne oppgaven er det å kunne se *"... sammenhengen mellom fortidsfortolkning, samtidsforståelse og fremtidsperspektiver."* (Jeismann i *Handbuch der Geschichtsdidaktik* 1979:42, som gjengitt i Jensen 2003:58). Dette har forskningsobjektene hatt muligheten til å sette seg inn i når jeg gjennomførte det historiefaglige undervisningsopplegget med dem der fokusgruppen skulle lese en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a) og svare på spørsmål knyttet til Israel-Palestina-konflikten. Årsaken til at forskningsobjektene ikke har oppnådd en god nok refleksjon til å kunne gjøre seg tanker om hvorfor Israel går så hardt ut mot Palestina, kan være tidsbegrensingen, interessen (Angvik, 1999, s. 121) og motivasjonen de hadde i undervisningstimen, som er tidligere diskutert og nevnt i dette analyse- og drøftingskapittelet. For å oppnå sterk grad av historiebevissthet skulle forskningsobjektene svart mer utfyllende og hatt større refleksjoner som bandt fortiden og fremtiden til avgjørelser som blir tatt i samtiden for å få størst mulig grad av historiebevissthet på dette intervju spørsmålet, og vist en sterk grad av samtidsforståelse (Bøe, 1996; Bøe & Knutsen, 2013; Kvande & Naastad, 2020; Jensen, 2003). Flertallet av forskningsobjektene ender derfor opp med en fordeling av middels og lav grad av historiebevissthet knyttet til Israels angrep på Palestina.

Ved å se på plasseringen av forskningsobjektene i tabellene på de fire omtalte intervju spørsmålene om historiebevissthet knyttet direkte til undervisningsoppleggene, er det minimale forskjeller som skiller forskningsobjektene plasseringer i «God forståelse», «Middels forståelse» og «Lav forståelse» innad i A-klassen og B-klassen. Det vises ikke noen merkbar forskjell på hvorvidt den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) er på skjerm eller papir. Det vil si at det å bruke en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm eller papir ikke er avgjørende for utvikling av historiebevissthet i dagens konflikter, Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Det foreløpige resultatene av analysen viser at hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte, så langt ikke kan bekreftes i denne enkelstudien med et begrenset omfang forskningsobjekter. Videre analyse av empirien i denne case-studien vil gi et tydeligere svar når all empiri er blitt analysert og drøftet.

Formålet med intervju spørsmålet «Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene?» er å undersøke om forskningsobjektene har forstått at sammenhengen mellom fortiden, nåtiden og fremtiden henger sammen og påvirker hverandre (Bøe, 1996; Bøe & Knutsen, 2013; Kvande & Naastad, 2020; Jensen, 2003; Stugu, 2008; Nielsen, 1999), at det er viktig for å kunne forstå historieforløpet til en konflikt og oppnå bedre forståelse på at hendelser og avgjørelser påvirker videre historieforløp. Med andre ord, ønsker jeg å undersøke om forskningsobjektene er bevisste på sin egen utvikling av historiebevissthet gjennom de to historiefaglige undervisningsoppleggene jeg gjennomførte.

	Ja	Nei	Annet svar
Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene? A-klassen	7 elever	1 elev	2 elever
Forstod du budskapet fra begge undervisningsoppleggene? B-klassen	6 elever	3 elever	1 elev

Her havner flertallet av forskningsobjektene fra begge klassene i «Ja»-kategorien. Flertallet av fokusgruppen i denne case-studien forstår budskapet fra begge de historiefaglige

undervisningsoppleggene. Selv om ingen av forskningsobjektene gir svar hvor de blir plassert i «God forståelse»-kategorien på intervju spørsmålene ovenfor om historiebevissthet knyttet til dagens konflikter, har flertallet forstått budskapet i de to historiefaglige undervisningsoppleggene til en viss grad.⁷ Flertallet av forskningsobjektene har en forståelse for hvorfor de skal lære om fortiden, og forstår til en viss grad hvordan de tre tidsformene, fortid, nåtid og fremtid, henger sammen.

Empirien som så langt er blitt analysert og drøftet, viser foreløpig resultat der fokusgruppen i denne case-studien har en merkbar grad av historiebevissthet, men at den ikke er så sterk som den kunne vært. Bernard Eric Jensen sin historiebevissthetsmodell (Jensen, 2003, s. 88) (Figur 2), viser at skolen er ett av mange steder der elevene møter på historie i samfunnet og livet. Det som kan forklare hvorfor ingen av forskningsobjektene i denne case-studien oppnår sterk refleksjon og utvikling av historiebevissthet, er at denne utvalgte fokusgruppen ikke har de historiske interessene (Angvik, 1999, s. 121) der de oppsøker filmer som handler om historie, spiller spill som tar for seg historiebruk, oppsøker minnesteder og museum, reiser til steder som har mye historie i seg for å nevne noen av faktorene fra Jensens modell (Jensen, 2003, s. 88) (Figur 2). Flertallet av forskningsobjektene i begge klassene har en forståelse for hvorfor de skulle lære om Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten, og det blir nevnt fra flere forskningsobjekter at det å forstå og lære om dagsaktuelle konflikter er viktig for å kunne forstå hvorfor det er krig, hva man kan lære, og viktig å ikke glemme. Alt dette går inn i begrepet historiebevissthet (Bøe, 1996; Bøe & Knutsen, 2013; Kvande & Naastad, 2020; Jensen, 2003; Stugu, 2008; Nielsen, 1999). Forskningsobjektene viser en grad av historiebevissthet ved at man må lære om krig for å forstå hvorfor det skjer, og at det er viktig å lære om det fordi det påvirker oss nå og i fremtiden, og at det har en historie med seg.

Jeg har frem til nå analysert og drøftet seks intervju spørsmål som går på historieforståelse og historieforståelse knyttet til Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten, og sett på graden av historiebevissthet hos forskningsobjektene. Funnene viser at flertallet av forskningsobjektene har en middels grad av historieforståelse knyttet til generell historiebevissthet, og en middels grad av historiebevissthet knyttet til dagens to konflikter. Jeg har også undersøkt spørsmålet hvorvidt de intervjuende forstod budskapet med de to historiefaglige undervisningsoppleggene om dagens konflikter. Flertallet av

---

⁷ Begrunnelsen er redegjort for i empirikapittelet.

forskningsobjektene innehar en forståelse hvor de forstår hvorfor det ble undervist om Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Videre skal jeg redegjøre for om digital læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) har noe å si på utvikling av historiebevissthet knyttet til de to dagsaktuelle konfliktene. Som nevnt tidligere i oppgaven, har jeg utført to historiefaglige undervisningsopplegg hvor jeg hadde oppleggene på skjerm og papir i begge klassene. Intervjuspørsmål knyttet til metodene blir nå analysert og drøftet for å undersøke om digitale læringsressurser (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) påvirker utbyttet av historieforståelse.

5.2 Spørsmål om historiebevissthet knyttet til metodene skjerm og papir

Som plasseringen av forskningsobjektene i tabellene på de fire omtalte intervjuspørsmålene om historiebevissthet knyttet direkte til undervisningsoppleggene viser, er det minimale forskjeller som skiller forskningsobjektene plasseringer i «God forståelse», «Middels forståelse» og «Lav forståelse» innad i A-klassen og B-klassen. Det vises ikke noen merkbar forskjell på om den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) er på skjerm eller papir. Det vil si at det å bruke en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm eller papir, foreløpig ikke er avgjørende for utvikling av historiebevissthet i dagens konflikter, Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. I dette delkapittelet skal jeg undersøke nærmere på metodene skjerm og papir, og metodenes påvirkning på denne enkelstudiens utvalgte forskningsobjekter.

Å gå bort fra de analoge lærebøkene i undervisningen, og over til lesing på skjerm, fører med seg potensielle konsekvenser som går ut over leseforståelse, og læringsutbyttet (Mangen & Kristiansen, 2013; Gilje, 2017, s. 105). En studie utført på elever på 8. trinn viste funn der *“Elevene som leste tekstene på PC-skjerm viste mindre forståelse av tekstene sammenlignet med elevene som leste på papir.”* (Ulfsby, 2022, s. 3). Funnet fra denne studien støtter hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte. Videre funn i studien viser også *“Funnene viser at lesemediet kan utgjøre en forskjell i vår leseprosess og leseforståelse. Resultatene viser at lesing på papir kan være fordelaktig om man ønsker å få med seg innholdet når man leser en tekst. Det ser også ut til at de som leser på papir har en annen og mer grundig måte å lese teksten på – en annen «lesemodus» - som*

gjør at de svarer både lengre og mer utfyllende på spørsmål i etterkant. ”(Ulfsby, 2022, s. 3). I tillegg viser det seg *”... mulighetene for å la seg distrahere av en skjerm fremfor en papirlapp er større, ... Elevene deltar bare ikke i den lærerstyrte helklasseundervisningen, der de sitter og gjør helt andre ting på sin skjerm. ... elevene er ikke kognitivt til stede.”* (Gilje, 2017, s. 105). Jeg ønsker å undersøke om metodene påvirker utviklingen av historiebevissthet hos den utvalgte fokusgruppen brukt i denne enkelstudien. Funnene vil kunne fortelle mer om hvordan skjerm og papir spiller inn på læringsutbyttet av historieforståelse hos ungdomsskoleelever, og være et bidrag til forskningen. Bekreftelse eller avkreftelse av hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte, vil være nyttig for å kunne ta bedre valg i historieundervisningen for både lærere og elever.

I dette delkapittelet blir fire intervju spørsmål fra intervjuguiden som omhandler hvordan skjerm og papir spiller inn på fokusgruppens utvikling av historiebevissthet, ved å spør forskningsobjektene om spørsmål som knytter historielæring og metodene sammen. De tidligere intervju spørsmålene i dette analyse- og drøftingskapittelet har gått på generell historieforståelse og historieforståelse knyttet direkte til de to historiefaglige undervisningsoppleggene for å kartlegge fokusgruppens ståsted og grad av historiebevissthet. Dette for å kunne legge et grunnlag for videre analyse for å undersøke om læringsressursens (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) metode er et avgjørende element som påvirker utvikling av historiebevissthet hos fokusgruppen i denne enkelstudien. I dette delkapittelet har jeg samlet forskningsobjektens svar fra fire intervju spørsmål i en tabell nedenfor for å gi en mer oversikt over funnene, og drøfter det enkelte intervju spørsmålet hver for seg, og sammen med hverandre, under tabellen. Disse fire intervju spørsmålene som blir omtalt nedenfor tar også for seg forskningsobjektens egen forståelse av sin historiebevissthet, og knytter det direkte opp til metodene skjerm og papir.

	A-klassen	B-klassen
Gjorde det heldigitale undervisningsopplegget det enklere eller vanskeligere å forstå hvorfor hendelser skjer?	(Israel-Palestina på skjerm) 2 elever - enklere 4 elever - vanskeligere 4 elever - ikke sikre	(Russland-Ukraina på skjerm) 6 - elever - enklere 1 - elev - vanskeligere 3 - elever - ikke sikre

Foretrekker du å jobbe med en historisk tekst, slik som i undervisningsoppleggene, på skjerm eller papir?	3 elever - skjerm 5 elever - papir 2 elever - begge	6 elever - skjerm 4 elever - papir
Hvilket av undervisningsoppleggene følte du ga best historielæring?	6 elever - Russland-Ukraina (papir) 2 elever Israel-Palestina (skjerm) 2 elever - ingen svar	6 elever Russland-Ukraina (skjerm) 3 elever Israel-Palestina (papir) 1 elev - ingen svar
Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best?	6 elever Russland-Ukraina (papir) 3 elever Israel-Palestina (skjerm) 1 elev - begge	5 elever Russland-Ukraina (skjerm) 4 elever Israel-Palestina (papir) 1 elev - ingen svar

I intervju spørsmålet «Gjorde det heldigitale undervisningsopplegget det enklere eller vanskeligere å forstå hvorfor hendelser skjer?» er det variasjon mellom klassene. Syv av tjue forskningsobjekter i denne case-studien hadde ikke et klart og tydelig svar på hva de syntes var best av skjerm og papir for å få en historieforståelse for konflikten de jobbet med i undervisningsoppleggene jeg gjennomførte. Årsaken til det kan være at noen forskningsobjekter lærer like bra ved bruk av begge metodene når de skal jobbe med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b). Som den tidligere forskningen fra Støle et al. (2020) og Kong et al. (2018) viser, så finnes det studier som gir funn der noen oppnår bedre leseforståelse ved å lese på skjerm, og andre oppnår bedre leseforståelse ved å lese på papir. I disse studiene (Støle et al., 2020; Kong et al., 2018) er det ikke sett på leseforståelse knyttet direkte til historiebevissthet, det er derfor denne case-studien er et bidrag til forskningen på feltet innen historiedidaktikk. Selv om de tidligere studiene (Ackerman & Lauterman, 2012; Kong et al., 2018; Ivic, 2019; Rasmusson, 2015; Delgado et al., 2018; Støle et al., 2020) gir ulike svar på leseforståelse på begge metodene utenfor historiefaget, kan man fortsatt se de funnene i sammenheng med denne case-studien, da det å ha leseforståelse av å lese en tekst gir samme opplevelse som fokusgruppen hadde i de to historiefaglige undervisningsoppleggene, hvor de skulle lese en historiefaglig tekst (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og svare på spørsmål. Det er derfor ikke overraskende at noen

forskningsobjekter fra denne case-studien ikke har et tydelig svar på hva de foretrekker av skjerm og papir i historieundervisningen.

Forskningsobjektene som syntes det var enklere å forstå hvorfor hendelser skjer med bruk av skjerm, svarte at det var på grunn av det var lettere å finne informasjonen på skjerm enn på papir. I A-klassen syntes fire forskningsobjekter det var enklere å jobbe med den historiske læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) fordi den var på papir. Ut ifra intervjuvarene forskningsobjektene ga, er det ikke innholds faktoren (Russland-Ukraina-konflikten eller Israel-Palestina-konflikten) i undervisningsoppleggene som var begrunnelsen for hva forskningsobjektene syntes var enklest, men metodene skjerm og papir, som var avgjørende for å oppnå best historieforståelse på dagens konflikter.⁸

På intervju spørsmålet «Foretrekker du å jobbe med en historisk tekst, slik som i undervisningsoppleggene, på skjerm eller papir?», foretrekker flertallet i B-klassen å jobbe med en historisk tekst (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm, slik som i spørsmålet «Gjorde det heldigitale undervisningsopplegget det enklere eller vanskeligere å forstå hvorfor hendelser skjer?» foretrakk flertallet i B-klassen skjerm. A-klassen har fire forskningsobjekter som foretrekker papir og fire som ikke hadde en bestemt mening. Ut ifra funnene så langt, viser det seg et skille mellom klassene, hvor A-klassen har et flertall som foretrekker metoden papir og B-klassen har et flertall som foretrekker metoden skjerm når de skal jobbe med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) og utvikle historiebevissthet.⁹ Her viser funnene i denne case-studien at det ikke er en av metodene som får overvekt hos fokusgruppens tjue forskningsobjekter, men et funn som viser en mer jevn fordeling på valg av metode. Dette samsvarer med tidligere forskning (Støle et al., 2020; Kong et al., 2018) som er nevnt ovenfor, hvor disse studiene (Støle et al., 2020; Kong et al., 2018) viser at noen oppnår bedre leseforståelse på skjerm, mens andre oppnår bedre leseforståelse på papir.

I intervju spørsmålet «Hvilket undervisningsopplegg følte du ga best historielæring?» har jeg delt analysen opp i Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten for å få en bedre oversikt over analysen og funnene. Analysen fra dette intervju spørsmålet kan vise funn der bruk av digital læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) påvirker utvikling av historiebevissthet. Jeg har organisert inndelingen ved å se på om det er selve metodene som er

---

⁸ Forskningsobjektene svar på intervju spørsmålet er presentert i empirikapittelet.

⁹ Forskningsobjektene svar på intervju spørsmålet er presentert i empirikapittelet.

avgjørende for hva de følte ga best historielæring, eller om det er innholdet som er avgjørende. Om funnene viser at det er metodene som dominerer avgjørelsen for hva forskningsobjektene følte ga best historielæring, er det noe å ta videre i forskningen på dette feltet hvor man kan se nærmere på hvor avgjørende metodevalg i historieundervisningen er for ungdomsskoleelevers utvikling av historiebevissthet, da tidligere forskning viser at lesing på skjerm gir lavere kognitive prosesser når man skal lære (Ackermann & Lauterman, 2012, s. 1817). Personer som leser på skjerm, utvikler dårligere lesevaner og mister konsentrasjonen ved dybdelesing. Dette fører til at man tilegner seg mindre effektive læringsvaner (Ackermann & Lauterman, 2012, s. 1817). Slike kognitive prosesser vil kunne påvirke utviklingsgraden av historiebevissthet i historieundervisningen, og gå utover elevenes måloppnåelse av kompetansemål i læreplanen (Utdanningsdirektoratet, 2019).

I A-klassen er det seks forskningsobjekter som svarer at undervisningsopplegget med Russland-Ukraina-konflikten var det de følte ga best historielæring. Forskningsobjektene i A-klassen hadde Russland-Ukraina-konflikten på papirform. Av de seks forskningsobjektene svarer tre av dem at det er på grunn av metoden papir, og tre svarer at det er på grunn av type konflikt. I A-klassen var det to forskningsobjekter som følte Israel-Palestina-konflikten ga best historielæring, der et forskningsobjekt svarer det er på grunn av metoden skjerm, og det andre forskningsobjektet svarer det var type konflikt. I B-klassen er det også seks forskningsobjekter som følte Russland-Ukraina-konflikten ga best historielæring, denne klassen hadde dette undervisningsopplegget på skjerm. Her nevner fire forskningsobjekter at det var på grunn av type konflikt, og to nevner det er metoden skjerm. I denne klassen var det tre forskningsobjekter som følte Israel-Palestina-konflikten ga best historielæring. Et forskningsobjekt svarer det var på grunn av type konflikt, og to forskningsobjekter svarer det var fordi den var på metoden papir. Det vil si at halvparten av forskningsobjektene i begge klassene mente det var innholdet som var avgjørende for hvilket undervisningsopplegg de følte ga best historielæring, og halvparten som mente det var metoden som var avgjørende for hva de følte ga dem best historielæring.¹⁰ Denne case-studien undersøker både ungdomsskoleelevers historiebevissthet knyttet til dagens konflikter, og i hvilken grad utvikling av slik historiebevissthet kan knyttes til bruk av digitale læringsressurser. Funnene fra dette intervju spørsmålet gir resultater der både historieinnholdet og metodene er avgjørende i et klasserom som påvirker elevenes historielæring. Det betyr at foreløpige funn

---

¹⁰ Forskningsobjektene svar på intervju spørsmålet er presentert i empirikapittelet.

støtter tidligere forskning (Støle et al, 2020; Kong et al., 2018; Fjørtoft, 2019, s. 49, figur 3.21) der det er blitt funnet ut at de fleste som deltok ikke hadde noen fordeler med skjerm eller papir (Støle et al., 2020).

I intervju spørsmålet «Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best?» vil jeg undersøke om det er en sammensvaring med intervju spørsmålet ovenfor hvor fokusgruppen skulle svare på hvilket undervisningsopplegg de følte ga best historielæring. Siden dette intervju spørsmålet er nokså likt det forrige, og på grunn av at disse to intervju spørsmålene skal sammenlignes, så har jeg utført samme organiseringen av forskningsobjektene svar for å finne ut om det er metodene eller innholdet som er avgjørende for hva forskningsobjektene likte best. I A-klassen er det seks forskningsobjekter som likte Russland-Ukraina-konflikten best. Fire av forskningsobjektene svarer det var på grunn av metoden papir, og to andre svarer det var type konflikt. I Israel-Palestina-konflikten var det tre forskningsobjekter i A-klassen som likte dette opplegget best, hvor to forskningsobjekter svarer det er på grunn av metoden skjerm, og en på grunn av type konflikt. I B-klassen var det fem forskningsobjekter som likte best Russland-Ukraina-konflikten. Fire av dem svarer det er på grunn av metoden skjerm, mens et forskningsobjekt svarer det er på grunn av type konflikt. Fire forskningsobjekter i B-klassen likte best Israel-Palestina-konflikten, hvor to forskningsobjekter svarte det var på grunn av metoden papir, og to forskningsobjekter på grunn av type konflikt. Oppsummert er det seks forskningsobjekter i begge klassene som likte undervisningsopplegget på grunn av metodevalget, mens det var tre forskningsobjekter i begge klassene som likte det best på grunn av innholdet.¹¹

Funnene i spørsmålene «Hvilket undervisningsopplegg følte du ga best historielæring?» og «Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best?», viser at flertallet av forskningsobjektene i begge klassene mener valg av metode er mest avgjørende for om de liker undervisningsopplegget, men når forskningsobjektene svarer på hva de følte ga best historielæring, er det mer lik fordeling mellom valg av metode og valg av innhold. Ut ifra disse funnene, er det en liten overvekt av forskningsobjekter som forteller at valg av metode i historieundervisning om historieforståelse, er viktig for denne utvalgte fokusgruppen. Dette er en enkelstudie med et begrenset omfang forskningsobjekter, men vil være et viktig bidrag i

---

¹¹ Forskningsobjektene svar på intervju spørsmålet er presentert i empirikapitlet.

videre forskning på feltet innen historiedidaktikk for å undersøke hvor mye metodene skjerm og papir påvirker ungdomsskoleelevers utvikling av historiebevissthet.

I dette delkapittelet har jeg analysert og drøftet fire intervju spørsmål som knytter historiebevissthet til metodene skjerm og papir. Jeg har undersøkt om forskningsobjektene selv mener de lærte best på skjerm eller papir og hvilken av de metodene de foretrekker å jobbe på. Oppsummert av funnene kan jeg se at flertallet av forskningsobjektene i A-klassen foretrekker og lærer best ved å jobbe med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på papir. I B-klassen foretrekker og lærer forskningsobjektene best ved å jobbe med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm. Det som forskningsobjektene legger mest vekt på når de jobber med en historiefaglig læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b), er metodene skjerm og papir. Det er flere forskningsobjekter som vektlegger det, enn hvilken type konflikt det er, altså om den ene konflikten var lettere å lære om, var mer interessant eller ga mest læring. Oppsummert kan jeg konkludere med at man som lærer i historieundervisningen bør variere mellom metodene skjerm og papir, da funnene i denne case-studien viser at omtrent halvparten av fokusgruppen foretrekker og lærer best på skjerm og papir, som påvist i tidligere studier (Støle et al, 2020; Kong et al., 2018; Fjørtoft, 2019, s. 49, figur 3.21). Det vil si at valg av metode i historieundervisningen er viktig for å treffe alle elever i historieundervisningen, da elever vil kunne oppnå best utbytte med utvikling av historiebevissthet ved å jobbe med historiefaglige læringsressurser på både skjerm og papir. Når skjerm spiller en så sentral rolle i utvikling av historiebevissthet, er det derfor viktig å undersøke hvilke konsekvenser som kan forekomme ved bruk av historiefaglige digitale læringsressurser. Jeg henviser til tidligere forskning (Mathisen, 2022; Jansen, 2022; Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022; Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014; Biltvedt & Bergheim, 2018; Forsmo, 2019; Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023; Gilje, 2017) nevnt i oppgaven, hvor skjerm er blitt knyttet til utfordringer med distraksjon, konsentrasjon og helse hos elever i skolen. Slike konsekvenser vil kunne påvirke historieundervisningen og elevenes historielæring. Jeg har derfor intervjuet fokusgruppen med spørsmål knyttet til disse faktorene for å undersøke hvor stor påvirkning slike konsekvenser har for den utvalgte fokusgruppen i denne case-studien, og vil være et eksternt tillegg i denne enkelstudien. Disse intervju spørsmålene blir analysert og drøftet i delkapittelet nedenfor.

5.3 Spørsmål om distraksjon, konsentrasjon, hodepine og tretthet knyttet til historiefaglige digitale læringsressurser i historieundervisningen

I forbindelse med intervju spørsmålene som kobler historiebevissthet til metodene skjerm og papir, viser funnene at metodevalg er viktig i historielæringen hos fokusgruppen brukt i denne enkelstudien. Samtidig viser tidligere forskning (Mathisen, 2022; Jansen, 2022; Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022; Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014; Biltvedt & Bergheim, 2018; Forsmo, 2019; Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023; Gilje, 2017) konsekvenser ved bruk av skjerm i undervisningen. Jeg skal derfor i dette delkapittelet undersøke hvorvidt samme konsekvenser forekommer for fokusgruppen. Funnene vil kunne fortelle hva man må tenke på ved bruk av skjerm og historiefaglige digitale læringsressurser i historieundervisningen, og kan brukes for å veie opp fordeler og ulemper som historiefaglige digitale læringsressurser medfører for historieundervisningen.

Hensikten med dette eksterne tillegget er å undersøke om de negative konsekvensene nevnt i tidligere forskning (Mathisen, 2022; Jansen, 2022; Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022; Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014; Biltvedt & Bergheim, 2018; Forsmo, 2019; Grevstad, 2023; Thalberg, 2023; Brenna, 2023; Jelstad, 2023; Strømme et al., 2023; Tveit, 2023; Fjellanger, 2023; Gilje, 2017), er gjeldene for den utvalgte fokusgruppen i denne case-studien. Formålet er å undersøke i hvilken grad slike negative konsekvenser forekommer på et begrenset utvalg forskningsobjekter, da resultatene kan være nyttige for å gi informasjon og være et bidrag til videre forskning hvor man kan kartlegge forekomsten i et større utvalg, og undersøke i hvilken grad slike negative konsekvenser påvirker historielæringen. Jeg mener et slikt eksternt tillegg av undersøkelse er viktig fordi det omhandler ungdomsskoleelevers helse knyttet til tilegning av kompetansemål i samfunnsfag (Utdanningsdirektoratet, 2019), og dermed i historie. Dette eksterne tillegget bidrar til resten av oppgavens konklusjoner ved å utfylle informasjonsinnhenting ved bruk av skjerm og digitale læringsressurser knyttet til historiebevissthet. Denne case-studien undersøker i hvilken grad digitale læringsressurser påvirker ungdomsskoleelevers utvikling av historiebevissthet. Ved å undersøke flere sider ved

digitale læringsressurser, vil konklusjonen bli mer utfyllende og solid, da jeg har undersøkt flere sider ved bruk av historiefaglige digitale læringsressurser. Resultatene i dette eksterne tillegget vil belyse hvilke konsekvenser digitale læringsressurser har for historieundervisningen. Viser funnene et sterkt flertall av forskningsobjekter som opplever negative konsekvenser ved skjerm og historiefaglige digitale læringsressurser, bør man vurdere hvor stor plass digitale læringsressurser bør ha i en historieundervisning. I tillegg vil funnene være gjeldene for andre fag i skolen. I dette delkapittelet analysere og drøfter jeg to intervju spørsmål fra intervjuguiden som kobler digitale læringsressurser i historieundervisningen og fokusgruppens konsentrasjon og helse sammen. I neste delkapittel vil jeg oppsummere funnene i analyse- og drøftingskapittelet, før jeg avslutter med et kapittel som omhandler oppgavens konklusjon og forslag til videre forskning.

I teorikapittelet viste en rapport fra Sintef (Fjørtoft, 2019) at distraksjonen med skjerm hadde gått ned de siste årene frem til 2019, men i to studier (Mathisen, 2022; Jansen, 2022) utført etter 2019, viste funn der elever opplever å bli lett distraheret av å bruke skjerm i samfunnsfagundervisningen. Disse studiene (Mathisen, 2022; Jansen, 2022) er relevante for historieundervisningen, da historie inngår i samfunnsfag på ungdomsskolen (Knutson, 2023, s. 14). Studiene (Mathisen, 2022; Jansen, 2022) er også relevante for denne case-studien da jeg har utført to historiefaglige undervisningsopplegg koblet til temaet krig og konflikt som fokusgruppen skulle lære om i samfunnsfagundervisningen. I tillegg viser andre studier (Krumsvik et al., 2011; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik, 2014; Gilje, 2017; Kunnskapsdepartementet, 2017; Skagen, 2014; Ulfsby, 2022) der skjerm forstyrrer undervisningen hvor elever blir distraheret på grunn av tilgang til utenomfaglige aktiviteter. I en SMIL-studie (Krumsvik et al., 2013) viser *".. at de fleste elever lar seg distrahere."* (Krumsvik, 2014, s. 12), og i Rogalandsstudien (Krumsvik et al., 2011) viser funn der *"Om lag 40% av elevane rapporterte at dei heile tida eller ofte brukte PC til utanomfagleg bruk i undervisningstimane. Over 50% av lærarane rapporterte at dei i stor grad eller i svært stor grad opplevde at elevane brukte PC til utanomfagleg aktivitetar i undervisningstimane."* (Krumsvik et al., 2011, s. 13). *"Om lag 41% av elevane uttrykker at det stemmer eller stemmer nesten at deira eigen bruk av PC til utanomfaglege aktivitetar forstyrrar eiga læring. 59% av lærarane svara at det stemmer eller stemmer nesten at elevar sin utanomfaglege bruk går utover eiga læring."* (Krumsvik et al., 2011, s. 14). I Rogalandsstudien svarer både elever og lærere at skjerm forstyrrer den faglige undervisningen, og går ut over læringen. Dette er

gjeldene for historieundervisningen og elevenes utvikling av historiebevissthet der historiefaglige digitale læringsressurser vil føre til distraksjoner og vil kunne gå utover måloppnåelsen i læreplanen (Utdanningsdirektoratet, 2019) om elevene ikke jobber med historiefaget. *"For en del medfører digitale distraksjoner at skolearbeidet blir skadelidende, ettersom hyppig digital utenomfaglig aktivitet ikke er noe god medisin for læring."* (Krumsvik, 2014, s. 12), og der *"... elevene er ikke kognitivt til stede."* (Gilje, 2017, s. 105). Det er derfor relevant å undersøke digitale læringsressursers påvirkning i historieundervisningen for å kartlegge hvilke konsekvenser skjerm kan føre til hos ungdomsskoleelever, der metoden kan påvirke historielæringen og utbyttet av historiefaglig kompetanse. Dette eksterne tillegget er av verdi for å kunne undersøke dypere på hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte. Elever blir sett på som at de allerede har en historiebevissthet (Knutsen, 2023, s. 20), og der skolen er et viktig sted for å utvikle historiebevissthet (Jensen, 2003, s. 88; Kjellefold, 2011, s. 19). Historiefaglige digitale læringsressurser kan muligens være en ulempe om det medfører stor distraksjon da kvaliteten på historielæringen blir påvirket. Det er ingen tydelige funn i denne case-studien som viser forskjell på utvikling av historiebevissthet ved bruk av digitale og analoge læringsressurser. Det som kan være en påvirkningsfaktor her, er om forskningsobjektene som brukte digital læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) ville ha oppnådd en større grad av historiebevissthet om de ikke fikk negative konsekvenser som distraksjon, konsentrasjonsforstyrrelser, hodepine og trette øyner. Jeg skal følgende presentere intervju spørsmålet som undersøker fokusgruppens distraksjon knytte til digital lærebok¹², og videre blir intervju spørsmålet knyttet til konsentrasjon, hodepine og trette øyner presenter.

I intervjuene ble fokusgruppen spurt om de ble lett distraherert når de bruker digital lærebok i historieundervisningen. Det kom varierende svar fra begge klassene, men flertallet av forskningsobjektene opplever å bli distraherert i historietimene ved å bruke digital læringsressurs, da «Annet svar» ofte omhandler svar som "av og til".¹³

	Ja	Nei	Annet svar
Blir du lett distraherert når du bruker digital	6 elever	2 elever	2 elever

¹² Forskningsobjektene har brukt digital lærebok gjennom hele ungdomstrinnet, og er godt kjent med skjermbruk og digitale læringsressurser i historieundervisningen i samfunnsfag.

¹³ Forskningsobjektene svar på intervju spørsmålet er presentert i empirikapittelet.

lærebok i historietimene? A-klassen			
Blir du lett distraherert når du bruker digital lærebok i historietimene? B-klassen	4 elever	2 elever	4 elever

Det er mye som taler imot skjermbruk i historieundervisningen (Kunnskapsdepartementet, 2017; Sandberg, 2016, s. 54; Skagen, 2014, s. 3; Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 53; Krumsvik, 2014, s. 11-38; Krumsvik et al., 2013; Krumsvik et al., 2011, s. 14; Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 53; Forsmo, 2019, s. 18; Ulfsby, 2022, s. 3; Gilje, 2017, s. 105), og selv om et flertall av forskningsobjektene svarer at de blir lett distraherert i historieundervisningen ved bruk av digital læringsressurs, så viser funnene fra case-studien at digitale læringsressurser (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) ikke er avgjørende på forskningsobjektene utvikling av historiebevissthet. Forskningsobjektene i B-klassen som foretrekker skjerm, oppnådde samme grad av historiebevissthet som forskningsobjektene i A-klassen som foretrekker papir. Det er ingen forskningsobjekter som skiller seg ut med grad av historiebevissthet knyttet til metodene, det blir bekreftet i intervju spørsmålene knyttet til generell historieforståelse og historieforståelse knyttet direkte til de to historiefaglige undervisningsoppleggene. Videre viser det seg at digital lesing endrer hvordan man leser *"Det har konsekvenser for mange kognitive og mentale egenskaper, slik som konsentrasjon, innlevelse og forestillingsevne."* (Mangen, 2008, s. 15). I tillegg viser forskning at personer som leser på skjerm, utvikler dårligere lesevaner og mister konsentrasjonen ved dybdelesing. Dette fører til at man tilegner seg mindre effektive læringsvaner (Ackerman & Lauterman, 2012, s. 1817) *"Å skape en sammenheng i en tekst, uavhengig av medium, krever konsentrasjon"* (Ulfsby, 2022, s. 25). Ved bruk av historiefaglige digitale læringsressurser som skal bidra til økt kompetanse hos elever i historieundervisningen, vil undersøkelser som gir informasjon om eventuelle konsekvenser være viktige å ta med seg inn i undervisningen for å kunne gi elevene den beste forutsetningen for å tilegne seg historiekunnskaper og ferdigheter (Utdanningsdirektoratet, 2019), og det er derfor viktig å vurdere de fysiske konsekvensene av skjermbruk og digitale læringsressurser.

Begrunnelsen er at økt bruk av skjerm fører med seg andre utfordringer enn distraksjoner. I en artikkel på NRK forteller en øyelege om flere barn og unge som oppsøker øyelege og at grunnen er økt skjermtid (Thalberg, 2023). I studien til Biltvedt og Bergheim (Biltvedt & Bergheim, 2018) forteller lærere at det var elever som ga beskjed om hodeverk og tretthet når de leste på skjerm (Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 53), samt at elever ble trette i øynene når de var mye på skjerm (Biltvedt & Bergheim, 2018, s. 61). I en undersøkelse (Kulbrandstad, 2000) utført på 24 niendeklassinger, ble det oppsummert ulike faktorer som førte til ulemper ved å lese på skjerm. Her blir det nevnt blant annet *"får vondt i øynene ... "*, *"hvis du leser mye, får du fortere vondt i hodet"*, *"leser ikke så konsentrert på skjerm, for øynene mine hopper litt"*, *"Flere peker på at de som skjermlesere lettere for vondt i hodet eller øynene, og at de ikke leser så konsentrert."* (Kulbrandstad, 2000, s. 78-79). Jeg ville finne ut om dette var gjeldene for fokusgruppen i min case-studie. Jeg stilte dem derfor spørsmål i intervjuet hvor jeg spurte om de opplevde forskjell på konsentrasjonen, tretthet i øyner eller hodet når de brukte mye skjerm i historieundervisningen.¹⁴ Ved å inkludere disse spørsmålene i denne historiedidaktiske oppgaven, vil jeg kunne undersøke om metoden skjerm og digitale læringsressurser skaper negative elementer når fokusgruppen skal utvikle historiebevissthet. Disse funnene vil bidra til å svare på hypotesen i denne case-studien, der digitale læringsressurser påvirker utbytte av historieforståelse på en negativ måte. Målet var å avdekke digitale læringsressursers negative påvirkning i form av å gi et dårligere utbytte av historieforståelse hos fokusgruppen, der faktorer som distraksjon, konsentrasjonsforstyrrelser, hodepine og trette øyner ville påvirke læringsutbyttet. Funnen i denne enkelstudien har vist at bruk av digitale læringsressurser (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) ikke har påvirket grad av historiebevissthet, da begge klassene har nokså lik fordeling i tabellene presentert i empirikapittelet og tidligere i analyse- og drøftingskapittelet. Det dette eksterne tillegget bidrar med, er å gi en oversikt over hvordan digitale læringsressurser påvirker forskningsobjektens helse i historieundervisningen, da resultatet er et bidrag å ta med seg i videre forskning på feltet, og i læreryrket. Empirien på intervju spørsmålet som omhandler forskningsobjektens helse blir presentert i tabellen nedenfor.

	Ja	Nei	Annet svar
--	----	-----	------------

¹⁴ Fokusgruppen har hatt digital lærebok gjennom hele ungdomstrinnet, og har dermed god kjennskap til skjermbruk og digitale læringsressurser.

Opplevde du forskjell på konsentrasjonen, tretthet i øyner eller hodet eller lignende med mye skjermbruk i historieundervisningen? A-klassen	8 elever	1 elev	1 elev
Opplevde du forskjell på konsentrasjonen, tretthet i øyner eller hodet eller lignende med mye skjermbruk i historieundervisningen? B-klassen	5 elever	4 elever	1 elev

Det er et tydelig flertall av forskningsobjektene i A-klassen som opplever redusert helse ved mye bruk av skjerm. I B-klassen er det også et flertall av forskningsobjektene som opplever ulemper med skjermbruk, men med en differanse på to forskningsobjekter. Et så stort flertall av fokusgruppen forteller at det er klare ulemper ved bruk av skjerm og digitale læringsressurser i historieundervisningen.¹⁵ Disse ulempene er knyttet til forskningsobjektene helse, der ulike helseplager går på bekostning av historielæring. Selv med et begrenset omfang forskningsobjekter som er brukt i denne enkelstudien, forteller funnene at dette området bør bli forsket videre på med et større omfang forskningsobjekter. I skolen og undervisningen vil det være en avgjørende faktor på hvor mye skjermbruk og digitale læringsressurser ungdomsskoleelever bruker i løpet av en skoledag, og hvor ofte det blir brukt i historieundervisningen. Som en del av opplæringen skal ungdomsskoleelever lære seg digitale ferdigheter (Utdanningsdirektoratet, 2019), noe som krever bruk av skjerm og digitale læringsressurser. Her bør derfor hver enkelt lærer kartlegge bruken av skjerm og historiefaglige digitale læringsressurser for å lage en oversikt over bruken, og redegjøre for en balanse der ungdomsskoleelevers helse blir tatt med i betraktning ved planlegging av historieundervisning. Som funnene i denne case-studien viser, er det ingen tydelige funn som

---

¹⁵ Forskningsobjektene svar på intervju spørsmålet er presentert i empirikapittelet, og viser forskningsobjektene opplevelser av skjermbruk i historieundervisningen.

tilsier at den ene metoden av læringsressurs er bedre enn den andre. Forskningsobjektene foretrekker ulike metoder, og oppnår best utbytte med sin foretrukne metode. Funnene gir en konklusjon hvor man oppnår godt utbytte av utvikling av historiebevissthet ved å balansere og bruke både digitale og analoge læringsressurser. All empiri og analyse tatt i betraktning, kan jeg konkludere med at det foreligger en risiko for at bruk av digitale læringsressurser går utover historielæringen hvor forskningsobjektene opplever økt distraksjon, konsentrasjonsforstyrrelser, hodepine og trettede øyner. Funnene i case-studien viser liten forskjell i læring og tilegning av historiebevissthet ved bruk av skjerm og papir, men tallene viser at økt skjermbruk står i fare for å gjøre dette vanskeligere. Avslutningsvis skal jeg i delkapittelet under oppsummere funnene i analyse- og drøftingskapittelet, hvor jeg videre i et eget kapittel omtaler oppgavens konklusjon og forslag til videre forskning.

5.4 Oppsummering

Ut fra funnene på intervju spørsmålene som knyttes direkte til historiebevissthet, har flertallet av fokusgruppen utviklet en grad av historiebevissthet der de forstår at fortiden spiller inn på samtiden. Fokusgruppen har også en god middels grad av forståelse der avgjørelser tatt i nåtiden påvirker fremtiden. Intervju spørsmålene som knytter historiebevissthet direkte til dagens konflikter, viser et flertall av fokusgruppen som innehar en middels forståelse på hvorfor det er konflikt mellom Russland-Ukraina og Israel-Palestina. Forskningsobjektene har fått med seg noen elementer fra læringsressursene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b), men ikke alle elementene som inngikk i kriteriene for å oppnå god forståelse. Intervju spørsmålene som knytter utvikling av historiebevissthet til metodene skjerm og papir, viser at metodene er mer avgjørende enn innholdet når fokusgruppen skal oppnå læring av historie og utvikle historiebevissthet. Det er en liten forskjell på klassene, hvor flertallet av forskningsobjektene i A-klassen foretrekker metoden papir og flertallet av forskningsobjektene i B-klassen foretrekker metoden skjerm. Det viser ingen tydelig funn der digital eller analog læringsressurs er det beste alternativet. Det er jevnt fordelt når det gjelder hvilken metode læringsressursen er på angående hvilken metode som gir best læring, hvilken fokusgruppe følte ga best læring, og hvilken metode fokusgruppen likte best. Dette indikerer at klasser har behov for forskjellige metoder, da elever har ulike forutsetninger og preferanser for læring. Det eksterne tillegget som undersøker hvilke konsekvenser digitale læringsressurser har på fokusgruppen i historieundervisningen, viser funnene i denne enkelstudien et flertall i begge

klassene der forskningsobjektene opplever å bli lett distraheret, miste konsentrasjon, bli trett i øyne og hodeverk når de bruker mye skjerm og digitale læringsressurser i historieundervisningen. Funnene fra denne case-studien viser at fokusgruppen som jeg har brukt opplever negative forstyrrelser ved bruk av metoden skjerm i historieundervisningen og når fokusgruppen skal utvikle historiebevissthet, men flere av forskningsobjektene forteller i intervjuene at de jobber og lærer historiekunnskaper bedre ved bruk av skjerm, noe som vil si at forskningsobjektene utvikler historiebevissthet med bruk av skjerm selv om forskningsobjektene opplever negative faktorer med metoden.

Resultatene av analysen viser at hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbyttet av historieforståelse på en negativ måte, ikke kan bekreftes i denne enkelstudien med et begrenset omfang forskningsobjekter. Funnene fra min case-studie viser at flertallet av fokusgruppen som jeg har brukt opplever negative forstyrrelser ved bruk av metoden skjerm i historieundervisningen og når de skal utvikle historiebevissthet, men at det ikke går utover tilegningen av historiekunnskaper og ferdigheter. I hvilken grad slike konsekvenser kan påvirke kompetanseoppnåelsen, er ikke undersøkt i denne case-studien, men kan være et forslag til videre forskning for å undersøke nærmere på en hypotese der helserelevante konsekvenser ved bruk av skjerm og digitale læringsressurser i historieundervisningen, kan hindre eller påvirke grad av kompetanseoppnåelse.

6 Konklusjon

Case-studiens problemstilling er «Hvor sterk er ungdomsskoleelevers historiebevissthet knyttet til bakgrunnen for dagens konflikter, og i hvilken grad kan utvikling av slik historiebevissthet knyttes til bruk av digitale læringsressurser?». Jeg startet med å kartlegge hvilken grad av historieforståelse fokusgruppen hadde, hvor jeg stilte intervju spørsmålene «Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden?» og «Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir?», der jeg brukte teori fra blant annet Bøe og Knutsen, og definisjoner av historiebevissthet fra blant annet Jeismann og Stugu for å analysere intervju svarene og kategorisere forskningsobjektene i tabeller som viser tre ulike forståelse-kategorier. Funnene viser et flertall av fokusgruppen som har en historieforståelse der det kreves kunnskaper om

fortiden for å forstå nåtiden, og refleksjoner rundt nåtidens avgjørelser som kan påvirke fremtiden. Videre analyserte jeg fire intervju spørsmål for å kartlegge hvilken grad av historiebevissthet fokusgruppen har knyttet til Russland-Ukraina-konflikten og Israel-Palestina-konflikten. Funnene viser en grad av historiebevissthet der et flertall av fokusgruppen har en middels grad av historiebevissthet knyttet til dagens to konflikter. Denne undersøkelsen viser at den utvalgte fokusgruppen har historieforståelse knyttet til dagens konflikter, uavhengig om den historiefaglige læringsressursen (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) er digital eller analog.

Videre analyserte jeg fire intervju spørsmål for å undersøke hvordan digitale læringsressurser påvirker utviklingen av historiebevissthet knyttet til dagens konflikter. Analyseringen fra empirien viser at fokusgruppen i denne case-studien oppnår utvikling av historiebevissthet uavhengig metodene skjerm og papir. Resultatene viser at forskningsobjektene har delte meninger på hva de foretrekker av skjerm og papir i historieundervisningen. Flertallet av forskningsobjektene i A-klassen foretrekker papir, og flertallet av forskningsobjektene i B-klassen foretrekker skjerm, men det er ingen tydelig overvekt av den ene metoden ved å se på fokusgruppen som helhet. I denne case-studien har jeg tre forskningsspørsmål som jeg ville finne svar på, spørsmålene er «Hva gir best læringsutbytte av skjerm og papir når fokusgruppen skal utvikle historiebevissthet?», «Hva synes fokusgruppen gir det beste læringsutbyttet når de skal utvikle historiebevissthet ved bruk av en historiefaglig læringsressurs på skjerm og papir?» og «Hvor mye har skjermbruk å si for utvikling av historiebevissthet? En hypotese der digitale læringsressurser påvirker utbytte av historieforståelse på en negativ måte.» Konklusjonene på forskningsspørsmålene i denne case-studien viser at forskningsobjektene er forskjellige og dermed er det forskjell på hvilken metode de foretrekker å bruke i historieundervisningen og hvilken metode de lærer best med. Begge metodene gir like bra læringsutbytte hos fokusgruppen i denne enkelstudien, og fokusgruppen er tilnærmet jevnt fordelt på hva de foretrekker av metodene i historieundervisningen for å oppnå historieforståelse. Konklusjonen er at skjermbruk og digitale læringsressurser bidrar til utvikling av historiebevissthet på lik linje som papir og analoge læringsressurser. Hypotesen der digitale læringsressurser påvirker utbytte av historieforståelse på en negativ måte er blitt motbevist i denne enkelstudien. Selv om det er påvist solide funn der et flertall av forskningsobjektene blir lett distraherede, mister konsentrasjonen, opplever tretthet i øyner og hodet med bruk av digitale læringsressurser, så oppnår forskningsobjektene kompetanse i historieforståelse.

Det er mye som taler imot skjermbruk i historieundervisningen, men ut ifra denne case-studien, så viser funnene at skjerm ikke er avgjørende på forskningsobjektene utvikling av historiebevissthet. Forskningsobjektene i B-klassen som foretrekker skjerm, oppnådde samme grad av historiebevissthet som forskningsobjektene i A-klassen som foretrekker papir. Det er ingen forskningsobjekter som skiller seg ut med grad av historiebevissthet knyttet til metodene, det viser seg i intervju spørsmålene knyttet til generell historieforståelse og historieforståelse knyttet direkte til de to historiefaglige undervisningsoppleggene.

Mine feltundersøkelser som ser på i hvilken grad det er noe forskjell på utvikling av historiebevissthet ved å jobbe med en historisk læringsressurs (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) på skjerm og papir, vil kunne gi en sammenligning til bruk av digital og analog lærebok. Begrunnelsen for det er når forskningsobjektene jobbet med den historiske læringsressursen på skjerm, tilsvarer det en historisk læringsressurs på digital lærebok, og når forskningsobjektene jobbet med den historiske læringsressursen på papir, tilsvarer det en historisk læringsressurs i analog lærebok. Derfor er denne oppgaven relevant for skolene, elevene og lærere. Dette belyser at ved å bruke skjerm i historieundervisningen vil elevene som lærer best ved skjerm, oppnå god ytelse ved bruk av digitale læringsressurser, men de vil også, i tillegg til de som foretrekker analoge læringsressurser, måtte forholde seg til de negative konsekvensene ved skjermbruk, som tallene i denne case-studien beviser forekommer hos et flertall av fokusgruppen.

Dette er en enkelstudie med et begrenset omfang forskningsobjekter. For å undersøke hvorvidt funnene i denne studien er gjeldene for flere, kan et forslag til videre forskning være å utføre samme, eller nokså likt, opplegg på et større omfang forskningsobjekter og ved flere skoler. En større studie som strekker seg over lengre tid, vil også gi en dypere informasjon angående digitale læringsressursers påvirkning i historieundervisningen. Et forslag til videre forskning er å la to klasser på samme trinn jobbe over en lengre periode med digital og analog læringsressurs, for å se på hvilken grad av historiebevissthet forskningsobjektene tilegner seg fra de ulike læringsressursenes metode, for å avdekke eventuelle forskjeller.

Funnene fra min case-studie viser at fokusgruppen som jeg har brukt opplever negative forstyrrelser ved bruk av metoden skjerm i historieundervisningen og når de skal utvikle historiebevissthet, men at det ikke går utover tilegningen av historiekunnskaper og

ferdigheter. I hvilken grad slike konsekvenser kan påvirke kompetanseoppnåelsen, er ikke undersøkt i denne case-studien, men kan være et forslag til videre forskning for å undersøke nærmere på en hypotese der helserelevante konsekvenser ved bruk av skjerm og digitale læringsressurser i historieundervisningen, kan hindre eller påvirke grad av kompetanseoppnåelse.

7 Litteraturliste

Ackerman, R. & Lauterman, T. (2012). Taking reading comprehension exams on screen or on paper? A metacognitive analysis of learning texts under time pressure. *Computers in Human Behavior*, 28(5), 1816-1828.

<https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.04.023>

Adriansen, T. M. (2020). *Samfunnsfaget i ungdomsskolen: fortsatt ett fag med tre disipliner?: Fagfornyelsen og utformingen av den nye læreplanen for samfunnsfaget i ungdomsskolen.*

[Masteroppgave, UiT Norges arktiske universitet]. UiT Munin.

<https://munin.uit.no/handle/10037/18781>

Angvik, M. (1999). Er nordiske 15-åringer interessert i historie? I M. Angvik & V. O. Nielsen (Red.), *Ungdom og historie i Norden*. Fagbokforlaget.

Angvik, M. & Borries, B. V. (1997). *Youth and History. A comparative European Survey on Historical Consciousness and Political Attitudes among Adolescents*. Volum A og B. Kørber-Stiftung Hamburg.

Biltvedt, R. & Bergheim, E. (2018). *Digitale lærebøker: Hvorfor og hvordan bruker lærere digitale lærebøker i undervisningen?* [Masteroppgave, OsloMet - storbyuniversitetet].

OsloMet Oda.

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/10642/8752>

Blikstad-Balas, M. (2014). Lærebokas hegemoni – et avsluttet kapittel? I R. Hvistendahl & A. Roe (Red.), *Alle tiders norskdidaktiker: Festskrift til Frøydis Hertzberg på 70-årsdagen*. (s. 325-347). Novus forlag.

Brenna, T. (2023, 7. juni). Vi må snu alle steiner. *NRK*.
<https://www.nrk.no/ytring/vi-ma-snu-alle-steiner-1.16435179>

Bøe, J. B. (1996). *Historie som identitet: To studier i historiebevissthet*. Høgskolen i Stavanger.

Bøe, J. B. & Knutsen, K. (2013). *Innføring i historiebruk*. Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Delgado, P., Vargas, C., Ackerman, R. & Salmerón, L. (2018). Don't throw away your printed books: A meta-analysis on the effects of reading media on reading comprehension. *Educational Research Review*, 25, 23-38.
<https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.09.003>

Fjellanger, R. (2023, 10. august). Støre med krav til norske elever: Må bli bedre i lesing. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/kEGXdB/stoere-med-krav-til-norske-elever-maa-bli-betere-i-lesing>

Fjørtoft, S. O., Thun, S. & Buvik, M. P. (2019). *Monitor 2019: En deskriptiv kartlegging av digital tilstand i norske skoler og barnehager*. (2019:00877). SINTEF Digital.
https://www.udir.no/contentassets/92b2822fa64e4759b4372d67bcc8bc61/monitor-2019-sluttrapport_sintef.pdf

Forsmo, K. (2019). *Styrker og svakheter med en lærebokfri opplæring i samfunnsfag: En studie om læreres tanker, meninger og erfaringer med å drive undervisning uten en bestemt lærebok*. [Bacheloroppgave, NTNU]. NTNU Open.
<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/2610256>

Gilje, Ø. (2017). *Læremidler og arbeidsformer i den digitale skolen*. Fagbokforlaget.

Grevstad, T. E. E. (2023). *Skjerm i skolen*. [Masteroppgave, OsloMet - storbyuniversitetet]. OsloMet Oda.

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3121147>

Grønmo, S. (2023, 16. januar). Kvalitativ metode. I *Store norske leksikon*.

https://snl.no/kvalitativ_metode

Hatlen, J. F. (2020, 3. februar). Historiedidaktikk. I *Store norske leksikon*.

<https://snl.no/historiedidaktikk>

Holm-Hansen, J. (2024, 6. april). Ukraina-konflikten (2014-). I *Store norske leksikon*.

[https://snl.no/Ukraina-konflikten_\(2014-\)](https://snl.no/Ukraina-konflikten_(2014-))

Imsen, G. (2017). *Lærerens verden: Innføring i generell didaktikk* (5. utg.).

Universitetsforlaget.

Iversen, J. (2024, 05. mars)a. *Palestina*. FN-sambandet. <https://fn.no/konflikter/palestina>

Iversen, J. (2024, 26. februar)b. *Ukraina*. FN-sambandet. <https://fn.no/konflikter/ukraina>

Ivic, I. (2019). Printed and Digital Media: Printed and Digital Textbooks. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 9(3).

<https://doi.org/10.26529/cepsj.694>

Jansen, A. (2013). *Narrative kraftfelt: Psykologisk utvikling hos barn og unge i et narrativt perspektiv*. Universitetsforlaget.

Jansen, F. (2022). *Hvilke digitale verktøy brukes i samfunnsfag og hvordan blir det iverksatt i klasserom. Observasjon av digitale verktøy som ble brukt i forskjellige klasser og lærers rolle i en digital skole*. [Masteroppgave, Universitetet i Sørøst-Norge]. USN Open Archive.

<https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/3049441>

Jelstad, J. (2023, 25. mai). Lærere om foreldreopprør mot skjermbruk: - De skaper en skrekkversjon – så langt fra sannheten som det kan komme. *Utdanningsnytt*.

<https://www.utdanningsnytt.no/digital-kompetanse-digital-undervisning-digitalisering/laerere-om-foreldreoppror-mot-skjermbruk-de-skaper-en-skrekkeverson-sa-langt-fra-sannheten-som-det-kan-komme/360780>

Jensen, B. E. (2003). *Historie- livsverden og fag*. Gyldendal.

Jirsa, K. (2023). *Mellom fortid og framtid: En kvalitativ studie av familiehistorier hos to generasjoner av bosniske flyktninger i Norge*. [Masteroppgave, OsloMet – storbyuniversitetet]. OsloMet Oda.

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3119573>

Kjellehold, G. (2011). *Historie og identitet i den flerkulturelle skolen: En undersøkelse av historiens betydning for ungdomsskoleelevers identitetsdanning*. [Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim]. NTNU Open.

<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/270266>

Knutsen, K. (2023). *Historiebevissthet og historiebruk i skolen: En praktisk veileder for lærere og lærerstudenter*. Cappelen Damm AS.

Kong, Y., Seo, Y. S. & Zhai, L. (2018). Comparison of reading performance on screen and on paper: A meta-analysis. *Computers & Education*, 123, 138-149.

<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.05.005>

Krumsvik, R. J. (2014). *Klasseledelse i den digitale skolen*. Cappelen Damm Akademisk.

Krumsvik, R. J., Egelanddal, K., Sarastuen, N. K., Jones, L. Ø., Eikeland, O. J. (2013). *Sammenhengen mellom IKT-bruk og læringsutbytte (SMIL) i videregående opplæring*. (Sluttrapport). Kommunesektorens organisasjon (KS) og Universitetet i Bergen.

Krumsvik, R. J., Ludvigsen, K., Urke, H. B. (2011). *Klasseleing og IKT i videregående opplæring*. (DLC-rapport nr. 1). Forskningsgruppa Digitale Læringsfelleskap og Universitetet i Bergen.

https://web.archive.org/web/20180412063644id_/http://folk.uib.no/pprrk/Forskningsrapport_klasseleing_og_IKT.pdf

Kulbrandstad, L. I. (2000). *Lesing på papir og skjerm*. (Rapport 12). Høgskolen i Hedmark.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Framtid, fornyelse og digitalisering. Digitaliseringsstrategi for grunnsopplæringen 2017-2021*.

https://www.regjeringen.no/contentassets/dc02a65c18a7464db394766247e5f5fc/kd_framtid_fornyelse_digitalisering_net.pdf

Kvande, L. & Naastad, N. (2020). *Hva skal vi med historie? Historiedidaktikk i teori og praksis* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Leraand, D. & Jensehaugen, J. (2023, 2. november). Midtøsten-konflikten. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/Midtøsten-konflikten>

Mangen, A. (2008). Hva er skjermttekster, og hva gjør de med måten vi leser på? I A. Mangen (Red.), *Lesing på skjerm* (s. 10-15). Lesesenteret. Universitetet i Stavanger.

Mangen, A. & Kristiansen, M. (2013). Tekstlesing på skjerm: Noen implikasjoner av et digitalt grensesnitt for lesing og forståelse. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 97(1), 52-62.

<https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/ISSN1504-2987-2013-01-06>

Mathisen, M. C. (2022). *Ja takk, begge deler! En kvalitativ studie av hvilke erfaringer samfunnsfaglærere har med bruken av digitale og analoge lærebøker*. [Masteroppgave, UiT Norges arktiske universitet]. UiT Munin.

<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/26083/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Nielsen, V. O. (1999). Ungdommens historiebevidsthed og tidsforståelse. I M. Angvik & V. O. Nielsen (Red.), *Ungdom og historie i Norden*. Fagbokforlaget.

Rasmusson, M. (2015). Reading Paper – Reading Screen – A Comparison of Reading Literacy in Two Different Modes. *Nordic Studies in Education*, 35(1), 3-19.

<https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/doi/full/10.18261/ISSN1891-5949-2015-01-02#sec-7>

Sandberg, K. (2016). Elever i den digitala dåtiden: Om digitaliserade primärkällor i historieundervisningen. I Larsson, A. (Red.), *Medier i historieundervisningen: Historiedidaktisk forskning i praktiken* (s. 44-62). Umeå: Institutionen för idé- och samhällsstudier.

<https://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A911647&dswid=-1445>

Skagen, K. (2014). Digitalisering som statlig avdidaktisering av klasserommet. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 98(06), 440-451.

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/10642/2335>

Skotnes, C. E. (2014). *Hva kan man når man kan historie?: En studie av 16-åringers forståelse av historiekunnskap og historiefaget i skolen*. [Masteroppgave, NTNU Trondheim]. NTNU Open.

https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2437508/MSAMF_Christian%20Engen%20Skotnes.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Solberg, M. (2022, 5. desember). Læringsteori. I *Store norske leksikon*.

<https://snl.no/læringsteori>

Stai, S. (2021, 27. april). *Didaktisk planlegging: relasjonsmodellen*. Nasjonal Digital Læringsarena. <https://ndla.no/nb/subject:1:56ea35da-73d9-431f-a451-19f24f564f59/topic:1:7b85f47a-e6ee-4e10-93f0-6dcbb8fe88cc/topic:1:3654fac0-b4cf-4f27-8efe-35fa1d072b65/resource:8d4e4a7b-7a25-4167-baf0-80a539354a9d>

Strømme, S. H., Andersen, A. N., Nøkland, M. (2023, 30. august). Skeptisk til skjermbruk i skolen: Frykter at elevene ikke får rett kompetanse. *TV2*.

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/frykter-at-elevne-ikke-far-rett-kompetanse/15999800/>

Stugu, O. S. (2008). *Historie i bruk*. Samlaget.

Støle, H., Mangen, A. & Schwippert, K. (2020). Assessing children's reading comprehension on paper and screen: A mode-effect study. *Computers & Education*, 151.

<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103861>

Thalberg, S. (2023, 18. januar). Mye skjermtid gjør at flere barn oppsøker øyelege: - Skolen må bruke mindre skjerm. *NRK*.

<https://www.nrk.no/mr/oyelege-frode-gaustad-i-alesund-mener-skolen-bor-bruke-mindre-skjerm-fordi-flere-far-oyeplager-1.16256373>

Tveit, J. B. N. (2023, 6. September). Ansgar har ikkje hatt ein skuledag utan nettbrett – Frp i kommunen vil slutte heilt med det. *NRK*.

<https://www.nrk.no/mr/giske-har-hatt-nettbrett-i-skulen-i-snart-ti-ar.-skjermbruk-er-ein-heit-potet-i-kommunevalet-2023-1.16537437>

Ulfsby Sletner, P. T. (2022). *Lesing på papir eller PC-skjerm?: En studie av forholdet mellom lesemedium og leseforståelse på 8. trinn*. [Masteroppgave, Høgskolen i Østfold]. Høgskolen i Østfold.

<https://hiof.brage.unit.no/hiof-xmlui/handle/11250/3016312>

Utdanningsdirektoratet. (2019). *Samfunnsfag (SAF01-04) Fagrelevans og sentrale verdier*. Fastsett som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.

<https://www.udir.no/lk20/saf01-04/om-faget/fagets-relevans-og-verdier>

Utdanningsdirektoratet. (2019). *Samfunnsfag (SAF01-04) Kjerneelement*. Fastsett som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.

<https://www.udir.no/lk20/saf01-04/om-faget/kjerneelementer>

8 Vedlegg

8.1 Intervjuguiden

Spørsmål	Svar	Ekstra spørsmål
----------	------	-----------------

<p>Forstår du hvorfor hendelser som skjer i dag, har blitt påvirket av personer og hendelser som skjedde i fortiden? Eksempel/tanker/refleksjoner?</p>		
<p>Forstår du at avgjørelser som blir tatt i dag, kan ha stor påvirkning på hvordan fremtiden blir? Eksempel/tanker/refleksjoner?</p>		
<p>1. Forstår du hvorfor Russland gikk til krig mot Ukraina i februar 2022? 2. Forstår du hvorfor NATO støtter Ukraina?</p>		
<p>1. Forstår du hvorfor Hamas gikk til angrep på Israel i oktober 2023? 2. Forstår du hvorfor Israel svarer så sterkt tilbake mot Palestina?</p>		
<p>1. Hvilket undervisningsopplegg følte du ga best historielæring? 2. Hvorfor?</p>		
<p>1. Foretrekker du digital lærebok eller trykt lærebok for å best kunne forstå historien? 2. Hvorfor?</p>		
<p>1. Gjorde det heldigitale undervisningsopplegget det enklere eller vanskeligere å forstå hvorfor hendelser skjer? Utdyp.</p>		

<p>2. Hva med undervisningsopplegget som var på papirform? Utdyp.</p>		
<p>1. Forstod du budskapet fra det heldigitale undervisningsopplegget? Utdyp.</p> <p>2. Forstod du budskapet fra undervisningsopplegget på papirform? Utdyp.</p>		
<p>1. Følte du det digitale undervisningsopplegget ga mer distanse mellom deg som elev og de historiske hendelsene, enn det på papirform gjorde?</p> <p>2. Hvorfor/hvorfor ikke?</p>		
<p>1. Hva gjør at du lærer best i en undervisning om et historisk tema? Arbeidsmåter.</p> <p>2. Fører disse arbeidsmåtene også til at du får økt tilknytning til og bevissthet rundt historien?</p>		
<p>1. Foretrekker du å jobbe med en historisk tekst, slik som i undervisningsoppleggene, på skjerm eller papir?</p> <p>2. Hvorfor?</p>		
<p>1. Hva var bra med det heldigitale undervisningsopplegget?</p>		

<p>2. Hva var bra med undervisningsopplegget som var på papirform?</p>		
<p>1. Hva var mindre bra med det heldigitale undervisningsopplegget? 2. Hva var mindre bra med undervisningsopplegget som var på papirform?</p>		
<p>1. Hva er fordelene med digital lærebok i historieundervisningen? 2. Hva er ulempene med digital lærebok i historieundervisningen?</p>		
<p>1. Hva er fordelene med trykt lærebok i historieundervisningen? 2. Hva er ulempene med trykt lærebok i historieundervisningen?</p>		
<p>1. Savner du trykt lærebok når du skal lære om å forstå historien? 2. Hvorfor/Hvorfor ikke?</p>		
<p>1. Har digital lærebok gjort historieundervisningen tyngre eller enklere? Utdyp. 2. Gjelder dette læren om historiebevissthet også?</p>		
<p>1. Har digital lærebok i historieundervisningen gjort</p>		

<p>det bedre å huske det som blir gjennomgått i timen?</p> <p>2. Hvorfor/Hvorfor ikke?</p>		
<p>1. Blir den digitale læreboken mye brukt i historieundervisningen?</p> <p>2. Hva synes du om det?</p>		
<p>1. Synes du det blir for mye skjermbruk i historieundervisningen?</p> <p>2. Hvorfor/Hvorfor ikke?</p>		
<p>1. Blir du lett distraherert når du bruker digital lærebok i historietimene?</p> <p>2. Hvorfor/Hvorfor ikke?</p>		
<p>1. Opplevde du forskjell på konsentrasjonen, tretthet i øyner eller hode eller lignende med mye skjermbruk i historieundervisningen?</p> <p>2. Hvorfor/Hvorfor ikke?</p>		
<p>1. Hvilket av undervisningsoppleggene likte du best?</p> <p>2. Hvorfor?</p>		
Har du noe du vil legge til?		

8.2 Samtykkeskjema elever

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

I forbindelse med min masteroppgave på Universitetet i Stavanger ønsker jeg å gjennomføre undervisningsopplegg og intervju.

Formål

Jeg vil finne ut om det er noen forskjell på læring av historiebevissthet med og uten digital læringsressurs. For å finne ut av dette vil jeg gjennomføre to undervisningsopplegg og intervju for å få svar på dette.

Anonymitet

Du vil være anonym i både notatene som blir tatt i intervjuet og i masteroppgaven.

Intervjuet

I intervjuet vil du være alene med meg, Linda, og det vil ikke bli stilt noen spørsmål som vil kunne identifisere deg som person. Det vil bli stilt spørsmål om hva du mener om undervisningsoppleggene og hva du synes om digital læringsressurs. Intervjuet vil være kort, cirka 10-15 minutter.

Samtykkeerklæring

Jeg har fått informasjon om prosjektet, mulighet til å stille spørsmål, og samtykker til å delta i intervjuet

8.3 Samtykkeskjema foreldre

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

I forbindelse med min masteroppgave på Universitetet i Stavanger ønsker jeg å gjennomføre undervisningsopplegg og intervju.

Formål

Jeg vil finne ut om det er noen forskjell på læring av historiebevissthet med og uten digital læringsressurs. For å finne ut av dette vil jeg gjennomføre to undervisningsopplegg og intervju for å få svar på dette.

Anonymitet

Alle elevene vil være anonyme i både notatene som blir tatt i intervjuet og i masteroppgaven.

Intervjuet

I intervjuet vil eleven være alene med meg, Linda, og det vil ikke bli stilt noen spørsmål som vil kunne identifisere eleven som person. Det vil bli stilt spørsmål om hva eleven mener om undervisningsoppleggene og hva eleven synes om digital læringsressurs. Intervjuet vil være kort, cirka 10-15 minutter.

Samtykkeerklæring

Jeg (foreldre) har fått informasjon om prosjektet og samtykker til at barnet mitt kan delta i intervjuet

----- (signatur og dato)

8.4 Innleveringsoppgavene

I de to historiefaglige undervisningsoppleggene der forskningsobjektene brukte historiefaglige læringsressurser (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) til å svare på spørsmålene i innleveringsoppgavene, kan det forekomme direkte sitater/avskrifter fra læringsressursene (Iversen, 2024a; Iversen, 2024b) uten at det er blitt referert korrekt av forskningsobjektene. Skulle slike direkte sitater/avskrifter forekomme blant forskningsobjektene innleveringsoppgaver, velger jeg her å referere til kildene som kan ha blitt brukt til kopier og lim-inn-situasjoner utført av forskningsobjektene. Nettsidene og læringsressursene brukt i innleveringsoppgavene er <https://fn.no/konflikter/palestina> (Iversen, 2024a) og <https://fn.no/konflikter/ukraina> (Iversen, 2024b).

Innleveringsoppgaver 10A Russland-Ukraina-konflikten (papir)

Forskningsobjekt 1A

- Russlands handlingar på krim var delvis motivert av bekymringer for at krim kunne blitt brukt som NATO-base under det nye ukrainske regimet.
- Russland fekk beholde kontrollen over krim fordi dei hadde allerede lovlig ein militærbase på krim.

Forskningsobjekt 2A

1. konflikt mellom land områder, makt og sikkerheit, kvar spørsmål stilles til historie, identitet og folkerett.
2. det ble avholdt valg på krim om å slutte seg til Russland. Nesten alle som deltok, stemte ja.
3. ifølge Putin-ledesens propaganda skulle invasjonen be kjempe nazismen i Ukraina, og beskytte befolkninga i øst-Ukraina mot et folkemord
4. putin vil gjennoppreie stormaktene i Russland også kjent som Sovjetunionen. Dette inneberer å utfordre usa.
5. eg har fått ny med elev. Nato og eu har gitt kraftige sansaksjoner mot det russiske regiment

6. personleg ikkje så mykje, offentleg penger som må brukas på å bygge opp og ny president i russland??
7. viss Amerika hadde gjort slik dei har avtalt med Ukraina for nokre ti år sidan, du gjer våpena dokkar til oss så hjelper me deg viss du kjem i krig/konflikt. Viss Donald trump hadde vore president.

Konflikt, folk på forskjellige stadar, krig, konflikt, konflikt, krig, stemming, konflikt, nå.

Forskningsobjekt 3A

- Russland gjekk til angrep og annekterte Krim fordi Russland hadde lyst på landområdet deres.
- Russland fikk beholde Krim fordi det blei bekymringer for at Krim kunne bli brukt som NATO-base under det nye ukrainske regimet.
- Russland gjekk til angrep på grunn av det var mange etniske Russerne og mange av dem gjør uro i Ukraina, de mente også at de har ansvar for Russerne i Ukraina. Det er også knyttet til ulike syn på landets nasjonale identitet.
- Putin har lyst til å gjenreise Russland som en stormakt, mange tror ogsp at Putin har lyst å gjenopprette Sovjetunionen.

Forskningsobjekt 4A

Dei tok krim som eit svar for det dei meinte var ein ulovleg avsettelse av ein president i ukraina. Kanskje og litt fordi før 1954 så var krim med i russland, og fleirtalet på krim var etnisk russere og då ville russland ha krim tilbake.

Dei har beholdt krim fordi ukraina ikkje angreip tilbake og det var ein avstemning der flesteparten ville bli ein del av russland. Den er ikkje annerkjendt av resten av verden då. Det var mest sannsynleg ein reaksjon på utvidelsen av nato som har spreidd seg østover etter sovietunionens fall. Og eit ukrainsk medlemskap meiner russland at nato harr gått for langt. Han vil få kontroll over Ukraina og eit tap ville vært svært dårleg for Russlands respekt og verdighet.

Kanskje dyrere priser men elles ingenting.

Forskningsobjekt 5A

1. I 2014 tok Russland valget om å gå til angrep på Krim halvøya, fordi dei ville ha meir makt, sikkerhet og ikkje minst landområde.
2. Russiske armerte tropper gikk inn på KRIM halvøya og tok kontroll, dei hadde så eit val der nesten alle stemte ja. Valget ble ikkje anerkjent internasjonalt.
3. Ifølge Putin-ledelsen propaganda skulle invasjonen bekjempe nazismen i Ukraina og beskytte befolkningen i Øst-Ukraina mot eit folkemord.
4. Putin har lyst til å gjenreise Russland som ein stormakt, noko som inneberer å utfordre USA. Mange tror også at han har lyst å gjenopprette Sovjetunionen.
5. Eg har fått ny venn. Nato og EU land har gitt kraftige sanksjoner mot det russiske regimet.
6. Eg trur krigen vil påvirke den russiske nasjon dårleg fordi dei kjem ikkje til å få tillit. Eg tror også at andre land kjem til å være meir forsiktige med det russiske regimet.
7. Eg trur konflikten mellom Ukraina og Russland kunne vært forhindra. Store land som USA kunne for eksempel hjelpt meir, planlagt møter og dei hadde truleg informasjonen om at dette kom til å skje.

Forskningsobjekt 6A

1. Russland meinte at Krim tilhørte Russland, det er konflikt om landområder, makt og sikkerheit, hvor spørsmål knyttet til historie, identitet og folkerett er viktig.
2. Russland fekk kontrollen over Krimhalvøye med bruk av væpne styrker, Russland hadde allereie ein lovleg militærbase på Krim, som gjorde det raskt og utan kamper.

Fekk ikkje gjort oppgåvene ferdig, men leste heile hefte.

Forskningsobjekt 7A

1. Russland gjekk til angrep på Ukraina fordi det var konflikter mellom grupperingar innad i Ukraina, mellom ukrainske myndigheiter og Russland, og mellom NATO og Russland.
2. Russland fekk behalde Krim fordi etter at dei hadde tatt kontroll over Krim så hadde dei eit val på Krim der nesten alle stemte at Krim skulle bli ein del av Russland.
3. Russland gjekk til krig fordi ifølge Putin så skulle invasjonen bekjempe nazismen i Ukraina, og beskytte befolkninga i Øst-Ukraina mot eit folkemord.

4. Putin vil ikkje gi seg fordi han står for at invasjonen var for å bekjempe nazismen i Ukraina, og beskytte befolkninga i Sør-Ukraina mot eit folkemord.
5. Det første var vel at Russland fekk mykje kritikk frå mange land og så etter kvart så sende mange land våpen til Ukraina.
6. Eg trur at det vil komme ein større krig med fleire land involvert men at det ikkje vil bli ein verdskrig.
7. Eg trur at det roer seg litt vist Ukraina blir ein del av Nato men då er det og stor kjangs for at det vil bli ein tredje verdskrig.

Russland gjekk til angrep på Ukraina fordi det var konflikhtar mellom grupperingar innad i Ukraina, mellom ukrainske myndigheiter og Russland, og mellom NATO og Russland.

Russland fekk behalde Krim fordi etter at dei hadde tatt kontroll over Krim så hadde dei eit val på krim der nesten alle stemte at krim skulle bli ein del av Russland. Russland gjekk til krig fordi ifølge Putin så skulle invasjonen bekjempe nazismen i Ukraina, og beskytte befolkninga i Øst-Ukraina mot eit folkemord. Putin vil ikkje gi seg fordi han står for at invasjonen var for å bekjempe nazismen i Ukraina, og beskytte befolkninga i Sør-Ukraina mot eit folkemord. Det første var vel at Russland fekk mykje kritikk frå mange land og så etter kvart så sende mange land våpen til Ukraina. Eg trur at det vil komme ein større krig med fleire land involvert men at det ikkje vil bli ein verdskrig. Eg trur at det roer seg litt vist Ukraina blir ein del av Nato men då er det og stor kjangs for at det vil bli ein tredje verdskrig.

Forskningsobjekt 8A

1. Russland gjekk til angrep på grunn av ueinigheiter, konflikhtar om landområdet, sikkerheit og makt. Krim var del av den russiske delen av Sovjetunionen fram til 1954. Når Sovjetunionen oppløyste, så fekk den ukrainske delen av sovjet unionen behalde krim, sjølv om at dei fleste på krim var «etniske» russarar.
2. Når presidenten i Ukraina på den tida blei avsett, så gjekk Russland og tok over Krim med hjelp av væpne styrker. Så blei heldt et val om at Krim skulle slutte seg til Russland. 13 av 15 medlemmene i FN's sikkerhetsråd meinte at stemmene var ugyldige. Dessutan så fekk ikkje befolkninga på Krim ta sjølvstendige val,

valgaletartivene var problematiske fordi begge alternativene var ein eller annan form for separasjon frå Ukraina.

3. Putins leiing meinte at invasjonen av Ukraina skulle nedkjempe nazismen og beskytte befolkningen i Øst-Ukraina. Putin sa at Russland hadde ansvar for russere i Ukraina, der dei fleste budde i Øst.

Forskningsobjekt 9A

1. Russland ville ikkje at Krim skulle bli ein ny NATO base, under det nye ukrainske regimet.
2. De har tatt kontrollen. Folk har prøvd å ta den tilbake, men utan suksess.
3. Putin meinte Ukraina burde være ein del av Russland, som det hadde vert under Sovjetunionen.
4. Putin har allereie gjort fleire krigsforbrytelsar, og brote andre ting som FN-pakta. Gir han seg nå, så blir han framleis kraftig straffa.
5. Usikker, men me har hjelpt Ukraina i krigen, med å sende utstyr og pengar.
6. Viss Russland vinner krigen, så kan andre land som har støtta Ukraina være i trøbbel. Russland kan anten starte ein til krig, eller berre nekte å handle med t.d. NATO land. Viss Ukraina blir ein del av NATO, så er me plikta til å hjelpe dei.
7. Viss Russland ikkje hadde tatt over Krim, så hadde me kanskje unngått krig. Ein anna ting er viss Putin kunne ha diskutert med Ukraina, og komme fram til ei løysing, så hadde det ikkje blitt noko konflikt.

NATO hadde planlagt å lage ein ny base på Krimhalvøya. Russland likte ikkje denne ideen, og tok over øya. Ukraina prøvde å ta den tilbake, men utan suksess.

Forskningsobjekt 10A

1. Kvifor gjekk Russland til angrep og annekterte krim i 2014?

Russland gjekk til angrep og annekterte krim i 2014 på grunn av at Russland ville ha landområde i Ukraina. 1922 til 1991 var Russland og Ukraina delar av Sovjetunionen, i 1954 tilhøyret krimhalvøya til den russiske delen av det enorme Sovjetunionen men ledeksen i Sovjetunionen bestemte seg at den skulle høyre til ukrainske delen. Når Sovjetunionen blei

oppløyst fekk Ukraina behalde øya til tross at fleirtalet av innbyggjarane på krim var etniske russarar.

2. Kvifor har Russland fått behalde kontrollen over Krim?

Grunnen til at Russland fekk behalde kontrollen over krim var på grunn av at det var bekymringer for at krim kunne bli brukt som NATO-base under den nye ukrainske regiment.

3. Kvifor gjekk Russland til angrep på Ukraina februar 2022?

Ifølge Putin-ledelsen propaganda skulle invasjonen bes kjempe nazismen i Ukraina, og beskytte befolkninga i Øst-Ukraina mot et folkemord. Russland ville heller ikkje at Russland skulle bli ein del av NATO.

4. Kvifor ville ikkje Putin gi seg i krigen mot Ukraina?

Putin har lyst til å gjenreise Russland som ein stormakt, noko som inneberer å utfordre USA. Mange tror også at han har lyst å gjenopprette Sovjetunionen.

5. Korleis har krigen mellom Russland og Ukraina påverka oss?

Eg har fått ny venn. Nato og EU land har gitt kraftige sanksjoner mot det russiske regimet.

6. Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?

Eg trur krigen vil påvirke den russiske nasjon dårleg fordi dei kjem ikkje til å få tillit. Eg tror også at andre land kjem til å være meir forsiktige med det russiske regimet.

7. ER det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Russland og Ukraina?

Eg trur konflikten mellom Ukraina og Russland kunne vært forhindra. Store land som USA kunne for eksempel hjelpt meir, planlagt møter og dei hadde truleg informasjonen om at dette kom til å skje.

Innleveringsoppgaver 10B Russland-Ukraina-konflikten (skjerm)

Forskningsobjekt 1B

1. Fordi Janukovitsj blei avsett
2. Fordi det blei avhald eit val på Krim om å slutte seg til Russland. Nesten alle som deltok stemde ja.

Forskningsobjekt 2B

Oppgåver:

- Kvifor gjekk Russland til angrep og annekterte Krim i 2014?

Ukraina signerte en avtale med EU etter at president Janukovitsj mistet president rolla.

Russland ble kanskje redd for at Krim skulle brukes som NATO-base.

- Kvifor har Russland fått behalde kontrollen over Krim?

Land i EU og FN har innført sanksjonar mot Russland.

- Kvifor gjekk Russland til angrep på Ukraina februar 2022?

Russland vil ha garanti for at Ukraina ikkje skal bli medlem i NATO. Vil ikkje at Ukraina skal vende seg meir mot EU.

- Kvifor vil ikkje Putin gi seg i krigen mot Ukraina?
- Korleis har krigen mellom Russland og Ukraina påverka oss?

Høgare drivstoff-prisar og stømpriser. Mange frå Ukraina har flykta til Norge.

- Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?

Kanskje blir krigen større i framtida, da kan fleire sivile miste livet eller måtte flykte. Kanskje kan spesielt Polen kjenne dette, da de tar inn flyktninger. Polen er et naboland og kan også bli med i krigen. Dersom NATO går til angrep på Russland, kunne det ført til en 3. verdenskrig.

- Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Russland og Ukraina?

Dersom Ukraina ikkje ville bli medlem av EU. Dersom presidenten ikkje hadde blitt avsett.

Oppgåve:

Skriv ein oppsummerande tekst ut frå spørsmåla og svara over. Korleis heng fortida, nåtida og framtida saman? Du skal bruke eigne ord og teksten skal gi lesaren ein god forståing.

Forskningsobjekt 3B

1. Det va bekymringer om at krim kunne brukes som ein NATO-base.
2. Mesteparten av folka i krim følte seg meir russiske enn ukrainske, og meinte skjølv at det var eit russisk område.
3. Russland måtte vær sikker på at Ukraina ikkje sko klara og bli eit medlem av Nato.
4. Det er nok fordi Russland er fortsatt i tvil om at Ukraina ska bli medlem av nato viss krigen slutter.
5. Me har sendt ned masse penger til Ukraina og de fleste av oss har fått nye kompiser pga innvandringen.

6. Akkurat Norge blir nok ikkje så påverka av krigen, men i så fall må det være av penger eller innvandring.
7. I stedet for og gå til angrep så kunne Russland snakka med Ukraina om situasjonen før han valgte og starte krig.

Alt begynte etter 1991 då Sovjetunionen blei oppløyst og Ukraina erklærte seg som ein sjølvstendig stat.

Det skjedde sånn at Ukraina og Russland var uenige om kva så eigde Krim. Russland tok den pga bekymringar om at den kunne brukast som ein NATO base. Uansett så følte folk i Krim seg meir russiske enn ukrainske og meinte skjølv at det var eit russisk området. I 2022 så utløyste Russland krig i bekymring av at Ukraina sku bli medlem av NATO. Grunnen til at krigen fortsatt er i gang er nok fordi Russland er fortsatt i tvil om at Ukraina skal bli medlem av NATO.

Forskningsobjekt 4B

- I mars 2014 vedtok Russland å annektere Krim, som betyr at Russland blei ein del av Russland. Russland sine handlingar på Krim var bekymra for at Krim kunne bli brukt som NATO base under det ukrainske regimet.
- Russland har fått behalde kontrollen på Krim fordi dei som budde på Krim ville vera russiske og følte seg meir russiske så dei godtok det. For dei hadde eit valg der mesteparten av alle stemte ja.
- Russland gjekk til angrep på Ukraina i februar 2022 fordi Ukraina ville bli medlem av NATO. Putin meinte krigen ville bekjempe nazismen og beskytte befolkningen i øst-Ukraina mot et folkemord.
- Eg trur at Putin vil ikkje gi seg i krigen mot Ukraina for han er fortsatt redd for at Ukraina kommer til å bli medlem av NATO viss krigen slutter. Og da kommer Russland til å bli veldig ensomme og har ingen til å beskytte eller hjelpe dei dersom nokon skulle gå til angrep på dei.
- Me i Norge har vore med å sendt hjelp til Ukraina, det har stått handlekorger på butikkane så folk kan kjøpe varer til dei. Og me har donert klede til dei, og dei som har vore med å transportet ned alt dette har fått sponsa bensin/diesel. Straumprisane i Norge har også vort rekordhøge etter krigen starta. Generelt har alle prisar stege, matvare og bensinprisar har steget.

- Prisane kommer fortsatt til å vera ganske høge i lang tid framover, fordi russland har ødelagt så masse som kan ta tid å fikse og bygge opp igjen. F.eks internasjonal handel vil nok vera vanskeligare for russland. Industri i ukraina kommer nok til å ta lang tid før det er tilbake til normalen.
- Det som kunne ha forhindra konflikten var viss Putin heller kunne ha snakka med FN, NATO og presidenten i Ukraina før han starta krig. Det finns så mange betre måtar å løyse ting på enn krig.

For å finne ut av korleis alt starta må me tilbake til 2014 då Russland annakterte Krim i mars 2014, då Russland var redd for at NATO skulle bruke det som ukrainsk base. Sjølv om det Russland gjorde når dei bare tok Krim, godkjente dei som budde der at dei ville vera russiske. Men krigen som er nå starta ikkje før i februar 2022 då Ukraina prøvde meir enn før å bli medlem av NATO. Det var Putin sterkt i mot og meinte at han gjorde bare ukrainerane ein teneste med å starte ein krig, då forhindra han eit folkemord og bekjempa nazismen. Snart har krigen vart i 2 år, og mange er i ukraina og Russland er drept. Men Putin nektar å gi seg, eg trur det er fordi han er redd for at han skal bli ensom når alle rundt han er medlem av NATO. At kanskje nokon har lyst å angripe Russland etter alt dei har gjort og da har han ingen til å beskytte seg. Krigen i ukraina har påverka oss i Norge og, me har vore med å hjelpt med mat og klede, me har også tatt i mot mange til Norge. Me har også merka at alle prisar har stege masse etter krigen starta.

Forskningsobjekt 5B

- Kvifor gjekk Russland til angrep og annekterte Krim i 2014?

Russlands handlinger på Krim var nok delvis motivert av bekymringer for at Krim kunne bli brukt som NATO-base under det nye ukrainske regimet.

- Kvifor har Russland fått behalde kontrollen over Krim?

Deretter ble det avholdt valg på Krim om å slutte seg til Russland. Nesten alle som deltok, stemte ja. Valget ble ikke anerkjent internasjonalt. 13 av de 15 medlemmene i FNs sikkerhetsråd anså valget på Krim som ugyldig.

- Kvifor gjekk Russland til angrep på Ukraina februar 2022?
- Kvifor vil ikkje Putin gi seg i krigen mot Ukraina?
- Han er redd for at Ukraina skal bli medlem av NATO
- Korleis har krigen mellom Russland og Ukraina påverka oss?

prisane stige

- Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?
- Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Russland og Ukraina?

Oppgåve:

Skriv ein oppsummerande tekst ut frå spørsmåla og svara over. Korleis heng fortida, nåtida og framtida saman? Du skal bruke eigne ord og teksten skal gi lesaren ein god forståing.

Forskningsobjekt 6B

Kvifor gjekk Russland til angrep og annekterte Krim i 2014?

Russlands handlinger på Krim var nok delvis motivert av bekymringen for at Krim kunne bli brukt som ein NATO-base.

Kvifor har Russland fått behalde kontrollen over Krim?

Det er fordi det ble avholdt et valg på Krim om å slutte seg til Russland, der nesten alle som stemte, stemte ja. Valget ble ikke anerkjent internasjonalt fordi 13 av de 15 medlemmene i FNs sikkerhetsråd anså valget på Krim som ugyldig.

Kvifor gjekk Russland til angrep på Ukraina februar 2022?

Russland gjekk til angrep på Ukraina fordi Russland fekk ikkje garantien for at Ukraina ikkje sko innlemmes i NATO. Putin si frykt var at Ukraina skulle melde seg in og NATO skulle komme nermere Russland.

Kvifor vil ikkje Putin gi seg i krigen mot Ukraina?

Det er fordi Putin sin største frykt vis krigen slutte er at Ukraina blir ein del av NATO.

Korleis har krigen mellom Russland og Ukraina påverka oss?

Krigen har påverka oss med at ting har blitt dyrare, blant anna straum. Strømmen har blitt dyrare fordi Tyskland pleide og kjøpe sin gass fra Russland, men nå som det er krig og Tyskland er på Ukraina sin side så vil ikkje Russland selde gass til Tyskland. Då tokk norge på seg ansvaret med å selde straum til Tyskland som har ført til at straumprisene har storma opp i pris her i norge.

Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?

Eg trur at Europa mister ein god bisnispartner med mykje råvarer som gjer at Tyskland og andre land må kjøpe straum frå land som norge og det gjer at ting i Europa ikkje blir billigare iallfall.

Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Russland og Ukraina?

Det som kunne ha hindra krigen er vis NATO bare hadde satt foten ner og støttet Ukraina fult og helt. Dett kunne fort hatt stoppet denne krigen men kunne også fort hatt gjort det om til den tredje verdenskrig.

Oppsummering:

Det me då har funne ut er at Russland sine handlingar i 2014 og i 2022 var begge basert på frykt, og at valget dei holdt på krim ikkje er anerkjent internasjonalt. Det me har og har funne ut er at det som påvirke oss i norge mest er nokk at strøm prisene har stege så mykje. Så då vil eg bare avslutte med at eg personleg trur ikkje Nato hadde stoppa krigen vist dei hadde gått inn men heller lagt han verre.

Forskningsobjekt 7B

1 fordi Russland ville ha meir plass imens Ukraina ikkje ville gje meir av landet deira til Russland.

Ville kanskje ha eit sjø område)

2 Handlar om at Russland ikkje vill a Ukraina skal ha meir landskap i øst og vest Fordi det aukar sjansen for at Ukraina kan gå in i Nato. Og då kan ikkje Russland angripa eller plaga Ukraina meir.

3 Fordi det oppstod ein støre konflikt der Russland ville ha meir landskap men Ukraina ville ikkje gje meir enn det dei har gjort som gjorde at det blei krig som Russland starta.

4 Fordi han er redd for enten og bli Drept eller så har han ikkje lyst til og myste makten. Putin vill ikkje at Ukraina skal inn i Nato.

5 Det har påverka oss fordi me ikkje får lika masse bomull pga. Ukraina Har fleire store bomulls Plantasjar som ikkje kan bli brukt lika masse og Det har blit møkje vanskligare og komma/Senda bomull til andre land Pga. Krigen.

6 Mindre bomull trur ikkje det vill påverka oss møkje meir enn det

7 Ein ane leidar en Putin som vil ikkje gå i krig men og prøva og løysa det på ein ane måte.

Korleis heng alt i lag?

Fordi til slutt handlar alt om same Konflikt spiller ingen rolle om det er i Fortid, Nåtid og Framtid.

Alt heng i saman fordi det er mest sannsynleg (Putin) som bestemmer då og. Og han tør ikkje og gå av som president fordi han kommer til og bli hata endå meir då. Og kan henda at han hamner i fengsel. Så han kommer til og nekta og gå av som president. .

Forskningsobjekt 8B

- I mars 2014 vedtok Russland å annektere Krim, som betyr at Krim ble ansett for å være en del av Russland.

- Dei fleste innbyggerende på Krim føler seg meir Russiske enn Ukrainske, derfor får Russland beholde makta over Krim.
- Russland gjekk på angrep på Ukraina februar 2022, fordi Russland kravde garantiar at Ukraina ikkje blei ein del av NATO. Og ville at Ukraina skulle være under Russlands leing.
- Putin vil ikkje gi seg fordi han meine at Ukraina er ein del av Russland, å nekter å gi opp.
- Det har påvirka oss ved at kornprodukter, matvarer, drivstoff og kunstgjødsel har stege i pris.
- Den vil påvirke oss at prisene kjem til å være like fordi Russland har ødelagt så mykje viktig ukrainisk jord, som påverkar oss. Også kjem det til å komme fleire Ukrainske til Norge i ein periode, fordi store deler av landet deres er bombet ned.
- Denne krigen hadde aldri blitt til viss Sovjetunionen aldri hadde vært ein ting. Og Russland og Ukraina burde heller snakka saman, og forhandla, ikkje bare gå rett i krig.

Det heile starta i 2014 da Russland vedtok å annektere Krim, som betyr at Krim ble ansett for å være ein del av Russland. Grunnen til at Russland har fått beholde makta der er fordi dei fleste innbyggerne på Krim føler seg meir Russiske enn Ukrainske. Så når Russland arrangerte eit lukka valg om Krim skulle være ‘Russisk eller Ukrainisk’, så stemte folk for Russland. I 2022 så var Ukraina veldig gira på å være med i NATO, dette tillot ikkje Russland, da dei meinte at sia Sovjetunionen styrte, har Ukraina vore under Russlands leing. Så i februar 2022, blei det anerkjent at det var krig mellom Russland og Ukraina. Sjøl om Russland har eit sterkare militærstyrke enn Ukraina, så har Russland fått møte enorm motstand. Og Russland har fått masse kritikk, for alt det ulovlige dei har begått i krigen. Spesielt Putin har mange anklager for krigsforbrytelser, og har arrestorden fra 123 land. Men Putin er så opphengt i at Ukraina er Russisk, så nekter han å ‘gi opp’ å la Ukraina være i fred. Denne krigen påverkar ikkje bare Ukraina og Russland, den påverkar alle andre land ved at kornprodukter, matvarer, drivstoff og kunstgjødsel er nokre av tingene som har stege i pris. Og det kjem til å være slik ein lang periode, etter krigen er slutt også, for da er enormt med viktig ukrainisk jord som er ødelagt, og enormt mange Ukrainske kjem til å søke asyl i Norge, enten resten av livet deiras, eller vertfall til krigen er over. Eg trur sjølv at Sovjetunionen har møkje å sei iforhold til denne krigen, for utan sovjetunionen hadde aldri denna krigen blitt til.

Også synest eg at Russland og Ukraina heller burde snakka saman, og forhandle, kanskje krigen aldri hadde blitt til da?

Forskningsobjekt 9B

Oppgåve 1:

- Victor Janukovitsj var president i Ukraina fram til februar i 2014. Før han blei fjerna frå makta, hadde EU tilbode Ukraina ein assosieringsavtale, som inngjekk att Ukraina kom nærmare EU. EU sa att det utelukka et framtidig medlemskap i ein russiskleda økonomisk union. Russland hadde faktisk allereie etablert ein økonomisk union med blant anna Belarus og Kasakhstan og ville inkludera Ukraina i denne. Janukovitsj valte å avslå EU sitt tilbod, fordi han ville ikkje komma for langt vekk frå Russland. Dette hadde innbyggjarane stort imot og begynte med demonstrasjonar, og til slutt blei Janukovitsj avsetta som president. I mars 2014 vedtok Russland å annektera Krim. Handlingane var i strid med folkeretten. I april begynte angrepene
- Russland tok over Krimhalvøya og hadde allereie ein lovleg militærbase på Krim, som gjorde det raskt og utan kampar.
- Russland kravde garantiar for att ikkje Ukraina skulle inn i NATO. Dette gjor att mange land retta klar styrkane sine i tilfelle dei skulle trengt hjelp, som satt eit press på Russland.
- Putin vil ikkje gi seg fordi han trudde att sidan Ukraina er svakare militært enn Russland derfor ville han vinne kjapt, men det var fleire land som stilte opp og derfor har Russland fortsett motstand.
- Korleis krigen har påverka oss er att det har komet mange flyktningar til Norge, det er varer me ikkje får så mykje av sidan det er i Ukraina dei blir laga.
- Eg trur att Russland vil ha meir og kjem til å ta krim fleire plasser og skape meir krig og bryta meir menneskerettigheiter.
- For å kunne ha hindra krigen kunne Putin berre godtatt att Ukraina ville retta seg mot EU og ikkje hatt noko i mot det .

Oppgåve 2:

EU hadde tilbode Ukraina ein assosieringsavtale der Ukraina kom nærmare EU, som Russland ikkje likte sidan Putin hadde lagd ein økonomisk union som han ville Ukraina skulle vera med i. Janukovitsj bestemte seg for å avslå EU sitt tilbod fordi han visste att Russland

kjem til å bli sur. Dette hadde innbyggjarane mykje imot og brøyt ut demonstrasjonar som gjorde att Janukovitsj blei avsetta som president. I mars 2014 vedtok Russland å antek krim. Grunnen til att Ukraina ikkje stoppa dei var att Russland tok over Krimhalvøya, der Russland hadde allereie ein lovleg militærbase som gjorde att dei ikkje blei noko kampar.

Forskningsobjekt 10B

1. Russland gjekk til angrep på Ukraina i 2014 på grunn av landområde, makt og sikkerheit.
2. Russland har fått behalde kontrollen over Krim med hjelp av ulovlege tiltak, det blei kalt eit kupp og ein ulovleg okkupasjon. Ifølge Russland skulle invasjonen bare bekjempe nazismen i Ukraina.
3. Russland gjekk til angrep på Ukraina februar 2022 på grunn av at Russland ikkje ville at Ukraina skulle bli eit medlem av NATO. NATO og FN støtter Ukraina og dermed sendte dei våpen ned til Ukraina for å hjelpe dei litt i krigen. Russland hadde ikkje sett for seg at dei skulle få så god motstand som dei har gjort, det er derfor det fortsatt er krig.
4. Putin vil ikkje gi seg i krigen mot Ukraina fordi han vil ta over landområde i Ukraina og han meiner på og seier til landet sitt at dette er ein rednings invasjon, som det openbart ikkje er.
5. krigen mellom Russland og Ukraina har påverka oss på mange måtar. Mange flyktingar frå Ukraina kjem til Noreg for og unngå krig og konflikt. Norge har sendt ned våpen og andre militærutstyr for å hjelpe.
6. Eg trur at det krigen kan påverka oss i framtida med er at me er meit beviste på at land kan fere til krig når som helst. Me må passe på at forhandlingar mellom land fungerer bra og at ein sikrar seg at ein får støtte i tilfelle lande vårt kjem i krig. Og at om det kjem krig nærme oss og det blir utløyste farlege bomber som kan påverka lufta vår at ein er passer på at dei ikkje skjer.
7. Eg trur ikkje at det er nokon eller noko som kunne ha hindra konflikten mellom Russland og Ukraina. Russland gjekk til angrep når Ukraina ville bli eit medlem av NATO, Ukraina gjorde ikkje noko galt der, dei ville sikra seg støtte i tilfelle dei kom i krig fordi då hadde dei sikra seg støtte, men det ville ikkje Russland at det skulle.

Forskningsobjekt 11B

- Russland angrep Krim fordi Krim hadde vore ein del av Russland heilt fram til 1945. Fleirtalet av innbyggjarane på Krim var også etnisk Russiske. Russland hadde og ein lovleg militær base i Krim noko som gjorde det enkelt for Russland og angripe Krim. Russland angreip og på grunn av avsettelsen av Janukovitsj.
- Dei fekk behalde makta i Krim fordi dei hadde ein avstemming i Krim om Russland skulle ha makta i Krim som dei vant. Mange meiner dette valet var ugyldig.
- Russland gjekk til angrep på Ukraina i 2022 for å gjenreise Russland som stormakt. Putin seier og at Russland gjekk til angrep for å bekjempe nazismen i Ukraina og beskytte befolkninga i øst Europa mot et folkemord.
- Putin vil ikkje gi seg i krigen fordi Putin vil gjenreise Russland som ei stor makt. Han vil og ikkje at Ukraina skal bli ein større del av vesten og vil ikkje at dei skal bli ein del av EU og NATO og ser dette som ein trussel.
- Krigen har påverka oss med at priser har gått opp på ting som fossilt brensel, mat og mange andre varer har økt kraftig som følge av krigen.
- Eg trur krigen vil påverke oss i framtida med at ting fortsette å vere dyrt og at me kommer til å ha mindre utval av visse matvarer som me før fekk av Russland og Ukraina.
- Konflikten kunne kanskje blitt forhindra viss Ukraina var ein del av EU og NATO eller at Sovjetunionen aldri hadde blitt løyst opp. Det kunne og ha hjelpt viss andre land i verden hadde gitt meir støtte til Ukraina med ein gong krigen braut ut.

Russland ukraina oppsumert

Frå 1922 til 1991 var Russland og Ukraina deler av Sovjetunionen. Krim halvøya høyrte til Russland fram til 1954. Etter 1945 blei det bestemt at Krim høyrte til den ukrainske delen av Sovjetunionen. Ukraina har vist interesse for EU og NATO noko Russland har sett på som ein trussel. I 2014 gjekk Russland til angrep på Krim og fekk behalde makta på grunn av ei folkeavstemming dei vant. Mange meiner at dette ikkje var eit gyldig val. Februar 2022 gjekk Putin til angrep på Ukraina

Forskningsobjekt 12B

1. Russland har lyst på enda meir land så han tar litt og litt øve.
2. Russland ville behalde Krim, og Russland har ein lovleg militærbase der så de brukte våpen får å behalde den.
3. Russland gjekk til angrep sidan de ville ikkje at Ukraina skulle bli med i NATO
4. sidan han vett at har ein sjans, og vist Ukraina blir NATO medlem så har NATO ein stor land grensa mot Russland
5. Norge blei påverka ved at prisane på drivstoff gjekk opp, og at maten blei enda dyrare.
6. eg trur kanskje at Ukraina blir medlem i NATO og at Russland har fleire krigar mot andre land rundt Ukraina området.
7. det er jo Putin i vertfall kunne hindra det. Men kanskje at Jo Biden kunne og hindra det.

Oppsummering

Frå 1922 1991 var Ukraina , Russland og mange andre land var Sovjetunionen men mange land blei eit sjølvstendig land. 90% av Ukraina stemte at dei kunne ver ein sjølvstendig stat og så blei dei det. Når Russland hadde blitt eit land hadde dei lyst på meir land og tok litt og litt øve. Ukraina konflikten har vore heilt sidan 2014. Nå prøver Russland å ta Ukraina sidan Ukraina har lyst å bli med i NATO, og det kan bli veldig dårleg får Russland.

Innleveringsoppgaver 10A Israel-Palestina-konflikten (skjerm)

Forskningsobjekt 1A

- Russlands handlingar på Krim var delvis motivert av bekymringer for at Krim kunne blitt brukt som NATO-base under det nye ukrainske regimet.

- Russland fekk beholde kontrollen over krim fordi dei hadde allerede lovlig ein militærbase på krim.

Forskningsobjekt 2A

- Konflikten mellom Israel og Palestina startet rundt på 1880 tallet når europeiske jøder flyttet til Midtøsten
- Det oppsto konflikt mellom Israel og Palestina på grunn av områder, konflikten er altså da en territorial konflikt.
- Hamas har gått til angrep på Israel fordi, de ikke har akseptert at Israel som en stat etter alt som har skjedd og at de var sinte over att andre land i Midtøsten hadde begynt å gå i avtaler med Israel.
- Israel svarer tilbake med våpen mot Palestina på grunn av at de ønsker å forsvare seg selv i tillegg til å ta tilbake på Palestina.
- Krigen mellom Israel og Palestina har påvirket oss ved at det blir nevnt mye mer her i hverdagen, for eksempel ved at det blir diskutert mer på skolen og i media
- Krigen kan påvirke oss i fremtiden med at det blir enda mer pratet om, det kan være at det kommer flyktninger inn til Norge, og det kan skapes konflikter ved at folk her har ulike meninger og synspunkt om krigen, i tillegg til protester.
- Noe som kunne hindret konflikten mellom Israel og Palestina er at begge kunne vært stater og begge kunne hatt regjeringer som kan diskutere konflikten sammen istedenfor å krige om det.

Oppsummering:

Konflikten mellom Israel har altså vært veldig lenge på grunn av landegrenser. Hamas gikk nylig til angrep på grunn av at de ikke aksepterte at Israel var en egen stat.

Forskningsobjekt 3A

1: i 1948 dp jødane fikk ein del av Palestina der dei kunne leve.

2: I 1948 ble staten Israel opprettet. Det skjedde gjennom krigføring og på bekostning av den palestinske befolkningen som bodde i området fra før. Siden da har konflikten vært preget av et skjevt maktforhold: et militært sterkt Israel (med økende stor støtte fra USA) på den ene siden, og et delt palestinsk folk uten en egen stat på den andre.

3: ein 22-dagers krig i årsskiftet 2008/2009, som resulterte i at rundt 1402 palestinere ble drept. en 51-dagers krig sommeren 2014, der 2100 palestinere ble drept, de fleste sivile. I tillegg ble 73 israelere drept, de fleste soldater. en 11-dagers militæroffensiv våren 2021, der flere hundre palestinere ble drept og skadet, og titalls tusen fordrevet fra sine hjem.

4: Dei svarer fordi dei har rett til å beskytte sitt land.

5: Innbyggerene våres dør

6: Eg trur vi får mindre tillit til begge land.

7: HAMAS KUNNE HINDRA D????????? XD. Prøvd å løyst det med snakke, ikkje terror

Den 7. oktober 2023 valgte Hamas og utføre ett terrorangrep rettet mot Israel. Var dette nødvendig? Mange meiner at dette kunne vært løst på en annen måte, de kunne brukt samtaler ved bruk av ulike organisasjoner. For å forstå kvifor Hamas gikk til angrep på Israel må vi tilbake til 1948, Da staten Israel vart oppretta. Dei fikk eit område av FN som vart eid av Palestina, som tidlegare vart eid av britisk koloni. Dette førte til ein krig som varte i 6 dagar, der 50000 palestinarar mista huset deiras. Etter den krigen satt Israel igjen med 22% meir enn området dei egentlig skulle få. I 1967 tok Israel kontroll over Gazastripen, ytterlige 300 000 Palestinere mistet heimene deira. Nå var 1 000 000 Palestinere busatt på okkupert område under Israel sitt styre. Palestinere demonstrer i årevis uten at noko skjer.

Forskningsobjekt 4A

1. Kor langt tilbake i tid startar konflikten mellom Israel og Palestina?: Det starta allereie bak i 1880- talet, I 1948 ble staten Israel opprettet, og ny krig brøt ut mellom Israel og palestinerne 7. oktober 2023.
2. Kvifor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?: Det er ifra 2ww der jødene ikkje hadde noko plass å bu etter krigen. Men fekk (ikkje av Palestina) lov til å bo i Palestina. Og dei har bare tatt meir og meir landområder derifra.
3. Dei gjekk i krig på grunn av at Palestina ikkje godkjente at Israel hansla med midtøsten.
- 4.

Forskningsobjekt 5A

1. Krigen i palestina mellom Israel brøyt ut 7 oktober 2023
2. Det le krig fordi det landet som palestina budde i flytta det mange folk frå israel og det blei krig om landet.

3. Fordi dei ville ta hevn med å bryte ut av gazastripen og drepe fleire tusen i israel.
4. Fordi dei meiner at det er deiras land og at det hamas gjorde ikkje var greitt.
5. Med at me er litt ekstra redde for krig og at me vett at det fortsatt er krigar i verden.
6. Eg trur at staten palestina blir utrydda og at palestina sitt land kommer bare til å stå i historiebøkene.
7. Hjelp med å sende våpen, mat, kler osv.

Krigen i Palestina og Israel brøyt ut 7 oktober 2023, det blei krig fordi det landet som palestina budde så i busette Israel seg i palestina og då blei det krig om landet. Det blei nylig krig 7 oktober fordi hamas ville ta hevn på Israel med å drepe fleire tusen i Israel. Israel kjemper tilbake fordi dei meiner at det hamas gjorde ikkje var greitt. Det har påverka oss med at me blir meir redde for krig og at det er fortsatt krigar i verden. Eg trur at Israel vinner og at Palestina blir utrydda. Det beste er vel ikkje å blande oss men me kan jo hjelpe Palestina ved å sende ned mat, kler osv.

Forskningsobjekt 6A

1. Kor langt tilbake i tid startar konflikten mellom Isreal og Palestina?

Konflikten mellom Isreal og Palestina starta i 1948.

2. Kvifor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?

Det oppstod konflikt mellom Israel og Palestina fordi landegrensar. Israel blei oppretta i 1948 og fekk landområde. Men Israel har tatt meir og meir landområde av Palestina.

3. Kvifor gjekk Hamas til angrep på Isreal oktober 2023?

Hamas gjekk til angrep til Isreal fordi dei var lei av Israel. Hamas er ein gruppe av folk frå Palestina som var lei av at jødane hadde tatt lande dei og ville kjempe tilbake.

4. Kvifor svarer Israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?

Israel vil ikkje gi tilbake lande og elles har dei inga plass å bo

5. Korleis har krigen mellom Israel og Palestina påverka oss?

For oss så påverke det oss ikkje s mykje eigentleg men andre land som er nære eller er avhengig av ein av dei landa kan det vær skummelt og vanskeleg.

6. Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?

Eg trur viss denne krigen varer lenge vil den påverke oss på mange måtar, som utvikling av samfunn, resursar og ueinigheit mellom andre land.

7. Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Israel og Palestina?

Dei som styrer lande kan ha snakket og komet til ein løysning.

Israel og Palestina konflikten starta etter 2 verdskrig da jødane hadde ingen plass å bo og gjekk til Palestina. Jødane fekk eit land i 1948 som var Israel. Israel har toke meir og meir av Palestina, noko folk i Palestina blei lei og gjekk i krig mot Israel. Gruppa som gjekk imot Israel heter Hamas.

Forskningsobjekt 7A

1. Konflikten mellom Isreal og Palestina starta i 1948.
2. Konflikten starta fordi Israel erklærte seg sjølvstendige, og tok land landområdet frå Palestina. Dette var noko Palestina ikkje fant seg i. Så da angrep 5 arabiske statar Israel i 1948.
3. Hamas er imot den israelske staten, og de kjemper for at Palestina skal få tilbake deira territoriet. Hamas er ikkje einig i at Israel skulle ta deira landområde. De vil ha ein sjølvstendig palestinsk og islamsk stat, der Israel ikkje har noko med deira idear og gjer. Derfor gjekk Hamas til angrep på Palestina.
4. For å beskytte det som er deira territoriet.
5. Det har ikkje påverka Norge, men det har påverka nyheitene i landet. VG har noko å omtala seg om.
6. Eg vil påstå at Palestina sleppe et atom våpen i Europa for å starta ein ny krig, sidan dei allereie slite sånn.
7. Faizon Love kunne hatt kanskje hatt påverka og kanskje hindra konflikten mellom Israel og Palestina.

Oppsummering

Jødane måtte finne ein plass å bosetta seg. Det blei i Palestina. Israel blei oppretta og tok land fra Palestina. Palestina likte ikkje dette, så dei gjekk til angrep. I 2023 så går Hamas til angrep fordi israel tok meir å meir land iløpet av åra. I framtida, iallfall litt likt.

Forskningsobjekt 8A

- Konflikten startet 1880-tallet
- Fordi de krangler om området.
- Fordi andre land såg Israel som en stat og da blei Palestina sure at de hadde glemt dem og da begynte de a angripe Israel.
- Fordi de vill ha hevn og vill beskyte landet sitt.
- Det blir mye snakk om krigen på media og på skolen.
- Kanskje det vill komme flyktninger fra både land i framtiden og mer snakk og opptateringer videre.

Oppsummering

Så krigen starter for veldig lenge siden i 1880-tallet, konflikten startet på grunn av de krangler om området. Palestina startet en stor krig i oktober 2023 på grunn av at Palestina blei sur at nesten alle land har glemt de ut og at Israel blir sett som en stat. Israel har kriget tilbake for hevn og fordi de vil ta vare på landet sitt. Krigen har påvirket oss med at det blir masse snakk på sosiale media og på skolen, i framtiden blir det sikkert masse oppdateringer på krigen og vi tar sikkert inn flyktninger fra begge land.

Forskningsobjekt 9A

Kaoset starta for 70 år sida.

Det oppsto ein konflikt fordi Palestinerane meinte at Israel ikkje bare kunne få halve lande deira.

Dei gjekk til andgrep for å drepe mest mogleg folk frå Israel, dei ville vise at dei ikkje fant seg i at Israel har tatt landet

Dei svarer tilbake og seier dei bare vil arestere/kvitte seg med hamas. Men det fører og til drap på sivile. Dei treffer sjukehus og stenger strøm mat og vatn. Dei meiner dei har rett til å forsvare landet.

Det har ikkje påverka meg på nokon måte.

Trur me får fleire flyktningar

Ja, styresmaktene kunne ha forhindra krigen.

Oppsummering

Israel og palestina er ein forferdelig konflikt, begge parter har gode og dårlege sider. Det er styresmaktene på 50 som bestemmer i krigen og sender soldater på 18 ut i kamp, det går ut over alle andre en styresmaktene.

Forskningsobjekt 10A

1. 56 år tilbake/1948
2. Dagens konflikt har sin bakgrunn i at europeiske jøder, siden 1880-tallet, flyttet til et område i Midtøsten som het Palestina, i dag ofte referert til som det historiske Palestina. Dette historiske Palestina-området utgjør både dagens Israel, og i tillegg de okkuperte palestinske områdene, Gazastripen og Vestbredden, som ordet Palestina gjerne refererer til i dag.
3. israël tok mykje av lande til Palestina og mange småe.... Krieger og konflikter som førte til at hamas gjorde det dei gjorde
  - i 2008-09 var det krig der 1400 palestinerar blei drept.
  - I 2014 var det ein krig i sommaren der 2100 palestinerar blei drept, dei fleste var sivile, men berre 73 israëlere blei drept.
4. fordi dei kan og dei har amerika på si side og fordi dei prøver å forsvare seg sjølv.
5. norge kan bli fattigare ved å hjelpa dei med å senda f eks våpen fly bomber. Det kan påverka oss ved at me må velga ei sida å støtta slik at andre land han få forskjellige synsponket om norge
6. på samme måte som eg har skreve på 5.
7. palestina kunne snakka med israël. Fn kunne spørt palestina om dei kunne gi litt land til jødane.....

STARTA 1948, jødar flytta til palestina, krigar, forsvara seg, dei får hjelp av andre land, reflektere.

Forskningsobjekt 11A

- 1948, då Israel blei stifta
- Palestina ville behalde landet sitt
- Hamas var lei av å miste meir og meir territorium, og begynte å gjere terrorangrep på den Israelske befolkning.
- Fordi dei slår tilbake? Self defence
- Me har sikkert fått fleire flyktningar inn i landet
- Me får endå fleire flyktningar inn i landet
- Israel kunne slutta å ta meir og meir land, og Palestina kunne slutta å være fiendtlege.

I 1948 blei Israel stifta. Utan å ha noko å seie, så blei Palestina fråtatt litt land. Dette litle landet blei større og større, og Hamas blei lei. Dei har derfor nå i 2023, begynt terrorangrep på Israel. Israel har derfor begynt å angripe tilbake. Dette har gjort at me i Norge, har fleire flyktningar å ta imot, som sikkert kjem til å fortsette i nær framtid.

Innleveringsoppgaver 10B Israel-Palestina-konflikten (papir)

Forskningsobjekt 1B

1. Dagens konflikt har sin bakgrunn i at europeiske jøder siden 1880-talet flyttet til Palestina.
2. På grunn av at israel tok ein del av landet deiras.
3. Fordi hamas er lei av israel som har toke landet deiras.
4. Fordi dei ikkje vil miste landet sitt.
5. Det er norske statsborgere som ikkje kommer seg ut av landet.
6. Flyktningar og penger.
7. Viss ikkje palestina hadde brydd seg om land takingo

Samandrag, konflikten mellom israel og palestina starta etter andreverdskrig. Nå har hamas blitt leie av detta og gått ut i krig, israel svare skjølv med våpen og krig tilbake.

Forskningsobjekt 2B

Kor langt tilbake i tid startar konflikten mellom Israel og Palestina?

Israel-Palestina-konflikten er først og fremst en territorial konflikt mellom staten Israel og det palestinske folket. Dagens konflikt har sin bakgrunn i at europeiske jøder, siden 1880-tallet

Kvifor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?

Det oppstod ein krig fordi dei var uenig på landfordelingen

Kvifor gjekk Hamas til angrep på Israel oktober 2023?

Det er hovedsakelig fordi at Hamas ser på det som at Palestina har vore i ein 56år lang okkupasjon

Kvifor svarer Israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?

Fordi dei vil jo ikkje bare gi fra seg lande sitt

Korleis har krigen mellom Israel og Palestina påverka oss?

Det kan komme fleire flykningar til norge

Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?

Israel/palestina må oppbygges igjen, det kommer fleire flykningar

Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Israel og Palestina?

Kanskje, men det hadde vore vanskelig siden dett er ein konflikt som har bygd seg opp i mange år. Dei kunne kanskje ha stoppa det med å ta hamas før dei gjekk til angrep eller med nyr landfordelingar

Oppsummering:

Det me då har funne ut er at Israel-Palestina-konflikten er først og fremst en territorial konflikt som har ført til mange år med krig. Krigen som brøt ut nå i 2023 var på grunn av at terrorgruppa Hamas.

Forskningsobjekt 3B

1. 1948 når FN gav jødane eit eige land å tok i frå Palestina.
2. Fordi jødane meiner at det er deira land fordi det står i dei heilage skriftene men, Palestina meiner det er deira land sidan dei var der først.
3. Hamas gjekk til angrep fordi dei vil ha områdene sine tilbake.

4. Fordi dei tenker vist dei gjer det mot oss betyr det at me skal gjere det mot dei.
5. Ikkje som mykje oss men jødar og Palestinarane i Noreg er redde kanskje, det har vorte mange demonstrasjonar i byer i Noreg. Eg har opplevd ein i Kristiansand i haustferien.
6. Eg trur at denne krigen/konflikten er ferdig før om et/to år men, det kommer garanter til å bli fleire.
7. Nei, eg trur det er veldig lite som kunne hindra denne konflikten i å skje når FN berre tar litt land frå Palestina å gir det til nokon som meiner det er deira på grunn av heilage tekster.

Konflikten starta i 1948 og heldar på framleis.

Forskningsobjekt 4B

- **Kor langt tilbake i tid startar konflikten mellom israel og palestina?**

Dagens konflikt har sin bakgrunn i at europeiske jødar, siden 1880-talet, flytta til eit område i midtøsten som het Palestina. Palestina er omtalt som landet til muslimane.

- **Kvifor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?**

Jødisk innvandring og Kolonisering av Palestina

Konflikt med lokalbefolkningen

Maktvakuum etter britene – FNs delingsplan

1946 krigen

Opprettelsen av staten israel- ødeleggelse av det palestinske samfunnet- Palestinske flyktingar

- **Kvifor gjekk Hamas til angrep på Israel oktober 2023?**

Hamas følte seg undertrykt av israel som tok meir og meir område fra Palestina i lang tid, og synest at nok var nok.

- **Kvifor svarar israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?**

Israel vil forsvare seg for å beholde landet sitt og ta over landet.

- **Korleis har krigen mellom Israel og Palestina påverka oss?**

Norske folk som bur på Gaza er blitt drept, folk i Noreg går i protesar, influenserar viser sin støtte og me får ikkje tak i alle varer.

- **Korleis trur du krigen vil påverka oss i framtida?**

Det vil komme flyktingar til oss, landet vil vera ødelagt, så det kan vera vanskelig å bu der.

- **Er det noko eller nokon som kunne ha forhindra konflikten mellom Israel og Palestina?**

Om dei hadde snakka saman frå start og det burde ha satt landegrenser for lenge siden. FN burde snakka med Palestina før dei lagte den delinga så det kunne vore meir enighet.

Krigen som starta oktober 2023 har forgått i lang tid, faktisk heilt frå 1880 talet då jødar flytta til eit område i midtøsten som hetta Palestina. Det har vore konflikter siden, av og på med krigen. Oktober 2023 smalt det skikkelig fra Hamas, då gjekk dei til angrep på Israel.

Forskningsobjekt 5B

- Kor langt tilbake i tid startar konflikten mellom Israel og Palestina?
- **Dagens konflikt mellom staten Israel og det jødiske folket, har sin bakgrunn siden 1800-tallet.**
- Kvifor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?
- **Fordi spørsmålet i konflikten er kven som har mest rett til å kontrollere å bu i området.**
- Kvifor gjekk Hamas til angrep på Israel oktober 2023?
- **Fordi Hamas var lei av at Israel bare tok, og tok meir av landet til Palestina enn lov.**
- Kvifor svarer Israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?
- **Fordi Israelsk regjering erklærte krig og hevn, fordi dei er imot at Palestina skal få ha landet sitt ifred.**
- Korleis har krigen mellom Israel og Palestina påverka oss?
- **Den påverkar oss med at det er mange Norske på Gazastripen som ikkje får seg heim til Norge.**
- Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?
- **At folketallet synker, og fleire matvarer kan plutselig bli vanskelig å få tak i.**
- Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Israel og Palestina?
- **At oslo-prosessen kunne vore meir gjennomtenkt, og at dei førte til ein selvstendig palestinsk stat.**

Dagens konflikt mellom staten Israel og muslimene har ein bakgrunn siden 1800-tallet. Konflikten oppsto hovedsakleg fordi det store spørsmålet er kven som har mest rett til å kontrollere å bu i området. I oktober 2023 gjekk Hamas til angrep på Israel, altså på gazastripen. Dette gjorde dei pga Hamas var lei av at Israel bare tok masse land av Palestina uten lov. Israel svarte på dette med å erklære krig og hevn.

Forskningsobjekt 6B

Konflikten mellom Israel-Palestina starta etter andre verdskrig. I 1947 da FN hadde ein delingsplan for landet, då blei det konflikt.

Konflikten starta på grunn av at FN hadde dårleg samvittighet for jødane etter andre verdskrig, og ville derfor gi dei eit eget land. Det var landet til palestinarane, dette likte ikkje dei og da starta det ein konflikt mellom israelarane og palestinarane ,fordi palestinarane ville kjempe for landet sitt.

Hamas gjekk til angrep på Israel på grunn av at dei er ueinige med dei, og vil ha tilbake landet sitt. Hamas er sure over konflikten og tok derfor med seg 240 gislar tilbake til Gazastripa. Dei drepte rundt 400 mennesker og fleste parten av dei var barn og sivile.

Israel svarte tilbake med bomber og våpen fordi dei ikkje vil gi frå seg landet sitt, og at dei er sure fordi Hamas gjekk til angrep på dei først og ville då ta tilbake. Israel er sterkare og kan derfor gjøre meir skade på Palestina.

Krigen har ikkje påverka landet vårt så masse, men det har påverka mennesker i landet vårt som har familie og venner nede i landet. Det har og påverka folk som er veldig opptatt av konfliktar og politikk når det er krig i Ukraina.

Me kjem til og få ein ny flyktningstraum når krigen er slutt. Fordi det er mange barn og vaksne som treng eit heim og eit land og bu i. Dette må Europa ta ansvar for.

FN hadde ikkje trengt og gi Israel eit land der det allereie budde fleire millionar folk og var eit land frå før av. Krigen hadde ikkje trengt og vore så lenge som den har, om store land med masse makt som for eksempel USA hadde hjelpe.

Samandrag:

Det har vore konflikt i mange år om kvem som skal få ha makt over landet. Sjølve krigen starta i 1947.

Forskningsobjekt 7B

Konflikten starta etter andre verdskrig i 1947 på grunn av delingsplanen til FN som ville gi deler av Palestina til Israel. Konflikten har vore ein 56 år lang okkupasjon.

Det oppstod konflikt mellom Israel og Palestina fordi dei er ueinige om kven som har mest rett til å kontrollere og bo i området. FN hadde dårlig samvittighet ovenfor jødane etter andreverdenskrig og vill derfor gi dei deler av Palestina dette ville ikkje Palestina, men det blei gjort like vel.

Hamas gjekk til angrep på Israel på grunn av at dei er ueinige med Israel og at vil ha tilbake landet sitt som Israel to fra dei. Derfor tok dei 240 gisler med seg tilbake til Gaza stripen og drepte over 400 mennesker på israelsk side fleste parten av dei var barn og sivile.

Israel svarer tilbake med bomber og våpen fordi dei ikkje vil gi fra seg sitt land og er sure for at Hamsas angrep dei først som ett overraskelse angrep. Israel er sterkere en Palestina og har derfor drept og bombet mykje meir enn det Palestina har gjort.

Krigen har ikkje påverka Norge så mykje, men det er mange mennesker som har familie i Israel og Palestina som har mista familiemedlemmer og venner. Det har og påverka politikken i heile verden.

Me kommer til å få ein ny flyktningstraum når krigen er over. Fordi det er mange barn som er foreldreause og har mista heile familien sin. Det må Europa ta ansvar for.

Krigen kunne blitt forhindra viss FN ikkje hadde gitt Israel eit land som allerede tilhørte mange millionar mennesker. Krigen kunne og kanskje bli enklere å stoppa viss store land som USA hadde hjulpet til og at verden hadde hjulpet meir til for å få ein stopp på krigen.

Sammendrag:

Det har vore konflikt i mange år om kven som har mest rett til å kontrollere og bu i området. Sjølve krigen starta i 1967

Forskningsobjekt 8B

- **Hvor langt tilbake i tid startet konflikten mellom Israel og Palestina?** Konflikten mellom Israel og Palestina starta heilt tilbake på 1880-tallet når europeiske jøder flyttet til et område i Midtøsten som blir kalla Palestina.
- **Hvorfor oppsto det konflikt mellom Israel og Palestina?** Bakgrunnen for konflikten begynte med jødisk innvandring og kolonisering av Palestina skjedde. Da ble det konflikt mellom de jødiske innvandrerne og lokalbefolkningen (palestinerne). Det var mangel på noen som styrte etter

Briterne sin koloni og fn kom opp med en delingsplan. Jødene hadde akkurat vært gjennom det mest forferdelige i 2. verdenskrig og det ble da bestemt at det skulle bli opprettet en stat som het israel til jødene. Det blei krig og masse ødeleggelse av det palestinske samfunnet og mange palestinske flyktninger.

- **Hvorfor gikk Hamas til angrep på Israel oktober 2023?** Hamas følte seg undertrykt av Israel og følte at nok var nok. Derfor gikk de til angrep.
- **Hvorfor svarer Israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?** Når Hamas går til angrep, svarer Israel med våpen for å forsvare seg. De vil ha Landet sitt tilbake, og vil ikke la Palestina ta landet.
- **Hvordan har krigen mellom Israel og Palestina påvirka oss?** Krigen har påvirket oss med at mange Norske mennesker har blitt drept. Vi får ikke alle varene vi fikk før.
- **Hvordan tror du krigen vil påvirke oss i fremtiden?** Det kan vær så ødelagt at folk ikke kan bo der lengre, og at vi må ta dem til oss.
- **Er det noen eller noe som kunne ha hindra konflikten mellom Israel og Palestina?** Vis de hadde snakket sammen fra start og fordelt landet likt, og at ikke FN bare hadde tatt landet og gitt det til jødene. Da kunne vi ha sluppet alle konfliktene oppover disse årene.

Oppsummerende tekst:

Krigen har en sammenheng på at det har vært konflikt lenge, av og på med krig og masse spenning

Forskningsobjekt 9B

- **Kor langt tilbake i tid startar konflikten mellom Israel og Palestina?**

Konflikten mellom Israel og Palestina starta heilt tilbake på 1880-tallet når jødane flytta til eit område i Midtausten som var kalla Palestina.

- **Kvifor oppstod det konflikt mellom Israel og Palestina?**

Det begynte med den jødiske innvandringa og koloniseringa av Palestina som førte til konflikt med lokalbefolkninga. Det blei skapt maktvakuum etter britane, som betyr att dei mangla nokon til å ta styring. Som blei til 1948-krigen. Denne første til

opprettelsen av staten Israel, øydeleggjelse av det palestinske samfunnet og mange palestinske flyktninger.

- **Kvifor gjekk Hamas til angrep på Israel oktober 2023?**

Hamas følte seg undertrykka av Israel og syntes nokk var nokk

- **Kvifor svarer Israel tilbake med våpen mot Hamas/Palestina?**

Israel ville forsvare seg, og de vil behalde landet sitt i tillegg til att dei vil ta over Palestina.

- **Korleis har krigen mellom Israel og Palestina påverka oss?**

Det er norske folk nede på Gaza som har blitt drept, det er varer me ikkje får tak i.

- **Korleis trur du krigen vil påverke oss i framtida?**

Kanskje det er så øydelagt att dei ikkje kan bu der lenger.

- **Er det noko eller nokon som kunne ha hindra konflikten mellom Israel og Palestina?**

Att dei heilt frå starten av hadde berre delt området i to, og att FN barre ikkje hadde gitt jødane Israel men delt det rettferdig het.

Oppsummering:

Det har lenge vert konflikter mellom

Forskningsobjekt 10B

1. Den starta for 56 år sidan (1948)
2. Konflikten var preget av att dei ville ha meir makt (Israel) i mens (Palestina) dei som bode der frå før krigen. Ville ha meir makt og land tilbake. Konflikten handlar om kven som skal kontrollere og bo i landet/området.

3. Hamas iverksette et overraskende og omfattende angrep mot Israel (snik angrep).
4. Israel ville ha hevn for at Palestina overraskende angrep Israel sin side og gjør at mange barn og voksne døde. Israel kom tilbake med og sende ein god mengde med Bomber i Gazastripa.
5. Kan Påverka Folk frå andre land, Mindre matvarer som kommer frå (Israel/Palestina). Tar i mot mange fleire flyktningar enn før. Krigen skader mange folk mentalt. Kanskje via og sjå det på TV.
6. Trur det kommer til og påverka oss sån at det kommer for mange flyktningar inn i landet. Som gjer at det kan bli vanskeleg og finna ein plass og bo.
7. Viss det hadde vert ein person som kunne stoppet krigen tilbake i 1948. Så trur eg det kunne gjort ein forskjell.

Samandrag:

I 1948 blei staten Isreal opprettet

Forskningsobjekt IIB

1. Konflikten starta med ein gong staten Israel blei opprette.
2. Den oppstod konflikt sidan Palestinarane blei tatt frå seg litt land får at Israel skulle få land
3. Hamas gjekk til angre sidan de ville ha plassen tilbake
4. de svaret med våpen sidan dei ville ta hemn på de som drepet rundt 1400 personar
5. krigen påverkar kanskje ikkje akkurat oss men de som er muslimar er kanskje redde får krigen eller familien sin
6. eg trur at den ikkje kommer til å påverke oss veldig men kanskje det blir så vidt varmare pga klimaet.

7. eg trur ikkje at det er nokon som kunne hindra det men kanskje vist leiderane kunne del 50 50.

konflikten starta i 1948 og varer enda. Først så blei det tatt litt land frå Palestina. Men det likte ikkje de så Palestina tok meir og meir tilbake. Så var det Hamas angrepet med masse våpen og militær som drepet rundt 1400 personar. Israelittane tok hemn. Eg tror ikkje at krigen påverkar oss men kanskje muslimar blir redde for familien sin og andre ting som er i fare. Eg trur at vist leiderane kunne kanskje dela landet.